

ΘΑΝΑΣΗ ΤΖΗΜΗΤΡΑ

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΘΑΝΑΣΗ ΤΖΗΜΗΤΡΑ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1929

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΠΑΤΗΣΕ ΜΑΓΙΑ

Ἡ Σαξάνα ἔλεγε πῶς, κατὰ τὸ βογγητό του, αὐτὸ πού τότε πλάκωνε κάθε βράδυ καὶ τὸν ἔκανε νὰ μουγκροβολᾷ, σίγουρα θάτανε—μακρυνὰ πό δῶ—ὁ ἴσκιος τοῦ σπιτιοῦ. Σὰ θέλανε νὰ ξαλαφρώσει, ἔπρεπε νὰ κάνανε ἁγιασμό μέσα στὸ σπίτι, κι' ἅμα δὲν ξαλάφρωνε νὰ κάνανε εὐκέλαιο.

Ἡ Τουλίνα ἔλεγε, πῶς δὲ μπορούσε νᾶναι ὁ ἴσκιος τοῦ σπιτιοῦ, γιατί σὲν ἦτανε ἓνα τέτοιο πράμα, πού ἄλλο θὰ φανερώνατανε καὶ σὲ κανέναν ἄλλον ἀπὸ τοὺς σπιτικούς. Αὐτὴ ὅλο πίστευε νᾶναι ἡ Ἀγιβαρβάρρα πού τὸν ἔδερνε καὶ τὸν ἔκανε νὰ μουγκροβολᾷ, μιὰ καὶ δὲ στάθηκε αὐτὸς στὸ λόγο του, νὰ δώσει τὸ τάξιμο τὸ ἀρνὶ στὸν Ἀγινόδεστο, ὄντας ὁ Ἀγινόδεστος—νᾶχουμε τὴν εὐκή του—γλύτωσε τὰ βόδια του ἀπὸ τὴν ἀρρώστια πού σερνότανε τότες, τὸ σάπ.⁽¹⁾ Σὰ θέλανε νὰ ξαλάφρωνε, ἔπρεπε νὰ τάζανε τὸ διπλό.

Ἄλλες πάλι λέγανε, ἀνεμοπύρωμα πῶς ἦτανε. Ἄλλες, γύλιο⁽²⁾ θᾶβγαζε, κι' ἄλλες πῶς ἦτανε μάτιαγμα κακό. Μονάχα οἱ κακὲς οἱ γλῶσσοι δὲ βρῖσκανε τὴν ἀρρώστεια του κακιὰ. Καὶ μιὰ αὐτὲς πού τὸ κάθε τί τὸ λένε ἀνάποδα, ἔτσι καὶ τώρα, κείνα πού δὲν ἦτανε νὰ ποῦνε, λέγανε.

(¹) Ἐπιζωοτία.—(²) Ἰλαρά

— Σωπᾶστε ἔπο κεί μαρὴ καὶ σείς, κάθεστε καὶ μὲ χορατέβ^{τε} στοιχειὰ καὶ ἴσχοι καὶ δὲν ξέρω τί. Ἡ παλιοῦ τσαχήλα παράτ^{σε} τὸν ἄντρα τ^ς καὶ δὲ γυρίζ^ε νὰ τόνε διεῖ κά. Καὶ θὰ πεθάν^ε ὁ ἄθρωπος τὸ δίχως τὸν καιρό τ^ς. Κάθε βράδ^ε, ὁ ἀντραδέρφος τῆς γιομίζ^ε τὰ ζουνάρια τ^ς φουντούκια καὶ στραγάλια καὶ σταπίδες, παίρνει καὶ μιὰ μπουκάλα μαζί του καὶ κάθονται ὡς τὰ μεσάνυχτα καὶ ρακοπίνουν, ἀντίκρου μ^ς ἀντίκρου, στὸν ἄλλο τὸν ὄντὰ καὶ τί τόκες καὶ τί πράματα καὶ τί θάματα καὶ χάχάχά καὶ μπουχουχοῦ. Καὶ παρακαλοῦνε κ^ς οἱ δύο τους, ἀμάν πότε νὰ πεθάνει ὁ Φωτῆς, γιὰ νὰ πάρ^ε ὁ Παντελής τ^ς ἀμάξ^ε μὲ τὴ γεννημένη τὴ βουβάλα καὶ σὲ κείνην νὰ δώσ^ε πέντε λίρες μάλαμα ν^ς ἀγοράσ^ε μῆλόγουνα καὶ φακιόλι μεταξωτό. **Ἡ ΚΑΛΗΤΣΑ** κἀθετα καὶ μυρολογᾷ κ^ς ὄλα μπροστὰ στὸν κόσμιο καὶ δὲν ξέρω τί ψυχὴ θὰ παραδώσ^ε αὔριο μεθαύριο στὸν Καλότ^{χο}.

— Χμ! Εἶδες σύ! Σὰ νᾶχε πῖκα τὸν ἄντρα τῆς ἡ Καλήτσα καὶ νὰ παρακαλοῦσε—Θεὸς φυλάξει— γιὰ τὸν πεθαμό του. Καὶ σά, ὁ Φωτῆς, νὰ μὴ τὴν ἀγόραζε ἀπ^ὸ ὄλα, ἀμα ὁ Καλότ^{χο}ς τὸν ἔδινε τὴ γεροσύνη τ^ς.

Καὶ τί νὰ τὴν ἀγόραζε; Σάμπως λίγα εἶχε; Πού λέγει ὁ λόγος, ἡ μῆλόγουνα τῆς μάννας τῆς, μὲ δυὸ πιθαμές σαμούρ⁽¹⁾ γιακά, ἔτσι φύλαγε μὲς στὸ σεντούκι τῆς. Γιὰ μιὰ, γιὰ δυὸ τὸ πολὺ φορές, τὴνε φόρεσε ἡ συγχωρεμένη, ἀπὸ τότες πού τὴν ἔφερε ὁ Φωτῆς ἀπὸ τίς Σαραντακκλησιές μαζί μὲ τὸν κα-

(1) Γούνωμα.

θρέφτη. Καὶ μονάχα μῆλόγουνα! Ἐμ κείνο τὸ σεντούκι τῆς σὰ τουαφτοῖδικο(!) ἦτανε. Τὸ ἄνοιγε κανένας καὶ ἔτσι μιὰ μουσικιά τόνε χτυποῦσε μέσα στὴ μύτη καὶ γιόμιζε μέσα ὄλος ὁ ὄντας. Μέσα φακιόλια ἤθελες. Τουλπάνια, ἄσπρα-ἄσπρα καὶ γύρο-γύρο μὲ διπλές πούλιες, πόσα. Ἀτλαζένιο νερογάλαζο φουστάνι, πού τῶραψε τὸ Ζωποιώ, κατιασμένο σιδερωμένο φύλαγε (καὶ μισὴ πήχη π^ς ἀπόμικε, ποιὸς ξέρει πού τῶχε βαλυμένο). Μουσκοσάπνα πάλι, ἔξ^ε ἦτανε, ἔφτὰ ἦτανε, τυλιγμένα μέσα στὰ χαρτιά, μήτε κείνη τὸ ἔξερε καλά-καλά. Καὶ πόσα κόμα ἄλλα, μὰ πού νὰ τὰ θυμᾶται. Νά, ἄς ποῦμε, προτοῦ νὰ πέσει στὸ στρῶμα ὁ Φωτῆς, μιὰ βδομάδα εἶχε πούτὸν ἀγόρασε μισὸ τόπ^ο χασέ, σὰν πούλησε τὸ μωσχάρι. Θὰ τὸν ἔκρινε ὁ Καλήτσα μεροντέδες καὶ τσαρτσάφια. Μὰ ὕστερα, μιὰ πούτ^η ἦρθε στὸ κεφάλι τῆς αὐτὸ καὶ ἔπεσε στὸ στρῶμα ὁ Φωτῆς, τὰ παράτησε ὄλα καὶ μήτε νὰ φάγει ἤθελε, μήτε ὕπνος τὴν ἔπιανε. Τόσο τῆς ἦρθε ξαφνικό. Κι^ς ὁ κόσμος ὡς καὶ μεθυσμένη τὴν εἶπε! Ἐ! κόσμος αὐτός, τί νὰ πεῖ. Ὁ καθένας ἔχει καὶ φίλοι, ἔχει κ^ς ὄχτροί.

* *

Ὁ Φωτῆς ὁ Καλφογλου, τώρα καὶ ἓνα μῆνα, ἦτανε πεσμένος στὸ στρῶμα ἄρρωστος. Ἀπ^ὸ τὸ ἡλιοβασιλεμα κ^ς ὡς τὰ μεσάνυχτα, ἐρχότανε λίγο στὸν ἑαυτό του καὶ ἔλεγε: «Καλήτσα, δὸμ^ο λίγο νερό». Ἀπ^ὸ τὰ μεσάνυχτα καὶ ὕστερα, σὰν ἄρχιζε τὸ βογγητό, οὔχ καὶ οὔχ, ξεσήκωνε τὴ γειτονιά καὶ βάσταγε τὸν κόσμο στὸ ποδάρι ὡς τὸ πρῶτ^ο. Τὴ μέρα πάλι,

(1) Κατάστημα ψιλικῶν.

ἔπλεκε μέσα στὸν ἴδρω καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα πρίζονταν. Τί ξεΐδια, τί ρακιά μὲ μαῦρο πιπέρ', τί λεμονάδες, τί λαπάδες, τί κιρμίζια, τί σιλβί-κοζάδες⁽¹⁾, τί, τί, τί δὲν εἶχε πιά κείνη ἢ γυναῖκα του, ἢ Καλήτσα, μαζεμένα πάνω σ' ἓνα σκαμνί! Ὅλα, ὅ,τι καὶ νᾶκουγε, ὅπως καὶ νὰ τῆς τὰ λέγανε, τὰ πρόκανε καὶ τᾶφτανε ἢ καημένη. Λόγο δὲν εἶχε νὰ πεῖ καμμιά.

Ἄς εἶναι καὶ γιὰ τὸν ἀντραδέρφό της τὸν Παντελή. Καὶ γι' αὐτόνε δὲ μπορούσε νὰ ἔλεγε κανένας τίποτες. Τὸ δίκιο του δίκιο. Ὁ ἄνθρωπος πάσχιζε μὲ τὸ παραπάνω. Αὐτός στ' ἀλώνια νὰ παρασταθεῖ. Γιατρέσσεσ νὰ φωνάξει καὶ γιατρικά νᾶγοράσει, αὐτός. Τὴν Καλήτσα πού παραδέρονταν καὶ τσουτσοδομαλιούνταν, νὰ παρηγορήσει αὐτός. Ὅλα αὐτός. Ἀλήθεια, δυὸ χέρια ὁ ἀδελφός, μὰ μισοῦλο του. Παντοῦ πρόφταινε. Θαρρεῖς ὁ Θεὸς δύναμη νὰ τὸν ἔδινε.

Νά, ψές πάλι, νύχτα μεσάνυχτα ἦτανε πού σηκώθηκε. Ποιὸς ξέρει σὲ ποιὸ χωριὸ καθόντανε αὐτὴ ἢ μπάμπου Ζλατοῦ καὶ πῆγε νὰ τήνε φωνάξει. Τάχα τὸν εἶπανε, πὼς ἄμα εἶναι νὰ γιάνει ὁ ἀδερφός του, μονάχα αὐτὴ θὰ μπόραγε νὰ τὸν γλυτώσει.

Ἄς εἶναι καλά, πασχίζανε κ' οἱ δυὸ, γυναῖκα κ' ἀδερφός, μὰ τί νὰ τὸ κάνεις! Νᾶβλεπε τουλάχιστο κ' ὁ Φωτῆς κανένα ὄφελος, ἔ, τότες ναί. Μὰ κείνος ὅσο πῆγαινε, χειρότερα, χειρότερα, χειρότερα! Τόσο γιατρικό, τόσο σημάδι. Κρῖμα τέτοιος ἄνθρωπος. Καὶ ἴσα-ἴσα πάνω στ' ἀλώνια.

(1) Εἶδος λουλουδιοῦ.

* * *

Τὸ μισόφωτο πού ἄφησε ὁ ἥλιος πίσω του σάν κρούφτηκε, γιὰ νᾶφεγγε στὴ σιγανοπερπατούσα νύχτα, τὸ δρόμο πού θὰ διάβαινε, σὰ νὰ τὴν καρτέραγε φαινότανε πάνω ἀπὸ τὰ ὑψώματα συμμαζεμένο, ἔτοιμο κ' αὐτὸ ὕστερα ἴπο λίγο νὰ χαθεῖ. Τὸ ξαπλωμένο μουντό χρῶμα, ὀλοένα μαύριζε, ὡς πού ἔκρουψε ἀπὸ τὰ μάτια τὸ κάθε τί.

Νύχτωσε.

Ὁ Φωτῆς κείνη τὴ βραδιά, ἀνάποδα. Ἄλλες φορές τέτοια ὦρα, ἀνοιγε καὶ λίγο τὸ στόμα του καὶ ζήτηγε καὶ τίποτες. Πόψε μῆτε σιόμα ἀνοιγε, μῆτε μάτι ἔλαιζε. Μονόχα τὸ δεξί του χέρι κούναγε τότε-τότε καὶ ὅλο κιντοῦσε.

Ἡ Καλήτσα, σὰ φωνάξε κ' οἱ δυὸ γειτόνισσες πού τήνε συντροφέβανε ὡς κείνη τὴν ὦρα, ὀλομόναχη ἔκλαιψε πάλι ἢ ντηλάπορη, ξέκλαιψε, μυρολόγησε, ξεμυρολόγησε, σὰ ὕστερονὰ δὲ βάσταξε πιά. Βγήκε ἔξω στὴν αὐλή. Θέλεις ἀπὸ τὰ κλαῖτα τὰ πολλά, θέλεις ἀπὸ τὴ λύπη της τὴ μεγάλη. Κι' ὀλημερίς νηστικιά, σὰ λειποθυμιά νὰ τῆς ἐρχότανε, θολώνανε τὰ μάτια της. Ἐκεῖ, λίγο μὲ τὸν ἄερα πού τὴ χτύπησε, λίγο μὲ τὸ νερὸ πού δρόσισε τὸ κεφάλι της, γένηκε καλά. Γένηκε καλὰ ἢ Καλήτσα, μὰ τί νὰ τὴν ἔκανες τέτοια καλωσύνη. Γένηκε καλὰ, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ κατολάβαινε τὴν ὕστερα ἴπο λίγο λύπη της, ὀλάκερη.

Σὰ νύφτηκε καὶ σφούγγισε τὸ πρόσωπό της μὲ τὴν ποδιά, πῆγε ὡς τὴν ὀξώπορτα νᾶφουγκραστεῖ μὴ τυχὸν κ' ἐρχότανε ὁ Παντελής. Ὄντας ἔφευγε,

τῆς εἶπε πὸς τὸ δίχως ἄλλο θὰ πρόκανε τὸ βράδυ. Φύλαξε, φύλαξε, δὲν ἀκούστηκε μήτε περπατησιά, μήτε φωνή. Ἡ γυναῖκα δὲ μπορούσε πιά νὰ περιμένει κι' ἄλλο. Εἶχε καὶ ἄρρωστο ἄνθρωπο μέσα καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ της νὰ κλειδώσει. Μὰ κεῖ πού ἐτοιμαζότανε, ἓνα ἄγριο βουγγητό τοῦ Φωτῆ, μαζί μὲ κάτι δυνατὰ χτυπήματα, τήνε κάνανε νὰ φήσει τὸ κλειδωμα κατὰ μέρος καὶ νὰ βρεθεῖ, δίχως νὰ καταλάβει πότε, μέσα στὴν κάμαρα. Πῆγε μέσα, τί νὰ διεῖ! Ὁ Φωτῆς ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ πάλεμα, ἄλλοῦ πέταξε τὸ πάπλωμα, τὰ μαξιλόρια βρεθήκανε ἄλλοῦ. Τῆς Παναγίας ἡ φυλλάδα, πού ἦτανε κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλο, βρέθηκε μέσα στὴν κούπα τὸ ξεῖδι, κι' ὁ ἴδιος ἀνάσκελα κι' ὄξω ἀπὸ τὸ στρώμα, φύλαγε ξαπλωμένος, ἔχοντας τὰ **ΜΑΚΑΔΗΜΙΑ** **ΔΟΧΗΝΩΝ** πᾶνὰ στὸ ταβάνι. Πότε-πότε, ἐστρεφε καὶ τὰ θρόνια του δυνατά.

Σάν εἶδε αὐτὰ ἡ Καλήτσα, παρατρόμαξε. Πετιέται πίσω ἔξω στὴν αὐλή. Ἄρχισε νὰ μυρολογᾷ, νὰ χτυπιέται, νὰ μπηγεί τις φωνές.

— Οὐ, στὸ κρῖμα! Πέθαιν' ὁ Φωτῆς μου! Τὶ θὰ γίνω γώ! Παντελήρήμή! ποῦ εἶσαι!

Στις φωνές της καὶ στὰ κλάμματά της, ξεσηκώθηκε ὁ κόσμος, μαζεύτηκε ἡ γειτονιά.

Πρόκανε, ἄς εἶναι καλά, ὁ μπάριμπα Δημήτρης ὁ μπακάλης, ἡ μπάμπου Θερινιώ, ἡ θείτσα Ἀσηλένια, ἡ νύφ' ἡ Πελαγία καί, λίγο ὑστερότερα, μουρμουρίζοντας, ἡ γιαγιά ἡ Ζαφειριώ. Δὲ θάπομνησκε αὐτὴ καὶ τόσο ξῶρας, μὰ ἔλα, ὁ γκονός της ξύπνησε κείνη τὴν ὥρα καί, ντέ καὶ καλά, ἡ γιαγιά του νὰ τότε πήγαινε νὰ ἔκανε τὸ προσνεροῦ του καὶ

ἔκατσε ὄρες τὸ οὐρσοῦζ'κο.

Ἔλες μαζί αὐτές, ἡ μιά: «Σώπασε σὺ Καλήτσα. Μὴν κλαῖς. Ἐλα στὸν ἑαυτό σου. Ὁ Φωτῆς δὲν ἔχει τίποτε. Τώρα τὸν εἶδε ὁ μπάριμπα Δημήτρης. Εἶνε ὀλόκαλα». Ἡ ἄλλη: «Σώπασε σὺ Καλήτσα. Αὐτὰ τὰ πράματα τῆς ἄρρώστειας εἶναι. Μὴν ἀγριέβης τὴν καρδιά σου ἔτσι»—ἀρχίσανε νὰ τὴν παρηγοῶνε. Μ' αὐτὴ, ποῦ νὰκούσει. Ἐπεσε στὰ χέρια τους πάνω λειποθυμισμένη. Μὲ χίλια ζόρια τήνε πήγανε μέσα, τήνε ξαπλώσανε στὴν πατωσιά.

Ὁ Μπάριμπα Δημήτρης κείνη τὴν ὥρα καταγινότανε μὲ τὸν ἄρρωστο. Ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε. Τόνη σήκωσε ἀπὸ καταγῆς, τὸν ἔβαλε μέσα στὸ στρώμα, τότε σκέπασε καλά-καλά καί, σηκώνοντας τὸ προσκέφαλο **ΔΟΧΗΝΩΝ** τῆς Παναγίας τὴ φυλλάδα πίσω στὸ μέρος τῆς πύλης, τὸνε σπρώχνει μὲ τὸ χέρι της σιγανὰ ἡ Μπάμπου Θερινιώ, λέγοντάς του σιγανὰ.

— Δημήτρη, γύρ'σε καὶ διέ καὶ πίσω σου ντέ κομμάτ' τό τί γίνεται! Ὡς τὰ τώρα εἶχαμ' ἓναν, τώρα γέν'κανε δυό. Ἡ Καλήτσα μὲ τό χάρου τ'ς παλέβ'. Διές τό τί θὰ κάν'ς.

Ὁ μπάριμπα Δημήτρης, καί μὲ τὰ δίκια του κι' ὄλα, εἶπε νὰ πει κείνη τὴν ὥρα: «— Ἐμ σεῖς τόσα χέρια δὰ κεῖ, καί καμμιά σας νὰ μὴ χρηματᾷ;» Μὰ ἄνιτε πάλι. Μιά καί δὲν ἦτανε σειρὰ γιὰ λόγια, τό κατάπτε κι' αὐτό καί βγῆκε ἔξω στὴν ἄρρωστη κατσοφιασμένος.

Ἡ Καλήτσα σὰ στὸν ἄλλο τὸν κόσμο νᾶτανε παγεμένη φαινότανε, βλέποντάς τὴν κανέναν ἔτσι ξαπλωμένη. Κιτρινίασε καὶ χλώμιασε κι' ἀπόκριση δὲν ἔδινε. Σέ τέτοιο σταμό λειποθυμιάς, ἔλεγε, σὰ γιά-

τρειψε τὴν Καλήτσα καὶ τὴν ἔβαλε νὰ κοιμηθεῖ στὸν ἄλλο τὴν ὄντᾶ, μιὰ τὴ Δουχτινιώ εἶδε νάρθει καὶ μιὰ τὴν αὐτὴ τὴν κοπέλλα. Νιόνυφη κι' ὄμορφη καὶ κείνη—Θεὸς σχωρὲς τὴν—ἴδια Καλήτσα—βαθειὰ νᾶν ἢ ψυχὴ της—. Κακὸ λειποθύμημα. Ἔρχεται καὶ τότε κάνει τὸν ἄνθρωπο σὰ λείψανο—μακρὸν ᾧ πό δῶ—μὰ φόβο δέν ἔχει. Γιατρέβεται μὲ τὸ πρῶτο, κᾶπως τῶδανε κι' ὄλας. Λίγο πιπέρι στὴ μύτη καὶ δυὸ τρεῖς ξερβιές. Αὐτὸ εἶναι ὄλο κι' ὄλο. Ὁ Θυμανὲς πάλι ὁ Ντουρῆς, μὲ κακουλέ καὶ δυὸ—τρία λόγια ποῦλεγε, τὸ γιάτρεβε.

* *

Τὸ σκοτάδι πού θάναπανότανε μέσα στὴν κάμαρα, καὶ κείνη τὴ βραδιά, ὄρες τώρα διωχμένο ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λάμπας, φύλαγε ἀπὸ τὴν πόρτα βουβὸ, στρωτό, πάνω στὰ τζαμιά, στολιζοντάς τα σὰν μπερνιές ἀπὸ μαῦρο βελοῦδο ὀλόισιος.

Ὁ μάρμπα Δημήτρη, σὰν ἀπόπια τὸ τσιγάρο του καὶ ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ Φωτῆ, πού ἦτανε καλοσκεπασμένος στὸ στρῶμα, χωρὶς νὰ σαλεύει καὶ ν' ἀκούγεται ὁ ἀνασασμός του, σηκώθηκε καὶ πῆγε ἀπὸ κειθε στὴν Καλήτσα νὰ τὴν ἔβλεπε πῶς ἦτανε. Οἱ γυναῖκες πῶσανε τὸ χορατὰ καὶ μονάχα τῆς μάρμπου Θερινιώς τὸ ροχαλιτὸ ἀκουγότανε πότε-πότε. Δὲ μπόρεσε νὰ βαστάξει ἢ καημένη, γιατί καὶ ψὲς ξαγρύπνησε κοντὰ στὴ Λαζαρίνα πού ξελευθερώθηκε. Μὰ μιὰ καὶ γινότανε αὐτὸ ὅσο περνοῦσε ἢ ὄρα καὶ πιὸ δυνατό ἀπ' τὸ μούγκρισμα τῶν σκυλιῶν, πού βγάζουνε προτοῦ νὰ τσακωθοῦν, γι' αὐτὸ ἢ θείτσα Ἀσηλένια πού καθότανε δίπλα στὴν κεφαλαριά τῆς στρώσης τοῦ Φωτῆ καὶ βάσταγε τὸ ποτήρι τῆ λεμο-

νάδα γιὰ νὰδινε στὸν ἄρρωστο νὰ πιεῖ μὲ τὸ πρῶτο ἄμα ξυπνοῦσε, γύρισε κατὰ τὴν μάρμπου Θερινιώ καὶ τὴ σιγὸσπρωξε μὲ τὸ χέρι της νὰ ξυπνοῦσε γιὰ νὰ μὴ ξυπνήσει τὸν Φωτῆ.

Ξύπνησε ἢ μάρμπου Θερινιώ, καὶ μπορεῖ πάλι νὰ τὸν ξανάπαιρνε, μὰ κείνη τὴν ὄρα ἄνοιξε τὴν πόρτα ὁ μάρμπα Δημήτρη καὶ εἶπε πῶς ὁ Παντελῆς ἔρχότανε μαζί μὲ τὴ μάρμπου τὴ Ζλατοῦ. Καὶ μιὰ ἢ Καλήτσα πού δὲ θὰ μπόραγε νάρθει νὰ σιάζανε κομμάτι τὴν κάμαρα, βάζοντας τὸ κάθε τί στὸν τόπο του, μιὰ καὶ θάμπαινε ξένος ἄνθρωπος μέσα, ὄλες οἱ γυναῖκες σηκωθήκανε στὸ ποδάρι κ' ἢ νύφ' ἢ Πελαγία σὰ νιότερη ἔσιαξε τὰ προσκέφαλα στὶς ἄκρες ἀπὸ τοὺς σελτέδες. Καλοπρομάζεψε καὶ τὰ γιορτικὰ ἄπλωσὸν στὸ σκαμνί. Ἡ θείτσα Ἀσηλένια πού ἔβλεπε τὶς σιγῆτες πάνω ἀπὸ τὶς ἄκρες τοῦ σεντονιοῦ, πού πέσανε ἀπὸ τὰ τσιγάρα τοῦ μάρμπου Δημήτρη. Ὑστερα θέλησε νὰ πάρει καὶ τὴ σκούπα νὰ σκουπήσει, μὰ δέν τὴν ἄφησε ἢ γιὰγὰ ἢ Ζαφειριώ, γιατί μεσάνυχτα νὰ σκούπιζε κανέναν δέν ἦτανε σωστό.

Σὰν τέλειωσαν ὄλα αὐτὰ, νὰ καὶ ἢ μάρμπου ἢ Ζλατοῦ φάνηκε μπροστὰ στῆς πόρτας τὸ κατώφλι. Πίσω της ὁ Παντελῆς μὲ τὸν μάρμπα Δημήτρη μαζί φυλάγανε νὰ μποῦνε ὑστερότερα μέσα.

Ἡ μάρμπου ἢ Ζλατοῦ, μπῆκε δέν μπῆκε στὴν κάμαρα μέσα, χωρὶς νὰ καλησπερίσει, βγάζει ἀπὸ τὴν τζέπη της τρεῖς βελόνες. Παίρνει τὶς δυὸ στὸ δεξιὸ τὸ χέρι καὶ τὴ μιὰ στὸ ἄλλο, κι' ἀρχίζει νὰ σουβλᾶ στὸν ἀέρα μὲ τὶς δυὸ, δυὸ φορές καὶ μὲ τὴ μιὰ, μιὰ φορὰ.

Ἔτσι σουβλίζοντας, σὰ γύρισε τρεῖς φορές μέσα στήν κάμαρα, πῆγε κοντὰ στὸν ἄρρωστο, πού ἦτανε σκεπασμένος μέ τό πάπλωμα, χωρίς νὰ φαίνεται καθόλου. Ἐκατσε κοντὰ στή στρώση καί, ἔχοντας τή ράχη της κατὰ τὸν ἄρρωστο, γύρισε τὰ χέρια της πίσω, ἀνακάτεψε δυό-τρεῖς φορές τίς βελόνες, καί, μουρμουρίζοντας λόγια δικά της, τίς ρίχνει πάνω στοῦ πάπλωμα. Ὑστερα γύρισε κατὰ τὸν ἄρρωστο, τὸν διασταύρωσε μέ τὸ ζερβό της χέρι τρεῖς φορές, μουρμούριξε πάλι, ξεροκατάπτε, πῆρε τίς βελόνες, συνάλλαξε τὸν τόπο τοὺς, καί σηκώνεται, πηγαίνει πίσω στήν πόρτα. Ἐκεῖ ἔκατσε στὰ γόνατα, βλέποντας κατὰ τὸ ντουβάρι, σκέπασε τὸ πρόσωπό της μέ τὴν μαύρη της μπροστέλλα καί, μουρμουρίζοντας, εἶπε, εἶπε, εἶπε, ποῖς ξέρει πιά τί.

Ὁ μπάριμπα Δημήτρη, βλέποντας πότε κατὰ τίς γυναῖκες πὸν φυλάγανε δλόρθες, καί πότε τὸν Παντελή πὸν στεκότανε πλάϊ του, ἔδειχνε ὅλο μέ νεύματα πόσο θαύμαζε τὴ μπάριμπα τὴ Ζλατοῦ γιὰ τὴν τέχνη της καί πὼς ὡς τώρα δὲν ἔτυχε νὰ διεῖ τέτοια τεχνίσινα.

Σὲ λίγο ἡ μπάριμπα Ζλατοῦ σηκώθηκε ἀπὸ τὸν τόπο της καί πηγαίνει κοντὰ στὸν ἄρρωστο. Καί σὰν εἶδε πὼς οἱ βελόνες μένανε ὅπως τίς ἄφησε αὐτή, τίς ξανάμασε καί τίς ἔβαλε μέσα στήν τζέπη. Καί κάνοντας τὸ σταυρό της κοιτάζει θυμωμένα μὰ κατὰ τίς γυναῖκες, μὰ κατὰ τὸν μπάριμπα Δημήτρη καί λέγει.

— Τί στέκεστε καί μὲ βλέπτε; Ψές ἔπρεπε νὰ μὲ φωνάζτε. Τώρα, ἀνάψτε κερί καί θυμιάμα. Λεῖψανο ἔχτε μπροστά σας!

Ὅλοι μέινανε μέ τὰ στόματα ἀνοιχτά, ἀκούοντας τῆς μπάριμπα Ζλατοῦς τὰ λόγια.

Τρέξανε ὁ Παντελής μέ τὸν μπάριμπα τὸ Δημήτρη, ξεσκεπάσανε τὸν ἄρρωστο, τί νὰ διοῦν! Ὁ Φωτῆς λείψανο.

Ρωτήσανε τὴ μπάριμπα Ζλατοῦ τί εἶχε καί πέθανε, κι' αὐτὴ τοὺς εἶπε.

— Πάτησε μάγια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΧΑΡΑΜΙΣΜΕΝΟ ΦΛΟΥΡΙ

— Έμ, τώρα θὰ τὴ μάθω ναί, κορίτσι μ', τὴν Ἀλμπάνενα, τὸ τί εἶναι; Γὼ τὴν ξέρω πιά, πού λέγει ὁ λόγος, κ' ἔτσι κ' ἄλλιῶς—ἔλεγε ἡ μπάμπου ἡ Μαριώ στὴ γειτόνισσά της τὴ Ζωήτσα.

— Κι' ἂν καλορωτᾶς, αὐτὴ ἀπ' τῆς μάννας της τραβῆξε τὴ φλέβα Ἡ μννα της, πού δὲν τὴ θυμήθ'κες σύ, ξέρο'ς τί ἔκανε ναί; Τὴν Ἀσημίνα, πού λένε, θὰ τὴν ἔχεις ἀκουστά. Τώρα εἶναι πιά ξένη. Ἐ! αὐτήνα, τότες πού τὴ γύρισε ὁ ἀντρας της, τὸ πρῶτο νὰ τὴν ἀρραβωνιαστεῖ, μαζί μὲ τὸ κρυφὸ σημάδι πού τῆς ἔστειλε, τῆς ἔστειλε κ' ἓνα σεντούκι καινούργιο, ὅλο στρωμένο γαλάζιο τενεκέ. Πάνω τρία παγώνια. Νιάτα πρεπομαχοῦσε. Ἡ Ἀσημίνα, μιὰ καὶ δὲν εἶχε μάννα, δὲ θέλησε νὰ φανερώσει τὸ σεντούκι στὸ μπαμπά της—μπορεῖ νὰ τῶβρισκε σφάλμα—τὰφήνει σ' αὐτηνῆς τὸ σπίτι. Τὴν προτίμησε τὸ κορίτσι σὰ γειτόνισσα καὶ σὰ μάννα. Καὶ ὕστερα, πού θὰ σὲ πῶ, σὰ φανερώθ'καν τὰρραβωνιάσματα, πηγαίνει ἡ Ἀσημίνα νὰ γυρέψει τὸ σεντούκι. Αὐτὴ ἔκατσε πάνω! «Ποιὸ σεντούκι;» λέγει. Ἀκοῦς! Μὰ τί κατάλαβε; Χαραμίζει ἡ Ἀσημίνα τὸ σεντούκι καί, περνᾶ δὲν περνᾶ λίγος καιρὸς, βγάζ' ὁ ἀντρας της ἓνα σὰ γρόθο—πέτρα μελετῶ—πρῖσμα στὸ λαιμὸ τ' ἀπάνω καί, μπρὲ γιατροί, μπρὲ γιατρικά, τρώγει τὴ βούβα τοῦ

ματιοῦ τ'. Στὰ ὕστερονὰ πεθαίνει κ' ὅλα κ' ἀφήνει τὸ σπίτι του στὶς ἑπτὰ ἀνεμ'. Νά, τί θὰ πεῖ χαράμ'. Ἔτσι θὰ τὸ πάθ' κ' αὐτὴ. Ἔμ καὶ θὰ τὸ διεῖς κ' ὅλα.

*
* *

Ἡ Ζωήτσα, τῆς Ματοῦς ἡ θυγατέρα, κοσκίνιζε προῖ-προῖ ἀλεύρι νὰ ζυμώσει καί, μιὰ πού τὸ ἀλάτι της θὰρχότανε λίγο γιὰ τὸ ψωμί, δίνει στὸ γυό της τὸ Σταυρῆ, πού τότε σήκωσε μὲ χίλια ζόγια ἀπ' τὸ στρῶμα, δυὸ μεταλλικὰ δεμένα μέσα σ' ἓνα μαντήλι, καὶ τότε στέλνει στὸ μπακάλη νὰ ἔπαιρνε μισὴ ὀκᾶ.

Πῆγε ὁ Σταυρῆς, πῆρε, καί, γυρίζοντας πίσω στὸ σπίτι, βρίσκει στὸ δρόμο ἓνα φλουρί. Ἀπ' τὴ χαρὰ τοῦ ἄρχισε νὰ τρέχει, φωνάζοντας. Ἀκούτε τὴν ἄλλη φωνή, ἓνα φλουρί, ἡῦρα κ' ἓνα φλουρί!

Τὰ λόγια του αὐτὰ τὰ γύριζε πότε-πότε καὶ στὸ τραγούδι.

Κεῖνη τὴν ὥρα, νὰ κ' ὁ Κίτσος τῆς Ἀλμπάνενας, ἀκράνι (1) του, τὸν ἀνταμώνει στὸ δρόμο.

— Τί ἡῦρες, Σταυρῆ;

— Φλουρί.

— Μῶσε.

— Νά, μὰ τοῦ θιό μ'!

— Ποῦν' το;

— Νά το.

Κι' ἀπλώνει τὸ χέρι του νὰ τοῦ τὸ δείξει.

Δὲ χάνει καιρὸ ὁ Κίτσος. Χτυπᾶ τὸ χέρι τοῦ Σταυρῆ ἀπὸ κάτω πρὸς τὰπάνω καί, πέφτοντας τὸ

(1) Συνομήλικος.

φλουρι καταγῆς, τὸ ἀρπάζει καὶ φεύγει. Τὸ πηγαίνει στὸ σπίτι τους κ' ἡ μάννα του ἡ Ἀλμπάνενα, μὲ μιὰ μεταξένια κλωστή, τὸ κρεμᾷ στὸ λαιμὸ τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ της, ποῦχε στὴν ἀγκαλιά.

Ἡ Ζωήτσα, σὰν ἄκουσε ἀπὸ τὸ γυό της, πού πῆγε κλαίγοντας σπίτι, πὼς ἤρε φλουρι καὶ τοῦ τὸκλεψε ὁ Κίτσος, τῆς Ἀλμπάνενας ὁ γυός, ἀφήνει τὸ ζύμωμα κατὰ μέρος, κ' ἔτσι πὼς ἦτανε μ' ἀλευρωμένα κ' ἀνασκουμπωμένα χέρια, τραβᾷ ἴσα στῆς Ἀλμπάνενας τὸ σπίτι. Μὲ τὸν παγεμό της κόμα ἄρχισε.

— Μαρή ; Τὶ ἦτανε αὐτὸ πού ἔκανε ὁ γυός σου κ' ἔκλεψε τὸ φλουρι ἀπ' τοῦ παιδιοῦ τὰ χέρια ; Δὲ ντροπεύσατε κομμάτ' ;

— Ποιὸ φλουρι, μαρὴ στομαροῦ ; πού ἦρτες δῶ πού τοῦ πουρνὸ κ' ἄν' ξες τοῦ στόμα σ' δυὸ π' θιμές καὶ λές καὶ τὸ γυό μ' κλέπτ' ἄλλο. Αὐτὸ τοῦ δ' κόνα σ' τὸν τζιμπλιαρὸν πού καταροῦμαξε τοῦ κόσμου τὶς κότες ; Ἀδιάντροπη ! πού δὲ ντροπιάσκες νᾶρτ' ὡς δῶ μ' ἀνασκουμπωμένα χέρια καὶ πέρασες κ' ἀπ' τοῦ τσαρσί ; Φτοῦ ! Δὲ σκέται ἡ γῆ νᾶ σὲ πάρει μέσα ! Πού τί μᾶς μίσ' σε κ' ὁ Καλότ'χος καὶ τραβ'ξε τὸ δεξί τ' χέρ' ἀπὸ πᾶν' μας ;

— Ἐμ σὺ μαρή ὄχεντρα πράσινη ; Ὡς καὶ τὰ πουρτοκάλια ποῦφερε ὁ ἄντρος σου ἀπὸ τοῦ Ρουδουστό, μόν' κ' μόν' γιὰ τὸν μπαμπᾶ σ' πού ἦταν ἄρρουστους, δὲν τὰ φανέρουσες κ' τᾶκρυψες νᾶ τὰ κάν'ς γλυκό, ὄχι θὰ φανερώσεις τώρα σὲ μένα τὸ φλουρι ! Χαράμ' σου, μαρή παλιουσοκακίσια ! Σουργκούν' (1) θέλ'τε τέτοιες, σουργκούν' ! Ἐμ καὶ νᾶ μὴ βαρρεῖς

(1) Ἐξορία.

πὼς θὰ τό χαρεῖς αὐτὸ τὸ φλουρι σύ. Αὔριο γὼ στέλνω χαμπέρο' στούν ἀδερφό μ', κ' ἄμα ἔρτ' κείνος, θὰ σὲ δεῖξ' σένα, φώκια μαλλιαρή, πόσω παραδιῶν εἶναι τὸ μπόϊ σου !

* *

* Τὴν ἄλλη μέρα ἔφτασε τῆς Ζωήτσας ὁ ἀδερφός ἀπ' τὸν μπαχτσέ, κ' ἐτοιμάστηκε νᾶ πάγει στῆς Ἀλμπάνενας τὸ σπίτι. Μαζὶ του θέλησε νᾶ πάγει κ' ἡ Ζωήτσα, μᾶ δὲν τὴν ἄφησε ἡ μπάμπου ἡ Μαριώ. Ἐκίνησε τότες μοναχός του ὁ ἀδερφός της.

Κόντεψε στὸ σπίτι τῆς Ἀλμπάνενας. Βλέπει στὴν δεξώπορτα κόσμο πολὺ. Πηγαίνει πιὸ κοντά. Ρωτᾷ, γιατί μαζώχτηκε τόσοσ κόσμος ; Τοῦ εἶπανε πὼς τῆς Ἀλμπάνενας τὸ κοριτσάκι κατᾶπτε ἓνα φλουρι καὶ κέθιανε. **ΑΘΗΝΑΝ**
Ἔβησε πίσω.

ΣΕ ΚΑΛΟ ΤΟΥ ΒΓΗΚΕ

Ἄγαπημένε μου συμπέθερέ μου Θεοδωρή Ντεβέ-ντισλῆ,

Εἰς χωρίον Τρούμπεϊ

Χαῖρε πρῶτον ἔρχομαι νὰ ἐρωτήσω περὶ διὰ τὴν καλὴν σας υἱείαν σας καὶ δεύτερον, ἂν ἐρωτᾶτε καὶ περὶ διὰ ἐμᾶς, δόξα σοι εἰς τὸν Ἅγιον Θεόν, καλῶς υἱεαίνομεν καὶ οὐ Παπανικόλας καὶ τέσσαρα υἱοὶ καὶ ἑνὶα (1) τ' ἀρπαλίκι (2) πρῶτα τὸδινε, τώρα δὲν τὸ δίνει.

Καὶ οὐλον κάθεται καὶ τὸ νουνίζ, (3) καὶ ὄρες-ὄρες λέγει τί ἦτανε αὐτὸ πὸν ἔκανα γώ, ὅσως καὶ βγεῖ τέτοιος κ' ἔδωσα τὸ λόγο μ' κ' ἔκαψα τὸ κορίτσ' μου, κ' ὄρες πάλι τὸ γυρίζ' καὶ λέγει μπορεῖ νᾶναι καὶ ψέμα. Κι' οὐλα τὰ φταίγει κείν' ἢ τζουγκουλόζου (4) ἢ Σουφιῶ πὸν ἦρτε καὶ σὲ σᾶς ἐκεῖ καὶ μπόμπεψε τὸ κορίτσ' καὶ εἶπε πὼς εἶναι τέτοιο καὶ πάντοιο κ' ἀδέξιο καὶ λουξό, καὶ δῶ πάλι προχτὲς στὴ βρύσ' μπόμπεψε τὸ Διαμαντὴ καὶ εἶπε, εἶπε, εἶπε, καὶ πὼς εἶναι ζεβδὸς κ' ἢ μέση του δὲν πιάνει καὶ τὰ βράδια κατουράει στὸ στρώμα.

Μονάχα μὴ χολοσκάν'τε, γιατί ἡ Παπαδιά λέγει,

(1) Στρέμματα.—(2) Κριθαρότοπος' χωράφι καλὸ.
(3) Συλλογίζεται. — (4) Ἡ παλιά προβατίνα πὸν δὲν ἔχει δόντια.

ποῖος τὴν πιστέβ' αὐτὴ τὴ νεκατωπούρου τὴ Σουφιῶ, λέγει, πὸν παγαίνει καὶ στὰ Τούρκικα τὰ σπίτια καὶ δουλεύει καὶ μαζέβ' καὶ μέσα στὸ μαντήλ' ἀλεύρι, λέγει. Ἄμα, λέγει, τὸ κορίτσ' μου εἶναι τέτοιο καὶ πάντοιο κ' ἀδέξιο καὶ λουξό, γιατί, λέγει, ἔστ'λε καὶ τὸ γύρειψε γιὰ τὸν γκουνό τ'ς τὸ Στεφανή, λέγει; Μὰ εἶδε δά, λέγει, κορίτσ'. Κάλλιου, λέγει, τὸ κορίτσ'μου νὰ τοῦ διῶ στὸν δέντρον κορμασμένου, πέρου, λέγει, σαῦτουνοῦ τάνάπουδου τοῦ Γκαγκαβούζ (1) τὰ χέρια.

Κουζούμ Θεοδουρή, κὶ θύμουσε ἡ Παπαδιά! Κὶ θὰ φάγει, λέγει, τὴ Σουφιῶ μὲ τὰ τσάβελά (2) της. Μονάχα, τί εἶναι νά, ὁ Παπᾶς πὸν κοντοστέκεται ἀκόμα λίγο, μὰ καὶ κείνος, κάπως κατάλαβα, θὰ στρέξ', γιατί προχτὲς πὸν πῆγα μ' εἶπε, στὸ παναγύρ' πὸν θὰ βρεθῆτε θὰ τὰ πῆτε. Καὶ μ' εἶπε νὰ σὲ πῶ, καὶ τὸ παρκαλῆσ' νὰ τὸ ξεζέψεις.

Καὶ τώρα, λέγει ἡ Σουφιῶ, θᾶρτ' κ' αὐτὴ στοῦ παναγύρ' μὲ τῆς Δουχτινιῶς τὰμάξ', καὶ τὸ Στεφανή πάλι θὰ τότε στείλει μὲ τῆς Κουρουτζέσσας τᾶλογο καὶ θὰ τὸν βάλει νὰ παλέψ' κ' ὄλα, νὰ τὸν ἀρέσ' τ' Ἀλισαβῶ.

Κουζούμ συμπέθερέ μου Θεοδωρή μου. Ἐμ καὶ τὰ μάτια σας τέσσαρα, νὰ μὴν ἀφήστε τὴ Σουφιῶ καὶ ζυγῶσ' κοντὰ στὸ Διαμαντὴ, γιατί, λέγει, ἡ Σουφιῶ θὰ πάρει ἀπὸ πάνω του κλωστή καὶ θὰ τὴν κάψ' μαζὶ μὲ ἀρκουδίσια τρίχα, γιὰ νὰ φανεῖ ὁ Διαμαντὴς στ' Ἀλισαβῶ ἀρκουδά.

(1) Τουρκόφωνος Χριστιανὸς τῆς Θράκης.
(2) Παλιόρρουχα.

Ἄσπασμους κ' ἀπὸ τὸ Στεργιανὸ τὸν ἄντρα μ' καὶ τὸν Κωστή τὸν ἀδερφόμ' καὶ τὸ κορ'σίμας Χαρικλειώ. Ἄσπασμους κ' ἀπὸ τὴν Παπαδιά καὶ τὴν ἀδερφή της Πολυξένη. Δῶσε ἄσπασμους καὶ στὴ θείτσα μ' τὴ Πιπίνα καὶ στὸ Διαμαντή. Δῶσε ἄσπασμους καὶ στοὺν ἀξάδερφου μ' τοῦ Νικουλιῆ κὶ στοὺν νταγί μ' Παρασκευᾶ κὶ στοὺν Μπάρουπα μ' τοὺν Ἀλέξ'.

Ταῦτα καὶ μένω καὶ μεθ' ὑπολήψεως καὶ ἄσπασμους οἰκογενειακῶς, σὲ χαιρετῶ ἐγὼ ἢ συμπεθέρα σου ἢ Σουλτανιῶ ἢ Μπεναλοῦ

*
**

Τὴ Σουλτανιῶ τὴ Μπεναλοῦ καὶ τὸν Κωστή τὸν ἀδερφό της, ὄντας μέινανε ἀπὸ μικρὰ κ' ἀπὸ μάννα ὀρφανὰ, (ἢ Σουλτανιῶ δέκα ὀρφνῶ, ὁ Κωστής ὀκτὶ χρονῶ) ἢ—ν' ἀγιάσουνε τὰ κομμάκια της ἀκὶ καὶ ἔπεσε—θειὰ τους χήρα Ἀσπασία, στὴν κάκομοιριά δὲν τάφησε νὰ τυραγνιστοῦν. Τὰ σύμμασε, τὰ κοίταξε, τὰ τράνεψε. Καὶ ἔκανε ἢ—Θεὸς συγχωρέστηνε—αὐτὸ τὸ μιστό, ἕνα γιὰτὶ ὁ Καλότ'χος δὲν ἔστρεξε ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς νὰπόχταγε παιδιά, κ' ἕνα πάλι γιὰ τοῦ ἀντροῦ της τὴν ψυχὴ, πού — Θεὸς φυλάξει — ἀπόθανε τὰ μπρούμιτα μέσα στὸ μέρος ξαφνικά. Ὑστερα δὲν ἦτανε καὶ ξένα τὰ ντηλάπορα. Τῆς ἀδερφῆς της παιδιὰ ἦτανε, καὶ ἔτσι, ξέχωρα παυτήν, δὲν ἔπεφτε καὶ σὲ καμμιάν ἄλληνε νὰ ἔκανε αὐτὸ τὸ ψυχικό. Θειά τους λογίζονταν ἢ θείτσα Ἀσπασία, μὰ πάσχισε κατὰ τὸ εἶναι της καὶ γιὰ τὰ δυὸ τὰ ὀρφανὰ, σὰ καθολικά τους μάννα.

Τὸν Κωστή τὸ ἀγορόπ'λο ὡς που νὰ τότε κάνει ἄνθρωπο, τὸ τί τραβῆξε αὐτὴ κ' ἕνας Θεὸς μονάχα τὸ ξέρανε. Πρωτὶ - πρωτὶ, πρωτοῦ νὰ βγεῖ ἢ ἀγέ-

λη, τρία Σαββάτα ἀράδα τὸ πήγαινε στὸν Τεκέ (1) καὶ ἔξυνε τὶς σολίβες (2) του στὸ χαλκὰ τῆς πόρτας, ὡς που νὰ γιαιτρευτοῦν. Σὰν τὸ πρωτοπεῖρε στὸ σπῆτι, ἔτσι ξεπεσεμένο πού ἦτανε, δυὸ ἔλεγες θὰ πέθνησκε καὶ μιὰ ἔλεγες θὰ ζοῦσε. Ὡς καὶ ἢ μπάμπου ἢ Φωτὴ τὸ φοβήθηκε πὼς δὲ θὰ γινότανε ἄνθρωπος. Καὶ μὲ τὰ δίκια της κ' ὄλα ἢ καημένη, γιὰτὶ τὸ ἄχαρο δὲν ἦτανε καὶ κακοτυχιὰ πού νὰ μὴ τὸ βοῆκε, ἢ μιὰ κατόπι στὴν ἄλληνε. Πού λέγει ὁ λόγος, ἢ σαλίβες του κόμα δὲ γιάνανε καλά-καλά, καὶ τὸ βροῖσκει ματόπονος. Πριστήκανε τὰ μάτια του, γενήκανε σὰ γρόθοι. Τρεῖς βδομάδες τυφλὸ τὸ τάγιζε. Αὐτὸ πέρασε, βγάξει βγαλτὰ στὸ λαιμό, βουλώνει καὶ ἢ μύτη του. Τὴν ἀνάσα του ἔκανε νὰ πάρει καὶ σὰν τὸ κρουφοδαγανιάκι ὀσπῆ καὶ ἢ Θεὸς φυλάξει—πού δείχνει τὰ δόντια του, ἔτσι σήκωνε τὰπάνω του τὸ χεῖλι κ' ἄνοιγε καὶ τὰ ρουθούνια του τὰ δυὸ. Ποῦ δὲν τὸ πῆγε καὶ τί δὲν τὸ ἔκανε. Μὰ διάφορο δὲν εἶδε. Εἶπε πιά νὰ τῶριχνε στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παγαγίας. Ἐτοίμασε καὶ τὰ ρουχόπ'λα του καὶ ὄλα του. Μὰ σὰν ἀπὸ Θεοῦθε τῆς ἦρθε τότες στὸ νοῦ, νὰ τὸ πήγαινε καὶ ὡς τὴ μπάμπου Ντένου τὴ Βουργάρα στὸ Σατήκιόι. Τὸ πηγαίνει κεῖ, αὐτὴ τί τὸ πότισε, τί τὸ ἄλειψε, σὲ μιὰ βδομάδα μέσα εἶδε τὴ σωτηριά του τὸ παιδί.

Κι' ἄμα γένηκε καλά καὶ πέρασε κ' ὁ χειμῶνας, γιὰ διακόσια γρόσια τὸ χρόνο, μιὰ κάππα, δυὸ ζευγάρια τσαρούχια, ἑπτὰ ὀκάδες μαλλί, τρεῖς ὀκάδες μπατζάκια, ἕνα τουλουμόπλο τυρί, δυὸ ἀκούρεφτες προβιὲς κ' ἕνα τουκλί, τὸ στοιχίζει τσομπανάκι, στὰ

(1) Μετόχι γουρκικό. — (2) Ἀρρώστεια τοῦ στόματος.

πρόβατα τοῦ Ραμαντᾶν κεχαγιᾶ τοῦ Ἀρβανίτη. Δὲν ἤθελε αὐτὴ γιὰ πρώτη φορὰ νὰ τῷστανε σὲ Τουρκοῦ, ἔνοντας τόσο ἄλλοι Χριστιανοί, μὰ τῷστανε, ἕνα γιὰτὶ τὸ οὐτζάκι του ἦτανε κοντά, κ' ἕνα πάλι, γιὰτὶ ὁ Ραμαντᾶν κεχαγιᾶς, γιάτρεβε καὶ σπλῆνα. Κι' ὁ Κωστής τὸ ἀγορόπλο, ἔδεσε μέσα του τέτοια, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἦτανε ἄρρωστο, ἀπὸ τὸ πιέ, πιέ νερό, νὰ δροσιστεῖ. Ὑστερα ὁ ἄνθρωπος, ἄς ἦτανε καλά, γέμισε καὶ τὸ δίκιο τοῦ παιδιοῦ μὲ τὸ παραπάνω.

Ἡ Παναγία κ' ὁ Χριστὸς μαζί του, σὰν ἀποδιαβάστηκε ὁ Κωστής στὰ πρόβατα, ὅλη της τὴν ἔννοια ἢ θείτσα ἢ Ἀσπασία τὴ γύρισε ὑστερότερα στὸ πῶς νὰ νοικοκύρευε τὴ Σουλτανιώ. Κορίτσι βλέπεις αὐτὸ, καὶ ἔπρεπε ἄλλιῶς πὼς νὰ τὸ καθοδηγοῦσε. Αὐριο, μεθαῦριο ἄντρα θὰ κοίταζε, σπῆτι θὰ συγύριζε, παιδιὰ θὰ ἔφτανε. Τώρα, **ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ** μικρὴ ἄταξε θὰ πρῆσινε σχολειὸ πῆγαινε ἀκόμα. Μὰ ποσο ἦτανε νὰ μεγαλώσει; Τὸ κορίτσι μοιάζει τὴ σίκαλη. Σήμερα τὸ βλέπεις μικρὸ, ὕστερα ἄπο λίγο ρίχνει ἕνα μπόι, γίνεται ἀγνώριστο. Κ' ἕνας ἄνθρωπος, κορίτσι ἄς εἶνε, ἀγόρι ἄς εἶνε, ὅσο εἶνε μικρὸς παίρνει ὁ νοῦς του. Ἄνα μεγαλώσει καὶ ὕστερα, ὅ, τι καὶ νὰ τοῦ πρῆς, ὅπως καὶ νὰ τοῦ τὸ πρῆς, ἀδιαφόρητο. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συγχωρημένη τὴν ἀνεψιά της, ἔτσι νὰ ποῦμε, κείνη τὴ χρονιά τὴν ἔστειλε κόμα στὸ σχολειὸ, νὰ πέρναγε καὶ τὴν Ἱερά. Κι' ἄμα πέρασε ὁ χρόνος κ' ἄρχισε νὰ τῆς δείχνει μιὰ-μιὰ τοῦ σπιτιοῦ τῆς δουλιές, πιάσε ἀπὸ τὸ σκούπισμα, ποὺ λέγει ὁ λόγος, ὡς τὸ νὰ φαίνει ψηφωτά, μαρμαροδίμντα καὶ σκουλουτά, ὅλα τῆς τὴ ἔμαθε. Σὲ τέσσερα-πέντε χρόνια τὴν ἔκανε σωστὰ νοικοκυρά. Βγαίνει ὑστερότερα καὶ τὸ τυχερὸ της, τὴ

ζήτησε τοῦ Θεγδὸς τοῦ Μπεναλιῆ τὸ παληκαρόπλο, ὁ Στεργιανὸς, τὴν ἀρραβωνιάζει κ' ὅλα.

Χωρὰ Πασκαλιά πιά τῷχε ἡ συγχωρημένη. Νιάτα χαίρονταν. Ξετίναξε καλά-καλά τὰ ὄρφανι. Ἄνοιξε καὶ τὸ σπῆτι της, μπαινοδιαβαίνανε μέσα τὰ συμπεθερικά. Κι' ὁ Στεργιανὸς πάλι, ἄς ποῦμε, κ' αὐτὸς κάθε Σαββατόβραδο ποὺ πῆγαινε, δὲν ἔμπαινε μέσα στὸ σπῆτι μὲ ἄδειανὰ τὰ χέρια. Ὅλο καὶ ἀπὸ κανένα κατιτίς, μὰ κρέας θὰ ἦτανε, καρπούζι θὰ ἦτανε, θὶ κουβάλαγε κρυφούτσικα μαζί του μέσα στὸ μαντήλι. Ἔτσι, καὶ συνοδιὰ εἶχε καὶ διάφορο ἔβλεπε ἢ θείτσα ἢ Ἀσπασία, μπορεῖ νὰ πρῆ κανένα.

Τώρα μῆγαρις αὐτὴ δὲν εἶχε τὸν καιρὸ της; Τὸν εἶχε καὶ μὲ τὸ παραπάνω κ' ὅλας. Ὅπως τῷξερε κ' ὅλος ὁ κόσμος, μονάχα τὸ χωράφι της στὸ Κουσσὸν **ΑΘΗΝΑ** πρῆσινε μισιακὸ ὁ νταγῆς ὁ Ἀρχοντῆς, τῆς εἶδνε τὸ τί χρειάζονταν νὰ ζήσει ἕνα χρόνο. Τάλλα τὰ χουτζουρέτια ⁽¹⁾ ποῦπαιρνε, κείνα ἦτανε ἄλλο. Τὰμπέλι της ὕστερα, χίλια κουτούκια ⁽²⁾ καὶ φυτειὰ ⁽³⁾. Ἄρμεμα πρῆ νὰ πρῆς, ἡ γκουτζούκα ἢ ἀγελάδα της ἀντὶς τὸ χρόνο γεννοῦσε, καὶ τὸ μικρὸ της τὸ ὀλόρωτο ποὺ ἔκανε, τὸ θηλυκὸ, δυὸ μῆνες εἶχε τώρα κ' αὐτὸ ποὺ πῆγε στὸν Ἀἰβαλιώτικο μπουγά ⁽⁴⁾.

Τὸν εἶχε τὸν καιρὸ της καὶ τὸν καλοεῖχε ἢ θείτσα ἢ Ἀσπασία. Ποὺ λέγει ὁ λόγος, μὲ τὸ τόπι δὲ λυγοῦσε, μὰ τί νὰ τὸ κάνει, ἔφταιξε ποὺ δὲν εἶχε μονάχα μέρες ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ τὸ χαρεῖ. Ἰσα-ἴσα

(1) Μίσθωμα χωραφιοῦ.—(2) Κλήματα.—(3) Νεοφυτευμένο ἀμπέλι.—(4) Ταῦρος.

πάνω στὸ χρόνο πού στεφανώθηκε ἡ Σουλτανιώ, σὰν ἔπεσε στὸ στρώμα, δὲ ματασηκώθηκε ξανά. Σὲ τρεῖς μῆνες πέθανε.

Θεὸς συγχωρέσ' τηνε καὶ νάγιάσουνε τὰ κοκκαλάκια της ἐκεῖ πού ἔπεσε. Μεῖς στὸν ψεύτικο τὸν κόσμο, κείνη στὸν ἀληθιανό. Μιὰ δουλειὰ πού καταπιανότανε ἡ συγχωρεμένη, ἤθελε νὰ τὴν ἀποσώσει. Καὶ ξέχωρα παυτό, ἦτανε καὶ πολὺ κρυφὴ γυναῖκα. Τόσα χρόνια μὲ τὴ Σουλτανιώ, πού τὴν εἶχε σὰ παιδί, κι' αὐτὴ πάλι σὰ μάννα, μήτε μιὰ φορὰ δὲν ξάνοιξε νὰ τῆς πεῖ τίποτες γιὰ τὸ Διαμαντῆ, πού τὸν προξένευε στῆς γειτόνισσας τῆς Παπαδιάς τ' Ἀλισαβό. Πόσο κρυφὸ τὸ εἶχε, ἡ συγχωρεμένη καὶ μιὰ βδομάδα προτοῦ νὰ ξεψυχίσει, ὄντας φώναξε τὴ Σουλτανιώ, νὰ τῆς τὸ πεῖ, καὶ τὴν ἄφησε παραγελαῖ, ἕνα κείνη νὰ εἶχε τὴν εὐκὴ της, ἔκανε ὅ,τι ἔκανε, νὰ ἔβλεπε νὰ ταίριαζε αὐτὴ τὴν προξενιά. Μήτε στὸ Στεργιανὸ δὲν ἄφησε νάκούσει.

Κ' ἡ Σουλτανιώ γι' αὐτὸν τὸ λόγο πάσχιζε νὰ ἔκανε αὐτὴ τὴν προξενιά. Κι' ὄχι γιὰ τὰ τάχα, ὅπως θέλανε νὰ ποῦνε, τὴν ἔταξε ὁ Θεοδωρῆς μελίσει κ' ἡ Παπαδιά φλωρί.

* * *

Ἡ θείτσα Ἀσπασία καὶ ἡ ἀδερφή της ἡ Ἀννίκα, (ἀπ' τὰ ὄρφανὰ ἢ μάννα) καθόντανε στὸ Κάστρο, μὰ δὲν ἦτανε ἀπὸ κεῖ. Ἡ φλέβα τους, ἂν καλορωτᾶτε, ἀπὸ τὸ χωριὸ τὸ Τρούμπεϊ κρατοῦσε. Τὰ πιό πολλὰ τὰ συγγενιά τους, ἀπὸ μάννα καὶ μπαμπά, ἄς ε νε κι' ὁ Νιεβέ-ντισλῆς ὁ Θεοδωρῆς, τῆς Ἀννίκας ὁ συμπεθερός, καθότανε ἐκεῖ. Καὶ τῶχανε τάμα οἱ δυὸ οἱ ἀδερφές, ὅσο ζούσανε μαζί, καὶ σὰν πέθανε πάλι ἡ

Ἀννίκα, μοναχιά της ἡ θείτσα Ἀσπασία, στὸ χρόνο ἅμα δὲν τῆς ταίριαζε, στὰ δυὸ τὰ χρόνια τὸ δίχως ἄλλο μιὰ φορὰ, ξάλωνα, νὰ πήγαινε ὡς τὸ χωριὸ καὶ τὰ ζωντανὰ νὰ ἔβλεπε τὰ συγγενιά της καὶ τὰ πεθάνενα πάλι νὰ τὰ θύμιαζε.

Στὸ χωριὸ σὰν ἔφτανε, ὅσο ἀκόμα ὁ ἀδερφός της ὁ Παρασκευᾶς δὲν πήγαινε στὰ ξένα, τὸ «ὀρίστε στὸ σπίτι» τὸ ἔκανε ὄλο αὐτός. Ἐκεῖ ξεζεῦνοντον τὰ μάξι, ἐκεῖ μαζεῦνονταν τὰ συγγενιά, ἐκεῖ καλωσορίζονταν. Σὰν ἄρχισε ὁμως αὐτὸς καὶ πήγαινε κάθε χρονιά στὴ Βλαχιά στὰ κεραμίδια, ἡ θείτσα ἡ Ἀσπασία, ἀπὸ ξενητεμοῦ του, τὴν πρώτη χρονιά πού πῆγε στὸ χωριὸ, πὲς γιὰ τὴν ἦτανε τὸ τυχερὸ τοῦ Διαμαντῆ, πὲς γιὰ τὴν ἦτανε τὸ τυχερὸ τοῦ κοριτσιοῦ, κόνεψε κείνη τὴ φορὰ στοῦ Νιεβέ-ντισλῆ τοῦ Θεοδωρῆ, στῆς Ἀννίκας τῆς συγχωρεμένης τοῦ συμπέθερου τὸ σπίτι.

Ἡ θείτσα ἡ Ἀσπασία καὶ πού δὲν πῆγε ἄλλη φορὰ στοῦ Θεοδωρῆ, δὲν εἶνε νὰ πεῖς πὼς δὲν τοὺς γνώριζε κι' ὄλα, αὐτὸν καὶ τὴ γυναῖκα του τὴν Πίπινα. Ἄς εἶνε κι' ἀπ' ἀκουστὰ γι' αὐτοὺς πού εἶχε, ἄς εἶνε κι' ἀπ' ἀτὴ της πού τοὺς ἔβλεπε σὰν κατέβαιναν στὸ Κάστρο πότε-πότε, τοὺς ἤξερε καλά. Τοὺς ἤξερε καλά ἡ θείτσα Ἀσπασία, μὰ σὰν πάτησε στὸ σπίτι τους καὶ ἔφερε μέσα ἕνα γῦρο, πού κείνο πού ἤξερε αὐτὴ, καὶ πού κείνο πού εἶδε! Ὁ Θεοδωρῆς εἶχε στὰ καλά τὸν καιρὸ του κεῖ. Στὸ χωριὸ ρωτιόνταν κι' ἀπ' αὐτόν. Τὸ σπίτι του, ξέχωρα πού ἦτανε σ' ἀψήλωμα καὶ ἔβγα ἥλιου καμωμένο, ἦτανε κι' ἀπλόχωρο. Δυὸ ὄντάδες κάτω, δυὸ ὄντάδες μὲ τὰ σκαλιὰ ἀνέβαινε κανέννας. Τὰμπάρια του ξεχωριστὰ σὲ μιὰ μεριά καὶ μέσα μὲ χωρίσματα. Τάλωνι του φραγμένο γῦρο

τριγύρο με πλοκό. Για τις κότες του ξεχωριστή καλύβα. Τὰ ζευγάρια του τὰ ἔδενε ἄλλοῦ, τὰρμέματα ἄλλοῦ. Ἡ ἀχυρώνα του πενήντα τσίτια (1) θάπαιρνε. Κοφνίδια μελίσηα εἶχε—μὲ λίγα λόγια νοικοκυροόπιτο σωστό.

Θάμαξε ἡ θείτσα Ἀσπασία πᾶνέβηκε τις σκάλες καὶ μπῆκε μέσα στὸν πρῶτο τὸν ὄντά. (Ὁ ἄλλος ἦτανε κλειστός. Εἶχε λινάρι μέσα). Κεῖνα τὰ στρωσίδια του καὶ κεῖνα τὰ μακάτια του, χαίρουναν νὰ τὰ βλέπεις. Μπερντέδες χασεδένοι ἄσπροι φέγγανε στὰ παραθύρια. Ὁ καθρέφτης πάλι, μεγάλος-μεγάλος πὼς φύλαγε, κ' ὀλόγυρα τρία καὶ παραπάνω δάχτυλα χρυσός, καὶ ἀπὸ πάνω του, ἔτσι πὼς τὸν ταίριαξε ἡ Πιπίνα, ἕναν τόσο φιόγκο ἀπὸ τούλι κατακόκκινο, καὶ πέφτανε οἱ ἄκρες του ἀπὸ τὰ πλάγια, πλατειῆς πλατειῆς ὡς κάτω—νιάτα προπομαχοῦσε ἄπάνω σ' ἕνα τραπεζάκι. Ὑστερα χεῖνε τὰ ῥοῦχα, κείνα τὰ ξομπλιασμένα ξηροκάβουνα, κείνα τὰ κίτρινα κιδώνια καὶ κείνα τὰ κόκκινα κολοκυθάκια, ἔτσι πὼς κρεμίντανε στὴ μέση καὶ στὶς τέσσερες γωνιῆς τοῦ ταβανιοῦ, μοσχοβολοῦσαν ὄλο τὸν ὄντά.

Μπράβο στὸ Θεοδωρῆ πὺ ἔστησε τέτοιο σπίτι, μπράβο καὶ στὴν Πιπίνα πὺ εἶχε καὶ τὰ παιδιὰ της σὰν παιδιὰ, ἄπλυτα κ' ἀχτένισια δὲ γυρίζανε στὸ δρόμο καὶ τὸ σπιτάκι της πάλι κούκλα τὸ βαστοῦσε.

Χμ! Εἶδες σύ! Καὶ ὡς τὰ τώρα νὰ μὴ τὸ βᾶθαινε ὁ νοῦς της! Τόσο καιρὸ τὰ βράδια μὲ τὴν Παπαδιά, ἔδῶ νὰ λογαριάζουνε καὶ κεῖ νὰ συλλογιοῦνται κ' αὐτοῦ νὰ μὴ τὸ θυμηθοῦνε κά!

(1) Ἀμάξι πὺ κουδζλοῦν ἄχυρο.

Χμ! Διές σύ! Ἐμ νὰ σπίτι γιὰ τὸ Ἀλισαβῶ, τέτοιο πὺ γύρευε ἡ Παπαδιά. Θὰ τῶχε καὶ πὺ θὰ τῶχε ἡ Πιπίνα, ἔτσι πὺ δὲν τῆς χάρισε καὶ ὁ Θεὸς κορίτσι. Κι' ὁ Θεοδωρῆς πάλι κ' αὐτός, ἔτσι πὺ δὲν ἤθελε μὲ τὴν ὅποιαν λάχαινε νὰ ἔσμιγε τὸ Διαμαντή, θὰ πέταγε ἀπὸ τὴ χαρά του, ἅμα ἄκουγε ἕνα τέτοιο λόγο. Γιατὶ καὶ τὸν Παπανικόλα, ἅς ποῦμε, τὸν ἤξερε καὶ τ' Ἀλισαβῶ πάλι κ' αὐτὸ ἦτανε ξακουστὸ γιὰ τὴ νοικοκυροσύνη τ'.

Καλά, καλά, κ' ὀλόκαλα. Μονάχα ὁ Θεὸς νὰ τᾶφερνε δεξιὰ καὶ νᾶμπαινε μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι τὸ Ἀλισαβῶ. Νὰ καταπιάνωνταν μέσα τις δουλιές του καὶ, ἄφησε πὺ ἔφεγγε αὐτὸ, θὰ τῶκανε νὰ νὰ νὰ προπομαχοῦσε.

ΑΘΗΝΩΝ

— Ἀνάθεμά τ'ς ναί, τὴν παλιοῦ νὰ μ' εἶχε λάχει, τὴν παλιοῦ κατσιβελάρα τ'ς. Πὺ παγαίν' στὰ Τούρικα τὰ σπίτια καὶ δουλέβ' καὶ μαζέβ' μὲς στὸ μαντήλ' ἀλεύρι! Δὲ βλέπ' οὐ κόσμους πὺ τὴν ἔχει στοῦ στόμα τ' παραμύθ', θέλει νὰ μπομπέβει κ' ὄλα! Κι' οὐ Διαμαντῆς εἶνι ζιρβός, κ' ἡ μέση του δὲ πιάν', κὶ τὰ βράδια κατουρᾷ στὸ στρωῶμα. Κὶ τ' Ἀλισαβῶ πάλε κ' αὐτὸ, εἶνε τέτοιο καὶ πάντιο κ' ἀδέξιο καὶ λουξὸ κ' ἔχει καὶ περασμένα τὰ τριάντα. Νά! νὰ μ' εἶχε λάχεις παλιοῦ νεκατωτούρου. Κ' ἡ μάννα σ' τέτοια ἔκανι κ' ἄλειωτη τὴν ξεχώσαν, κὶ σένα ὡς τὸν ξεχωμό σ' τὰ ροῦχα σ' νὰ μὴ λυώσ' να. Ἡμαρτουν Θεέμ!

Αὐτὰ τὰ λόγια ποῦλεγε ἡ Σουφιῶ, δὲν ταιριάζανε γιὰ τὸ Ἀλισαβῶ. Ὁ κόσμος ἤξερε κ' αὐτὸ, ἤξερε καὶ γιὰ τὸ τί ἡ Σουφιῶ ἦτανε θυμωμένη μὲ τὴν

Παπαδιά και ἔβγαζε για τὸ κορίτσι της τέτοια λόγια. Μὰ δὲν εἶχε ἄδικο ἡ Παπαδιά. Στὸν τόπο της, ὁ καθέννας, στῆς προξενήτρας τὴν ποδιά θὰ τᾶρριχτε πίσω τὰ σημάδια. Σωστὸ ἦτανε αὐτὸ ποὺ ἔκανε ὁ Στεφανῆς; Πότε καὶ ποῦ ἀκούστηκε, γυναῖκα σὰν τὴν Παπαδιά νὰ τᾶτρωγε τέτοια ρεζιλίκια; Νᾶνοίγει τὴν πόρτα της πρῶτὴ καὶ νὰ βρῖσκει για τίς πέτρες της ἀπ' τὸ κατώφλι ἀναποδογυρισμένες, για τὴν πόρτα της κατρανωμένη, καὶ στὰ ντοιβάρια ὄλο τρύπες τρύπες μαχαιριῶς καὶ γραμμένα μὲ κερβούνη στὸ σουβὰ ἀπάνω «Ἄχ!» Ἦτανε σωστὸ αὐτό; Κι' ὡς τόσο δὲν ἔφταιγε τὸ παιδὶ ὁ Στεφανῆς. Τὸ παραπάνω φταίξιμο τὸ εἶχε ἡ Σουφιῶ. Ποῦ ὄντας γύριζε αὐτὸ τὴ νύχτα μεθυσμένο ἀπ' τὸν καφφενέ, ἀντὶς νὰ τᾶστρωνε νὰ κοιμηθεῖ, τ' ὄρμηνευε νὰ πῆγαινε μεσάνυχτα στῆς Παπαδιᾶς τὸ σπίτι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

— Πᾶνε, μπρέ, πᾶνε. Ποιὸς θὰ σὲ διεῖ; Κι' ἄμα σὲ διεῖ, κασαβέτ'. Παλληκάρο' εἶσαι σύ. Τὰ παλληκαριακά σ' κάν'ς.

Πᾶνε, μπρέ, πᾶνε, μὰ διώχνει ἡ Παπαδιά τὴν προξενήτρα κι' ἄς κάθεται τώρα αὐτὴ νὰ μπομπέβει τὸ Ἀλισαβῶ, πὼς εἶνε τέτοιο καὶ πάντιο κι' ἀδέξιο καὶ λοξὸ κ' ἔχει καὶ περασμένα τὰ τριάντα.

Καὶ ἀπὸ ποῦ κι' ὡς ποῦ τὸ Ἀλισαβῶ ἦτανε μεγάλο; Τί, ἔχουμε χίλια τόσα καὶ γεννήθηκε στὰ χίλια τόσα καὶ τώρα εἶνε τόσο, ὅπως τὸ λογάριαζε αὐτὴ. Τοῦ Ἀλισαβιοῦ τὰ χρόνια δὲν θὰ τᾶἔξερε κείνη ποῦ τὸ γέννησε καὶ θὰ τᾶἔξερε ὁ κόσμος; Ἐμ τοῦ κοριτσιοῦ τὰ χρόνια ἦτανε φῶς φανερό. Μετριοῦνταν ἕνα - ἕνα.

Δὲ γεννήθηκε τὸ Ἀλισαβῶ τὴ χρονιά ποὺ πιάστηκε ὁ μπαμπᾶς του μυλωνᾶς στοῦ Καβούρο — κιὸ τὸ μύλο; Ἐ! Τρία χρόνια δούλεψε κεί. Κ' ἕνα χρόνο στὸ Μουχτάρι — τέσσερα. Δυὸ στὴ γκαζομηχανὴ τοῦ τσορμπατζῆ — ἕξ. Ἐνα χρόνο στὸν ἀνεμόμυλο τοῦ Γιακουμῆ — ἑφτά. Ἐνα χρόνο ἔκατσε σπίτι για νὰ διάβαζε καὶ νὰ φτάνανε τὰ γένια του (γιατὶ ἴσα σα ποῦ σφαλνοῦσε χρόνος στὸν ἀνεμόμυλο τοῦ Γιακουμῆ τὸν ἤρθε τὸ χαρτὶ ἀπ' τὸ Δεσπότη νὰ παπάδευε) — ὀχτώ. Δυὸ χρόνια στὸ Κάστρο ἔκανε παπαδοσύνη — δέκα. Τρία χρόνια στ' Αἶβαλῆ — δεκατρία. Καὶ τέσσερα πάει ποὺ κάνει πάλε πίσω στὸ Κάστρο, δεκαεφτά. Σωστὰ δεκαεφτά χρονῶ ἦτανε τὸ Ἀλισαβῶ, κι' ὅ,τι ἤθελε ἄς πᾶ' νὰ ἔλεγε ἡ Σουφιῶ κι' ὅποιος νᾶταν ἄλλος. Τὰ χρόνια τοῦ κοριτσιοῦ, ὅπως τὰ λογάριαζε ἡ Παπαδιά, ἦτανε αὐτά. Μῆτε ἕνα παραπάνω, μῆτε ἕνα παρακάτω.

Τώρα μεγαλοέφερεν θὰ πεῖς. Μ' αὐτὸ δὲ θὰ πεῖ πὼς ἦτανε μεγάλο καὶ στὰ χρόνια. Τὸ Νεραντζὶ τῆς Θεωρινωῦς τὰ δεκατέσσερα ἔλεγε, τὰ δεκαπέντε δὲν ἔλεγε νὰ τᾶχε. Κι' ἄμα τᾶβαζες κοντὰ — κοντὰ μὲ τὸ Ἀλισαβῶ, ἔλεγε τὸ δεύτερο ἦτανε πέντε χρόνια μεγαλιότερο. Τόσο μικροέφερεν τὸ Νεραντζὶ. Ἐμοιάζε τὸν παπποῦ του τὸν Ἀργύρο, Θεὸς χωρὲς τον. Καλά, μὰ ἡ μαμὴ ποὺ ξελευθέρωσε ἀπὸ βραδύς τὴ Θεωρινωῦ, ἡ ἴδια τὴν ἄλλη μέρα τὸ μεσημέρι ξελευθέρωσε καὶ τὴν Παπαδιά.

Μεγαλοέφερεν τ' Ἀλισαβῶ. Μεγαλοέφερεν τ' Ἀλισαβῶ, γιατὶ ἔχχωρα ἀπὸ τὸ ποῦ προσέφερεν τὸν — νᾶχουμε τὴν εὐκὴ του — τὸν Παπᾶ μονάχα λίγο π, στὴ μύτη, (γιατὶ ἔτσι κι' αὐτουνοῦ χαμοέκλινε

πρὸς τὰ δεξιὰ λιγάκι), στᾶλλα του τὰ φυσικά τράβηξε τὸ παραπὼν ἀπὸ τῆς Παπαδιᾶς τὴ φλέβα. Ἄσπρο-ἄσπρο καὶ γιομάτο. Πρόσωπο στρογγυλοκαμωμένο καὶ τὰ δυὸ του μπροστινὰ δοντάκια, ἔτσι πὼς βγαίνανε ἀπ' τὸ στομόπ'λο του κ' ἀκουμπούσανε στὸ κάτω χεῖλι, ἴδια θειά του Πολυξένη θᾶλεγες πὼς ἦτανε, ἀν δὲν τοῦμνησκε κ' αὐτὸ τὸ πείραγμα στὸ μάτι, ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια πὺ τράβηξε (γεια ἀπάνω σας) μικρό. Τράβηξε τ' Ἀλισαβώ, δὲν ἔπαιξε. Σωστά ἓνα χρόνο κ' ἓνα μῆνα πλάγιασε στὸ στρῶμα. Λίγο ἔλειψε νὰ ἔχανε τὸ φῶς του. Θὰ χύνονταν ὄλο του τὸ μάτι τὸ ζερβί. Μὰ πάλι εἶχε τύχη, καὶ νὰ φχαριστάει τὸν Καλότ'χο πὺ μονάχα θόλωσε ἢ χάντρα του καὶ τὸ ματοταίναρο πὺ γύρισε καὶ κόλλησε λιγάκι πρὸς τὰ πάνω. Ὄλο. Σφᾶλμα, πὺ μῆτε φαίνονταν, μῆτε ἔδειχτε ἀπὸ μακροῦ. Θὰ πεις κ' ἀπὸ κοντὰ ὄχι ὡς τόσο, μὰ ὅσο καὶ νὰ ἦτανε, ἅμα τὸ καλοπαρατήραγε κανέννας, φαινότανε λιγάκι. Γιατί, ἔτσι πὼς χοράτευε κάνοντας νὰ κλείσει καὶ τα δυὸ του μάτια, τὸ ἓνα ἔμνησκε πάντα ἀνοιχτό. Δὲν καλοσφαλνοῦσε.

* *

Ὅλες τὶς δουλειές του ἀπὸ ψὲς ὁ Διαμαντῆς, νοορις-νοορίς, τὶς τέλειωσε. Κατράνωσε τὰμάξι τὸ ταμπανωμένο. Τὸ ἴσιαξε κατὰ τὸ δρόμο. Ἄλλαξε τὸ ζυγὸ του, ἔβαλε τὸν ξομπλιασμένο τέτοιο. Ἐβαλε τὴν τσέργα του, τὴν ἔδεσε στὶς τέσσερες μεριές. Ἄπλωσε ἀπὸ πάνω τῆς τὸ θοριαστὸ κιλίμι. Τὸ ταίριαξε ἔτσι, πὺ νὰ πέφτανε τὰ κλώσια του τὰ κόκκινα μπροστά. Καλοπρομάζεψε τὶς πλαγινές του ἄκρες νὰ μὴ λερῶνταν ἀπ' τὰ τρεχούλια. Φόρτωσε πίσω στὸ ἅμαξι

τὸ σεντούκι τὸ παλιό, πὺ εἶχε ἢ Πιπίνα μέσα πιάτα, τετζέρια, ψωμιά κ' ὄλα τὰ χρειαζούμενα πὺ νὰ μαγερεύανε καὶ νὰ τρώγανε στὸ παναγύρι. Ἐδεσε κοντὰ σ' αὐτὸ ἀπ' τὴν κλημιὰ τοῦ ἅμαξιοῦ τὴ λαγίνα τὸ κρασί. Κατέβασε τὸ κιλίμι ἀπὸ τὴν πίσω μεριά τῆς τσέργας, τὴ σκέπασε καλά - καλά. Ὑστερα φόρτωσε γιὰ τὰ βουβάλια ὀλόπισω στὰμάξι καὶ ἔξω ἀπ' τὸ κιλίμι, ἓνα τσουβάλι ἄχυρο καλοπατημένο καὶ καλαμποκὲς πέντ' - ἕξ' δεμάτια. Τὰ ἔδεσε κ' αὐτὰ καλά. Κατόπι ἔστρωσε μέσα στὰμάξι μιὰ διπλωμένη ψάθα. Πάνω παῦτὴν ἓνα σελτέ καὶ πάνω παῦτὸν ἓνα σειζαντέ.⁽¹⁾ Τὰ προσκέφαλα τὰ δυὸ μὲ τὰ φαμένα βυσινιά κελίφια⁽²⁾ τὰ ἔβαλε πάνω στὸ σεντούκι. Τᾶλλο, μὲ τὸ χασεδένιο τᾶσπρο, πὺ εἶχε κοντὰ μιὰ πιθαμὴ ταντελένιο φερμπλά, τὸ βάλε στὴν ἄκρα τοῦ σελτέ, μπροστὰ στὰμάξι. Ὑστερα ἔβαλε τὰ βουβάλια ἀπ' τὰ χούρι. Τὰ πότισε καὶ τὰ ξανάδεσε στὸ ζυγὸ. Τὰ χτένισε καλὰ-καλὰ, ἄλειψε στὰ κέρατὰ τους λάδι. Πέρασε στὰ κεφάλια τους τὰ γιολάρια μὲ τὶς καινούργιες ἀλυσίδες καὶ στὰ κέρατὰ τους τὶς μπουρλιές τὶς χάντρες μὲ τὰ χαμαγλιά. Καὶ κατόπι, σὰν τὰ ἔρριξε καὶ λίγο ἄχυρο νὰ τρώγανε στὸ ζυγὸ πὺ ἦτανε δεμένα, ἔπιασε καὶ ταίριαξε τὶς ζευῦλες τὶς καλές.

Αὐτὲς δὲν ἦτανε δικές τους, μὰ δικές τους γενήκανε πές. Ἀπὸ καιρὸ τὶς ἄφησε στὸ σπίτι τους ἐνέχυρο ὁ Ἀλῆ-Τσαοῦς ὁ Μαντατζῆς, γιὰ τὰ διακόσια γρόσια πὺ δανείστηκε, γιὰ νὰ δινε νικιάχι⁽³⁾ στὴν τρίτη γυναῖκα ποῦπαιρνε ἀπ' τὸ χωριὸ τὸ Ὀκλαλῆ.

(1) Μικρὸ χαλί.—(2) Μαζηλαροθῆκες.—(3) Ἄρραβόνα.

Καὶ εἶπε ἀφήνοντάς τις, πὼς θὰ τις ἔπαινε κόμα κείνη τῆ χρονιά, δίνοντας πίσω τὰ λεφτά. Γιατὶ ὁ Ἄλῃ-Τσαοὺς ὁ Μαντατζής, ξέχωρα πὺν ἔπαινε μὴ ναῖο ἀπὸ τὸ πὺν φύλαγε βουβάλια στὸ τσιφλίκι, χτύπαγε στὸ Ραμαζάνι (1) καὶ νταβούλι, κ' ἔτσι στὸ Μπαϊράμι, (2) ἀπὸ τὰ μπαξίσια πούπαινε, τσεβρέδες, (3) μοντήλια, κομμάτια μπασμάδες, λεφτά, ὄλο μάζευε πεντ' ἔξη λίρες μάλαμα παράδες. Μὲ ποιὸς ξέρει ὁ ἄνθρωπος γιατί, δυὸ χρόνια τώρα δὲ φάνηκε γιὰ νὰ τις πάρει πίσω. Κόμα τὸ καλλιότερο καὶ γιὰ τὸ Διαμαντή. Αὐτὸ πὺν γύρευε κ' αὐτὸς. Τί θὰ γινότανε ἀπὸ διακόσια γρόσια; Αὔριο μεθαύριο θὰ ἔσπερνε μισὸ ντουνούμι παραπάνω, θὰ τᾶβγαζε ἔπο κεί. Μὰ θὰ τὸν ἔμνησκαν οἱ ζευῖλες καὶ ἦτανε τέτοιες πὺν δὲ ματαγενήκανε ξανά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Τὸ μέρος ὄλο κείνο πὺν ἔπαινε γιὰ τὸ ζυγὸ, ἦτανε σιδερένιο. Τᾶλλο πὺν ἔμνησκε ὡς μὰ πήχη πάνω παυτόν, ὄλο ξύλο ἀκρανιά. Ἀπὸ τὴ μιά καὶ τὴν ἄλλη ζεύλα, στὸ ξυλένιο μέρος, ἔξ' ἄλυσσίδες πιάνονταν· οἱ τέσσερες στὰ ἴσια, οἱ δυὸ σταυρωτά, καὶ ὄλες τους ἦτανε φορτωμένες ἀπὸ λογιῶ-λογιῶ σιδεράκια, φοῦντες μικρές καὶ κουδουνάκια. Ξέχωρα παυτά, ἀπὸ τὴν πιὸ πάνω ἴσια ἄλυσσίδα, κρεμόντανε δυὸ μεγάλες μαῦρες φοῦντες, πὺν φτάνανε ὡς τὸ ζυγὸ. Αὐτὲς στολιζανε μὲ τὰ μπόλικά τους μαῦρα κλώσια, τὰ βουβάλια στὰ κεφάλια, ὄντας στὸν κατήφορο αὐτὰ

(1) Τὸ χρονικὸ διάστημα πὺν κρατᾶνε νηστεία οἱ Τοῦρκοι, γιὰ τὸ μπαϊράμι τῆ γιορτῆ τους. — (2) Γιορτὴ Τουρκικὴ. Σάν τὸ δικὸ μας Πάσχα. — (3) Χρυσοκεντημένο μαντήλι.

κρατοῦσαν μὲ τὰ κέρατά τους τὸ ἀμάξι νὰ μὴν τρέχει.

Σάν ταίριαξε κ' αὐτὲς ὁ Διαμαντὴς καὶ ἔκανε καὶ τὸν γιορμά (1) γιὰ νᾶδινε στὰ βουβάλια τὸ πρωτὶ σύνταχα προτοῦ νὰ φέξει, ἴσα-ἴσα, πὺν γύρισε κ' ὁ μπαμπάς του ἀπὸ τὸν καφφενέ, ἦτανε. Νωρίς-νωρίς φάγανε. Ἐπεσε, κοιμήθηκε αὐτὸς καὶ τὰ μικρά, κ' ὁ Διαμαντὴς μιά καὶ θὰ πλάγιαζε πόψε πάνω στ' ἀμάξι γιὰ τὸ λόγο πὺν εἶχε δεμένα τὰ βουβάλια στὸ ζυγὸ, μήπως μπερδεύοντανε αὐτὰ τῆ νύχτα καὶ τυχὸν τὸν σπάνανε, σὰ χόρτασε καὶ σήκωσε ἡ μάννα του τὸ τραπέζι, ἀνεβήκανε μαζί μαυτὴν στὸν ἀπάνω τὸν ὄντά, νὰ τὸν ἔδινε ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὸ σεντούκι τὰ καλά του ροῦχα, νᾶλλαζε ἀπὸ βραδύς.

Πήγανε ὁ Ἡπίνα μαζί μὲ τὸ Διαμαντὴ κ' ἀπὸ τῆ πλάγιασμα, τὰ κεφάλια της δὲν προμαξέονταν. Ἄφησε κείνο, μονάχα πάτησε καὶ τῆ φούστα της π' ἀνέβαινε τῆ σκάλα καὶ λίγο ἔλειψε νὰ πέσει. Πάλι καλὰ καὶ βάσταγε ὁ Διαμαντὴς τῆ λάμπα καὶ δὲν τῆ βάσταγε αὐτὴ νὰ παθαῖναν κᾶνα Χιότ'κο.

Χμ; Ἐμ καὶ πὼς νὰ μὴ τὸ χαίρονταν; Ὅνειρο τὸ εἶχε, καὶ τᾶβλεπε νὰ γίνεται. Γιὰ τὸ Διαμαντὸπ'λο της πιά, ἔτσι πὼς τὸ παρακάλαγε καὶ τὸ ζήτηγε ἔπο μέσα ἡ καρδιά της, ἔτσι γένηκε κ' ὄλα. Τὸ μεράκι της πὺν ἦτανε νὰ ἔσμιγε μὲ παπαδόσογο (πάλι μεγάλο λόγο νὰ μὴ πει), νάτο, ἀπαράλλαχτα γένηκε πὲς. Τώρα εἶχε κόμα λίγα σύννεφα θὰ πείς. Μὰ καὶ κείνα—πρῶτα ὁ Θεός—θὰ σκόρπ'ζαν, καὶ

(1) Γροφὴ γιὰ ζῶα, καμωμένη μὲ ἀλεύρι κριθαρίσιο καὶ νερό.

θᾶσκαναν οἱ παλιοῦ νά μ' εἶχε λάχουν, οἱ παλιοῦ-ἄλογοφάγησες ὀχτροές της, πού μπομπέψαν τὸ παιδί καὶ τὸ πανε—Θεὸς φυλάξει—καὶ σακάτ'κο. Νὰ σακατευτοῦν οἱ γλῶσσες τους καὶ νά, νά, νά κλειδοστομιάσουν.

*
* *

Μαῦρα πατημένα τσιβιλίδικα ⁽¹⁾ γεμενιά ⁽²⁾. Τσιμπαρωτά ⁽³⁾ τσοράπια καφεδιά. Σίβο ⁽⁴⁾ πουτούρι σαγιακένιο. Τρεῖς ὀργιές ζουνάρι βυσινί. Μὲ δυὸ ἀράδες σεντεφένιες κόπτσες, μαῦρο πατιστένιο ἀντερί. Σαλιτμάρα ⁽⁵⁾ στὶς ἀγκῶνες μὲ δαχτάνια ⁽⁶⁾ ἴδια μὲ τὸ πουτούρι στὸ πανί. Ὀλοκαίνουργιο κασκέτο μαῦρο, κόμα τὸ χαρτί του ἦτανε ραμμένο πίσω.

Ντυμένος, στολισμένος μ' αὐτὰ ὁ Διαμαντῆς, κατέβηκε κάτω μὲ τὴ μάννα του καλὴ νύχτησε καὶ τράβηξε γιὰ τὸ ἀμάξι. Ἐβγαλε τὰ γεμενιά του στὸ μπροστινὸ τρεχούλι. Ἀνέβηκε πάνω. Ἐβαλε τὸ προσκέφαλο τὸ ἄσπρο κατὰ τὸ σεντούκι καὶ ξάπλωσε στὸν σελτέ νὰ κοιμηθεῖ.

Ἐπесе νὰ κοιμηθεῖ ὁ Διαμαντῆς, μὰ ποῦ νά, τὸν ἔπιανε ὁ ὕπνος. Ὁ νοῦς του γύριζε ὅλο στὸ παναγύρι. Ἀλήθεια. Νὰ λογάριαζε νὰ διοῦμε γιὰ αὐριο πόσα τσεντέζια θᾶχε. Δέκα, μιὰ φορὰ, τὸν, ἔδωσε πόψε ὁ μπαμπάς του, καὶ πέντε ἢ μάννα του πὸ μέσα ἀπὸ τὸ κομπόδεμα πού εἶχε στὸ σεντούκι, δεκαπέντε. Τὸ κάρτο καὶ τὸ δίγροσο πού εἶχε αὐτὸς ξεχωριστά, χωρὶς νὰ τᾶξερε ὁ μπαμπάς του, κ' αὐτὰ

(1) Καρφωτά. — (2) Παπούτσι χωρικῶν. — (3) Ὀδοντοτά στὸ ἐπάνω μέρος. — (4) Γκρίζο. — (5) Σακάκι χωρικῶν. — (6) Κορδόνι φιλό.

πές σύ ἑφτά. Ἐχουμε καὶ λέμε. Δεκαπέντε κ' ἑφτά ; Δεκαπέντε, δεκάξ', δεκαεφτά, δεκαοχτώ, δεκαεννιά, εἴκοσ', εἰκοσένα, εἰκοσ'δυό. Σωστὰ εἰκοσιδυὸ τσεντέζια εἶχε ὅλο κ' ὅλο. Μὰ ἄραγε θὰ φτάνανε αὐτά ; Τώρα, ἄμα τὸ ἄλλο εἶχε μονάχα πέντε γρόσια, θὰ φτάναν ἴσα-ἴσα. Μὰ ἄμα εἶχε παραπάνω ; Ἡ μάννα του τὸ γνῶριζε πόσα τσεντέζια εἶχε, γιὰτι κ' αὐτὴ εἶχε παῦτο μὲς στὸ καλό της τὸ σεντούκι. Μὰ ἔλα πού ντρεπόντανε νὰ τὴ ρωτήσῃ ! Ἐ! Δὲ βαριέσαι. Καὶ πόσο μπορούσε νᾶχε ; Θᾶχε θᾶχε, παραπάνω πὸ δέκα γρόσια δὲ θᾶχε. Ἐνα γυαλάκι λεβάντα ἦτανε αὐτό. Τὸ πολὺ-πολὺ δὲ θᾶπαιρνε τριῶ γροσιῶ σουγιὰ πού ἤθελε νὰ πάρει, δὲ θᾶτρωγε καὶ μιὰ ὀκὰ μπογάτσα, θὰ ἔτρωγε μόνο μισή, κ' ἔτσι θὰ τᾶβγαζε ἀπὸ τὸ πᾶντε γρόσια. Αὐτό, καλά, θὰ τῶπαιρνε, μὰ τᾶλλο, τᾶλλο νὰ διοῦμε. Ὁ κόμπος ἦτανε ἐδῶ. Τὸ πῶς νὰ τῶδινε στὸ Ἀλισαβώ. Καλὰ τᾶμάξια τους νὰ ξεξεύαινε κοντά. Θὰ εὔρισκε τὸν τρόπο. Μὰ ἄμα ξεξεύαινε μακρὰ ; Τότες, πῶς ἔπρεπε νὰ κάνει ; Μαθὲς νὰ τῶστελνε μὲ κᾶνα παιδί, γιὰ νὰ τῶδινε αὐτὸς του κρυφὰ ἀπάνω στὸ χορό ; Μὰ ἂν πιανόνταν μὲ μαντήλι ; Οὔφφφφ ! Πφφφφ !

— Διαμαντή, ὅλα δικὰ σ' εἶν'. Πάρε κ' ἄλλα. Πᾶρε κ' αὐτά. Αὐτὴ ἢ τσέπη σ' παίρνει κόμα. Γέμισε καὶ τὰ ζουνάρια σ'. Κόμα λίγα πὸμ'καν. Πᾶρ'τα κ' αὐτά. Ἀνοιξε καὶ τὰ χέρια σ'. Νύ, νά, νά ! Γέμισε κ' ἢ ἀγκαλιά σ'. Ἀἴντε πᾶνε τώρα.

- Μπά ! στὰ πολλὰ τὰ ψωμιά !
- Θέλ'ς κὶ σύ ;
- Θέλω.
- Ἐλα, πᾶρε.

— "Ελα σὺ κατὰ δῶ, νὰ μὴ μᾶς διεῖ κανένας.

— Κόμα θὰ πᾶς;

— Τώρα, τώρα, θὰ σταθῶ. Νὰ περάσου μ' κι' αὐτὸ τὸ δέντρο, κι' αὐτὸ τὸ ρεματάκι. Νά κεῖ στὶς βατσινιές ἔπο πίσω.

— Στεφανή ήήή! Πιάσ' τον, πιάσ' τον. Νάτος αὐτὸς πὺν δὲ μάφήνει νὰ σὲ πάρω. Χτύπα! χτύπα! Ἐκεῖ μὴ. Δὲ βγαίν' αἷμα. Χτύπα δῶ, νὰ στὸ ψυχικό τ'. "Ὀχ! ὦχ! ὦχ! Βλέπ'ς πὺς τρέχει τώρα; Δὲν πειράζ'. "Ἄς χορατέβ'. Εἶνε πεθαμένος.

"Ὑστερα φύγανε κ' οἱ δύο τους, κατόπι βρέθηκε τάχα σὲ κάμ ρεματιές καὶ ξύπνησε.

Χμ! "Ἄντρας ἦτανε, γυναῖκα ἦτανε κείνος πὺν τὸν φόρτωνε ψωμιά, δὲν τὸ ἀποφύγανε καὶ πόσα. Τὸ Στεφανή ἄς εἶναι καὶ τὸ **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** **ΑΛΙΣΑΒΕΤ** καλὰ. Τὸ αἷμα γυήγορο θὰ πεῖ. "Ε! Σὲ καλό του ν'ἀβγαῖνε, εἶπε, καὶ πέταξε ἀποπάνω του τὸν σετζαντέ πὺν ἦτανε σκεπασμένος.

Κατέβηκε ἀπὸ τὰμάξι. "Εβαλε τὰ γεμενιά του. "Ἰσιαξε τὸ σετζαντέ στὰμάξι. Ξαναέβαλε τὸ ἄσπρο τὸ προσκέφαλο μπροστὰ στὰμάξι. "Ερριξε στὰ βουβάλια τὸ γιαομά τους. Νύφτηκε, σκουπίστηκε, ἔκανε τὸ σταυρό του, καὶ μιὰ πὺν ἦτανε κόμα νωρὶς—θᾶθελε δὺ ὄρες ὡς πὺν νὰ ξημερώσει—δὲν πῆγε μέσα στὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴ τοὺς ξύπναγε, ἔκατσε καβάλα πάνω-πάνω στὸ ἀρίσι(1) ἔχοντας τὶς πλάτες του ἀκουμπισμένες στὸ ἀμάξι, καὶ τὰ χέρια του πίσω στὸ σβέροκο θλυκωμένα. Νὰ τὸν ἔβλεπε κανένας κείνη τὴν ὠρα ἔτσι, θὰ

(1) Τὸ ξύλο τοῦ ἀμαξιοῦ πὺν ζεύονται τὰ ζῶα καὶ στὴν ἄκρη του ἐφαρμόζεται ὁ ζυγός.

ἔλεγε πὺν κοίταξε πὺς τρώγανε τὰ βουβάλια τὸν γιαομά τους στὸ ζυγό. Κι' ἀλήθεια, κείνος κείνα ἔβλεπε, μὰ ὁ νοῦς του γύριζε ἄλλοῦ.

Χμ! Κι' ἄμα δὲ θὰ τὸν ἤθελε τ' Ἀλισαβώ;

— "Ὀ, Διαμαντή!

— "Ὀϊ!

— Σκώθ' κας;

— "Ἀχά.

— Ρίξ' στὰ β' βάλια τοῦ γιαομά τ'ς κι διὲ κι στοῦ μπροσ'νό τριχούλ', πὺν κεί πὺν ζέβ'τι οὐ Ἄμπρας, οὐ τσαγάς(1) τοῦ παῖζ'. Κιὰ γι σφίξι τουν, γιὰ πάρι τοῦ καντήλ' κι διὲ πὺν μέσα σ'ν ἀχυρώνα, ἀπάν' στὴ σκαφουδούλ', σήμερα τοῦν ἤῶρα ἔναν κι τοῦν ἔβαλα ἱκεῖ. Κι' κἀνὶ λίγο λήγουρα γιὰτι θαρρεῖς οὐ νήλιους στὸ **ΑΘΗΝΑ** **ΑΛΙΣΑΒΕΤ** τὰ β' βάλια. Τὰ ζύγια(2) βλέπου βαῖσαν(3).

Σηκώθηκε ὁ Διαμαντὴς καὶ κατὰ πὺς τὸν εἶπε ὁ μπαμπάς του ἔκανε, ἔξωρα ἀπὸ τὸ πὺν δὲν τάισε τὰ βουβάλια, γιὰτι τᾶχε ταῖσμένα.

Σὲ λίγο κατέβηκε κι' ὁ Θεωδωρὴς, μὲ ἕνα καλάθι στὸ χέρι. Μέσα εἶχε δὺ ψωμιά, ἕνα κλειδοπίνακο τυρί κ' ἕνα κουτάκι ζάχαρη. Αὐτὸ θὰ τᾶχε στὸ πλάϊ της ἡ Πιπίνα γιὰ νᾶδινε στὰ παιδιὰ ἄμα κλαίγανε στὸ δρόμο καὶ γυρεύανε νὰ φᾶνε. Θὰ βάζανε πρῶτα ἕνα ψωμί, μὰ βάλανε δὺ, γιὰτι μπορεῖ καὶ τοῦ Θεωδωρὴ ἡ ὄρεξη νὰ ξᾶνοιγε στὸ δρόμο καὶ νᾶπαιρνε κι' αὐτὸς λίγο τίποτες καμμιά βουκιά, ἴσαμε πὺν νὰ

(1) Τὸ σιδερένιο καρφὶ πὺν βάζεται στὴν ἄκρα τοῦ ἀζωνιοῦ νὰ μὴ ξεφεύγει τὸ τρεχούλι.—(2) Ἄνυφορος (3) Ἀστερισμός.—(4) Ἐγειραν.

σταύρωνε η ψυχή του. Κατόπι από τὸ Θεοδωρὴ κατέβηκε ὁ Στρατὴς, φορτωμένος μετὰ τὸ κιλίμι στὸν ὄμο, πού θὰ στρώνανε κατὰ γῆς σιὸ παναγύρι. Αὐτὸς ἦτανε μικρότερος ἀπὸ τὸ Διαμαντή.

Ἔστερα ἀπὸ τὸ Στρατὴ ἀκούστηκε νὰ κατεβαίνει μουρμουρίζοντας ἡ Πιπίνα, μετὰ τὰ δυὸ τὰ δ'μάρ'κα στὴν ἀγκαλιά, τὸν Ἄδὰμ καὶ τὸν Ποτό. Αὐτὰ ἦτανε τριῶ χρονῶ, μὰ βυζαίνανε ἀκόμα, γιατί ἡ Πιπίνα, ἔστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια πού γέννησε αὐτά, πάνω στὶς ὄχτῶ τὶς μῆνες ἀπόρριξε κορίτσι καί, γιὰ νὰ σωρευιούντανε αὐτό, ἔπρεπε ὡς ἓνα χρόνο τὸ δίκιο του νὰ τῷ τρωγαν τὰ δ'μάρ'κα.

Τὰ μουσουμπέτ'κα (1) τ'ς ναί—Θεὸς νὰ τῆς τὰ χάριζε—ἄλλη φορὰ σὰν τάλουγα πλιαλιουῖνα μετ' ἄλλη ὄλ' μέρα καὶ τώρα, ντε καὶ καλὰ ἀγκαλιὰ νὰ τῆς πῆγαινε στάμαξι. Κατακόπ'καν τὰ χεῖρα τ'ς.

— Ἄϊντε, ἄϊντε. Σάλευε κομμάτ'. Μὴ μουρμουρίζεις. Ἐφίξι.

— Ἐμ δὲν τὰ βλέπ'ς ναί ; Μὴ ζάλ'σαν, κὶ τοῦ φακιόλ' μου, τράβα τῶνα, τράβα τᾶλλον.

— Καλὰ, καλὰ. Λούφαξ'. Δῶσ' τα μένα κὶ ἀνέβαινε σύ. Πότε θὰ πάμ' ; Ξημέρουσι.

Πῆρε στὴν ἀγκαλιά του τὸν Ἄδὰμ καὶ τὸν Ποτό ὁ Θεοδωρὴς. Ἐβγαλε τὰ κουντούρια τῆς ἡ Πιπίνα κὶ ἀνέβηκε πάνω στάμαξι. Πῆρε τὸ καλάθι, τὸ ἔβαλε πλάϊ τῆς. Κατόπι πῆρε τὰ παιδιά. Ἔστερα ἀνέβηκε ὁ Στρατὴς, ἔριξε κατὰ τὸ σεντούκι τὸ κιλίμι. Κὶ ὁ Θεοδωρὴς, σὰν εἶδε δόθε κείθε πῶς δὲν ἀφήσανε τίποτε ἄλλο, παίρνει στὰ χεῖρα του τὴν φ'κέντρα καὶ

(1) Κακόπαιδα.

κάθεται κὶ αὐτὸς μπροστὰ-μπροστὰ στ' ἀμάξι, ἀπάνω στὸ προσκέφαλο τὸ ἄσπρο.

Ὁ Διαμαντὴς ζεύει κατόπι τὰ βουβάλια. Στάθηκε μπροστὰ τους. Πῆρε στὰ χεῖρα του τὶς ἀλυσσίδες ἀπὸ τὰ γιολάρια. Κάνανε ὅλοι τὸ σταυρό τους καὶ μετὰ « Ἄϊντ' ὀλούμ ντεί » πού φώναξε ὁ Θεοδωρὴς, φ'κεντρίαζοντας στὰ μπουτία τὰ βουβάλια, τραβᾷ τὶς ἀλυσσίδες τους ὁ Διαμαντὴς. Στριφογυρίζανε αὐτὰ μιὰ ἀπὸ τὸν πάτο τὶς οὐρὲς τους. Κάνανε τὸν ἑαυτό τους στὰ μπροστὰ. Ἐτριξε τὰ μάξι καὶ μ' ἓνα σιγανοκουδύνισμα πού βγάζανε οἱ ζεῦλες, χτυπώντας οἱ μεγάλες φούντες τους πάνω στὶς ἀλυσσίδες, ξεκίνησε γιὰ τὸ παναγύρι.

ἈΘΗΝΩΝ

Ἦκε τὸ πῆρε στὸ παναγύρι κὶ ὁ ἥλιος, δεξιὰ μεριὰ βαθιὰ στὸν κάμπο, κόκκινος-κόκκινος καὶ μεγάλος, ἀκόμα τότε μισοβγῆκε ἀπὸ τὴ γῆ καὶ σὰ φουρνόστομα φαινότανε ἔπο μακρὰ.

Φτάσανε καλὰ. Τὰ νταβούλια ἀκουγότανε βαθιὰ βαθιὰ. Λίγο ἴσωμα θὰ πηγαίνανε ἀκόμα καὶ κατόπι θὰ κατηφορίζανε στὸ παναγύρι.

Αὐτοῦ σταματήσανε λιγάκι, γιὰ νὰ παίρνανε τὰ βουβάλια τὸν ἀνασασμό τους καὶ ὡς πού νὰ ξεκουράζονταν αὐτά, πῆρε ὁ Θεοδωρὴς τὸ καλάθι ἀπὸ τὴν Πιπίνα καὶ μοίρασε τὸ τυρί-ψωμὶ σὲ ὄλους, νὰ τρώγανε ἀπὸ λιγάκι. Στὸ Διαμαντὴ ἔδωσε μονάχα ψωμὶ λίγο παραπανίσιο γιὰ νάδινε καὶ στὰ βουβάλια λιγοστό, ἴσαμε νὰ μὴ κάνανε στὰ μάτια.

Ἐκεῖ πού σταμάτησε τὰ μάξι, ζερβιὰ μεριὰ καὶ λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο, τὸ μέρος, ὡς κεῖ πού θὰ κατηφόριζε ὁ δρόμος γιὰ τὸ παναγύρι, ἦτανε ὅλο

ἀνήφορος πλαγιά. Δεξιά μεριά του πάλι και ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο, τόσο, ποὺ νὰ χωρούσανε δυὸ βοδάμαξα κοντά, ἄρχιζε κατήφορος πλαγιά.

Οἰκάτω ἄκρες τοῦ κατήφορου αὐτοῦ σμίγονταν κάτω ἀπὸ ἓνα ποταμάκι μὲ τὶς ἀρχές τοῦ ἄσωτου τοῦ κάμπου, ποὺ φαινότανε νάπλώνεται ὡς κεῖ ποὺ τὸν καπάκωνε ὁ γαλάζιος οὐρανός, πέρα γιὰ πέρα ἴσιος.

Τὸ ποταμάκι, σὲ μεριές φαροῦ, σὲ μεριές στενὸ καὶ σάλλες στρογγυλοκαμωμένο, φαινότανε τόσο ἡσυχο ἔπο μακρὰ, ποὺ θάλεγε κανένας πὼς τὰ νερά του δὲν τρέχανε καθόλου. Στὶς ἄκρες του τὶς δυὸ ἦτανε πυκνοφυτρωμένα ὄλο σάζια ἀψηλά, καὶ στὴ μέση του, ποῦ καὶ ποῦ, ἄλλα ἀνοιόχορτα, ποὺ ἔχον-
ΑΚΑΔΗΜΙΑ
τας ὡς φαίνεται τὶς ρίζες τους βεθαὶ στὴν πλάτη φυτρωμένες, ἀφήνανε νὰ πλέκουνε τὰ καταπράσινα πλατιά τους φύλλα πάνω-πάνω στὸ νερό.

Ἡ Πιπίνα, ἔτσι πὼς καθότασε πίσω ἀπὸ τὸ Θεοδωρὴ μέσα στάμαξι κ' ἔτρωγε ψωμί, πότε-πότε ἔσκυβε, ἔβγαζε καὶ τὸ κεφάλι της ἔξω ἀπὸ τὴν τσέγγα τάμαξιοῦ καὶ σεργιάνιζε τὸν κάμπο. Σὰν πέσανε τὰ μάτια της κ' ἀπάνω στὸ ποτάμι, φαίνεται τῆς φάνηκε ἄγριο καὶ ρώτησε τὸ Θεοδωρὴ.

— Τὶ ἄγριο, λέγω, Θεοδωρὴ ποὺ εἶν' αὐτὸ τοῦ ρέμα, πὼς τοῦ λέν' ;

— Καρὰ-μπουνιάο.

— Μπά! Ἰδῶ ναὶ εἶνε ποὺ λένα—Θεὸς φυλάξ'— ποὺ πνίκε τὰσκέο ;

— Ποιὸ ἄσκέο, μαρή ;

— Νά, κείνου ποὺ λένα ποὺ ἦρτι νὰ κουλ'μπίσ' κὶ πνίκε κὶ ἀπόμ' κὶ ἡ ψ'χίτσα τ' τοῦ νεροῦ κὶ γέν' κὶ

νιουφείδα, κὶ βγαίν' τὴ νύχτα κὶ φουνάξ' κὶ φου-
βριζ' τοὺν κόσμου.

— Ναί, σ' αὐτὸ τοῦ ρέμα εἶνι, μὰ δὲν ἔνε κατα-
δῶ. Εἶνι, ἔέέέ, τσὰκ κὰτ' μακρυγιά. Στ' ν' Ἐργινα
κουντά.

— Θεοδωρὴ ; Βγαίν' ναὶ λέγω κόμα πάλι βγαίν' ;

— Δὲ βγαίν' τώρα. Χάθ' κὶ.

— Ναί ζέο, χάθ' κὶ. Δὲν πῆγι προχτὲς στὴ
Φρουσύν'ς τοῦ μπουστάν' κ' ἔφαγι κὶ τὰ καρπούζια
τ'ς, λένα !

— Μπὰ στοῦ κοῖμα ! Αὐτὸ τᾶφαγι, Στρατή ;

— Αὐτὸ γιὰ, λένα, ποιό ;

— Χά, χά, χά. Ἄϊντε μαρή καὶ σύ, κάθεσε κὶ
ἀκοῦς τοῦ Στρατή τὰ λόγια. Χίτς τὰσκέο τοῦ πιθαμέ-
νου σ' ὄμ' κὶ καμπα φουρά' ποὺ τ'ν' Ἐργινα νὰ
φαγεὶ στοῦ Τροῦμπεὶ καρπούζια ;

— Γιατί, λέγω, Θεοδωρὴ ; Θάοριετο. Αὐτὸ λένα
ἄμα θέλει τὴ νύχτα γίνεται κὶ ἄγερας.

— Ἄϊντε, ἄϊντε ! Λουφάξ' τε ἔπο κεῖ νά. Ἄγέ-
ρας θὰ γίν', πράσσα θὰ γίν'. Τράβα τὰ β'βάλια Δια-
μαντή, κὶ ἄφ'στους αὐφ'νοὺς νὰ πᾶν' νὰ λένα. Τράβα
γιατὶ θαρρεῖς ἀργίσαμ'. Ἄϊντε, Ντέιγ'.

Καὶ ξεκίνησε στὸ ἴσωμα τάμαξι.

* *

Τόσο ἀπὸ μέσα ἔπο τὸ Κάσιρο, ὅσο κὶ ἀπ' τὰ
τριγυρνὰ χωριά, στὸ παναγύρι κάθε χρονιά πῆγαινε
κάμποσος κόσμος. Τὸ δάσος ποὺ γινότανε μέσα τὸ
παναγύρι, ἄς ἔπιανε καὶ κάμποσο τόπο, ἀπὸ κόσμο
γέμιζε καλά. Μὰ ὅσο καὶ νὰ γέμιζε, ἤξερε ὁ Θεοδω-
ρὴς πὼς, καὶ ξώρας νὰ πῆγαινε κανένας, ὄλο καὶ θὰ

εὔρισκε δέντρο νάπολναγε στὸν ἴσκιο του τὰμάξι. Καὶ γι' αὐτό, ὅσο κόμα δὲ φτάσανε στὸ μέρος πού θὰ κατηφόριζε ὁ δρόμος γιὰ τὸ παναγύρι, τὰ βουβάλια δὲν τ'ανάγκασε καθόλου καὶ τ'άφησε νὰ περπατούσανε ἀνέννοια ἄνεννοια καὶ σιγά. Μὰ σὰ φτάσανε αὐτοῦ καὶ φάνηκε μονομιᾶς στὰ μάτια τους μπροστὰ τὸ παναγύρι, τότες ὄχι μονάχα ἡ Πιπίνα, μὰ κι' αὐτός του κόμα ὁ Θεοδωρῆς, πού γύρισε σὲ τόσα καὶ τόσα παναγύρια, θάμαξε βλέποντας τὸ φρεϊνὸ σημάδι.

Μεγάλο θάμα, πολὺ πρᾶμα φέτος τὸ παναγύρι. Ὁ κόσμος του, πλήθος-πλήθος μυρμικιά. Τὰμάξια μετροημὸ δὲν εἶχαν. Παῦτά, ξέχωρα πού γέμισε ὀλό-τελα τὸ δάσος, μ' ἀκόμα κ' ἔξω ἀπ' αὐτὸ θὰ ἦτανε καιμιὰ πενήντα ξεξεμένα. Ὑστερα πάλι, κείνη ἡ βοή πού ἔβγαине ἀπὸ τὸ ἔτσι **ΑΚΑΚΑΔΗΜΙΑ** κόσμου οἱ φωνὲς καὶ τὰ τραγούδια μετὰ μουγκιὰ πού βγάζανε τὰ βόδια, φωναζοντας τὰ ταίρια τους τὰ χαμένα, μὲ τὰ χλιμεντρίσματα τῶν ἀλογῶν καὶ μὲ τὰ τόσα λαλούμενα καὶ γκάιντες, λατέρονες, νταβού-λια, ζουρνάδες, γκαβάλια, φλογέρες, ἔπαιρνε ταῦτιά τοῦ ἀνθρωποῦ καὶ σειοῦσε τὸν ἀέρα.

Μεγάλο θάμα, πολὺ πρᾶμα φέτος τὸ παναγύρι, μὰ τί νὰ τὸ κάνεις. Χολόσκασε ἡ Πιπίνα.

Χμ! εἶδες σύ! Δουλειὰ πού πάθανε! Τί θὰ κά-νανε μαθὲς ἅμα δὲ βρίσκανε δέντρο νάπολνούσανε στὸν ἴσκιο του τὰμάξι; Ποῦ θ'ἄπλωνε τὴν ψάθα της; Ποῦ τὸ καλό της τὸ κιλίμι; Ποῦ θὰ βόλευε τὸ σεν-τούκι της; Μέσα στὸν ἥλιο θὰ ἔκανε τὸ τζάκι της νὰ μαγέρευε τὸ φαγί της; Ὑστερα, πού δὲν πῆρε μαζί της καὶ τὴ σκάφη, πῶς νάκανε τὴν κούνια της, νὰ κοιμίζε τὰ δ' μάρκα; Καὶ κείνο, ὁ Ποτός, μάι πού

δὲ σφαλνοῦσε καταγῆς, θὰ τ'ῶχε ἔτσι, γάρ, γάρ, γάρ, ὀλημερις νὰ γκάρ'ζει;

Χμ! Ἐμ' ὡς πάλι καὶ τ'άφερνε κι' ὁ Καλότ'χος ἔποδεξιά κ' ἔρχότανε κι' ὁ—νάχομ' τὴν εὐκή του— ὁ Παπᾶς νὰ τὶς γειτόνευε στὰμάξι, πού θὰ τότε βάζανε νὰ κάτσει; Μέσα στὴν ψῆσ' στὸν ἥλιο, σὰν τὶς κατσιβέλοι;

— Ἐ! Καλά, καλά. Κόψ' το. Κὶ δρέντρου θὰ βρούμ' κι' ποῦλα θὰ βρούμ'. Διαμαντή, κάνε «Ἔ! λάτς» τὰ β'βάλια, νὰ κατέβου γώ, νὰ πάγω νὰ διῶ γιὰ κᾶνα δρέντρου, κι' ἅμα φωνάξου ξικινᾶς.

* *

Σὲ λίγο, ὄχι καὶ τόσο ξέμακρα ἀπὸ τὸ παναγύρι, στάθηκε τὰμάξι σὲ μιὰ βουλικιά μεριά. Κατέβηκε ὁ Θεοδωρῆς ἔμπρὸς τοῦ ζουρνᾶρι του, τίναξε τὸ πουτουρί του καὶ τραβῆξε μέσα στὸ παναγύρι νὰ εὔρισκε δέν-τρο, νὰ ξέζεγε τὰμάξι.

Ἡ Πιπίνα σὰν ταιριάχτηκε κι' αὐτὴ καὶ σκού-πισε μὲ τὸ χέρι της τὸν σειζαντὲ ἀπὸ τὰ ψυχούδια πού πέσανε ἀπάνω ὄντας φάγανε ψωμί, φώναξε τὸ Διαμαντὴ κοντὰ της κι' ὡς πού νὰ ξαναρχότανε ὁ Θεοδωρῆς, ἄρχισε νὰ τὸν καθοδηγεῖ καὶ νὰ τὸν ὀρημενεύει, τὸ τί νὰ ἔκανε καὶ τὸ πῶς νὰ φέρνονταν, ἅμα τυχὸν καὶ τ'άφερνε ὁ Καλότ'χος ἔποδεξιά κ' ἔρχό-τανε ὁ Παπᾶς στὰμάξι τους νὰ τοὺς γειτονέψει, γιὰ αὐτοὶ πηγαίναν' σαῦτουνοῦ.

Τὰ λόγια του, ἄς ποῦμε, νᾶτανε μετροημένα καὶ νᾶδινε ἀπόκριση ὄντας θὰ τὸν ρωτοῦσαν. Ἄμα στρώνανε τραπέζι κ' ἔλεγε ὁ Παπᾶς τὴν προσευχή ὄσες φορὲς θὰ ἔκανε ὁ μπαμπᾶς του τὸ σταυρό του

τοσες νά τόν ἔκανε κι' αὐτός. Ἄμα τέλειωνε ἡ προσευχή, καὶ ἔλεγε «ντὲ ὀρίστε» ὁ Παπᾶς, νά μὴ νεγκάζονταν αὐτός. Νά φύλαγε πρῶτα ὁ Παπᾶς νά βούταγε τὴ βούκα του στὸ πιάτο, ὕστερα θὰ ἄρχιζε ὁ μπαμπᾶς του, κατόπι θὰ ἔπαιρνε ἡ Παπαδιά, ὕστερα ἡ Πιπίνα καὶ ὕστερότερα αὐτός. Σιγὰ-σιγὰ νά ἔτρωγε καὶ ὄλο ἀπὸ μπροστά του. Τὸ ψωμὶ ἀνάποδα νά μὴ τὸ ἄφηνε στὸ τραπέζι. Μικρές βουκὲς νά ἔκοβε καὶ νά μὴ ἔτριβε ψυχούδια. Ἄμα θὰ τόν ἔρχονταν νά νερευτεῖ, νά βήξει, γιὰ νά φτερνιστεῖ, νά ἔβαζε τὸ χέρι του στὸ στόμα του μπροστά. Στὸ κρασί του λιγυστός νά ἦταν. Προτοῦ ἔπινε νά ἔλεγε «εἰς ὑαν καὶ τοῦ Θεοῦ νά γίνει» κι' ὄντας θὰ ἔλεγε ὁ Παπᾶς «Ἄμην, νά δώσ' ὁ Θεός», αὐτός νά ἔλεγε «εὐχὴν σου Πάτερ». Κι' ἄμα πάλι τόν βάζανε νά κάθωνταν κοντά στ' Ἀλισαβώ, μὴ τυχὸν ἄκουσε κ' ἔβρισε μάτι, γιὰ νὰ κούμπαγε ἀπανωτιό του. Γιατί, νά τὸ ἔξερε πὼς θὰ τὸ ξέταζε αὐτὸ τόσο ὁ Παπᾶς, ὅσο καὶ ἡ Παποδιά.

Τὸν εἶπε κι' ἄλλα καὶ θὰ τὸν ἔλεγε ἀκόμα ἡ Πιπίνα, γιὰτί ἔτσι πὼς ἦτανε αὐτὴ ξακουστὴ μὲς στὸ χωριὸ ὅσο γιὰ τὸν τρόπο της καὶ γιὰ τὸ φέροίμ της, ἔτσι ἤθελε νά ἔχει καὶ νά ἔλεγε ὁ κόσμος καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ της, μὰ τᾶκουσε ἴσαμε αὐτοῦ, γιὰτί ἀκούστηκε ἀπὸ μακρὰ πὺν φώναζε ὁ Θεοδωρὸς νά κατέβαινε τᾶμάξι. Ὑστερα δὲν ἦτανε νά πεις κ' ἡ πρώτη φορὰ πὺν τὸν ὀρμήνευε τὸ γυό της.

*
**

Ὁ Καλότ'χος καὶ ἡ—μεγάλ' ἡ Χάρη της—Σαρχανλιώτ'σα Παναγία, τὴν Παπαδιά καὶ φέτος πάλι

στὸ ἴδιο μέρος τὴν ἀξίωσαν νά ἔξεγευε τᾶμάξι της στὸ παναγύρι. Ἀκέριος χρόνος πέρασε καὶ μὴτε τὸ τοσονὰ δὲν ἄλλαξε, θαρρεῖς. Ὅλα, ὅλα τὰ ἴδια. Νά, καὶ τὸ δέντρο πάλι κείνο. Καὶ κεῖ νά πὺν ἔσκαψε μὲ τὸ σκεπάρι του ὁ παραγιὸς νά ἔστηνε τὸ τζάκι της ἡ Παπαδιά, ἀκόμα φύλαγε σκαμένο. Τὸ καρφὶ πὺν κάρφωσε στὸ δέντρο ὁ Παπᾶς καὶ κρέμασε τὸ ράσο του, δὲν τὸ πείραξε κανένας. Κ' οἱ βασιγιές κι' αὐτές, ἀράδ'—ἀράδα πὼς φυλάγανε, ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα σὰ φράχτης πάλι πράσινος φαινότανε πὺν μακρὰ.

Ὅλα, ὅλα τὰ ἴδια. Μὴτε τὸ τοσονὰ δὲν ἄλλαξε, θαρρεῖς. Μονάχα ὁ μάρμπα Ληγόρης ἔλειπε, πὺν μέθυσε πέρ'σου καὶ φόρεσε τῆς γυναίκας του τὸ φακίλι στὸ κεφάλι καὶ χόρευε συγκαθιστό. Τί καλὰ νὰρχότανε καὶ φέτος! Θὰ τίς ἔκανε πάλι νά γελοῦσανε μὲ ~~ἄκουσε~~ πὺν ξέρεῖς; Ὡς πὺν νά ξεστρώσανε αὐτές καὶ νὰπολνοῦσε ἡ ἐκκλησιὰ νὰρχότανε ὁ ἀφέντης ὁ Παπᾶς, μπόρεῖ νά πρόκανε κι' αὐτός. Τὸ μέρος του ἦτανε κόμα ἀδειανό, δὲν τὸ ἔπιασε κανένας.

Σιτρώσανε καταγῆς, ξεστρώσανε. Ἡ παπαδιά τραβήχτηκε κατὰ τὸ τζάκι της, νάναβε φωτιά, νά μαγέρευε τὸ φαγί της. Ὁ παραγιὸς πῆρε τὴ λαγίνα νά ἔφερνε νερό. Καὶ τὸ Ἀλισαβώ, σὰν κρέμασε στὸ δέντρο τὴν ἄσπρη ψηφωτὴ πετσέτα νά σκουπιζότανε ὁ ἀφέντης ὁ Παπᾶς, ὄντας θὰ νιβότανε γυρίζοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ, πῆρε τὸν πόγο του ἀπὸ τᾶμάξι, πῆγε λίγο κεῖθε ἀπὸ τὸ δέντρο, καὶ ἔκατσε ἀνάμεσα στὶς θάμνοι, μέσα στὰ ἄφανα καὶ στὰ κρυφὰ, νά στολίστεῖ.

Κατὰ τῆς Σοφιῶς τὰ λόγια, τὸ Ἀλισαβώ, στὸ

δεξί του χέρι και πάνω από την αγκώνα, ήτανε καμένο και τόσο, ἴσαμε μιὰ πιθαμὴ εἶχε ἓνα σημάδι μαῦρο. Κι' ἄμα δὲν πιστεύαμε, νά, ὁ Κερεμισσόγλους ὁ γιατρός, ἄς τὸν ρωτούσαμε, πού τὸ δούλεψε φυτῆλι ἓνα μῆνα.

Κατὰ τὰ λεγόμενα πάλι τῆς Παπαδιᾶς, τὴ βούλα ἴσαμε ἓνα μεταλλικὸ πού εἶχε τὸ Ἄλισαβώ τ'ς στὸ δεξί του χέρι πάνω ἀπὸ τὴν αγκώνα, ήτανε ἀπὸ τὸ πού θύμωσε τὸ φέλιασμά του. Κι' ἄμα δὲν πιστεύαμε, νά, γερός ήτανε, δὲν πέθανε ὁ μπάριμπα Γιωργάκης ὁ μερομπέρης πού τὸ φέλιασε μικρό.

Μπορεῖ νὰ εἶχε δίκιο ἡ Σουφιῶ, μπορεῖ ἡ Παπαδιᾶ. Δὲν ξέρω. Τίποτε δὲν μπορῶ νὰ πῶ. Τὸ Ἄλισαβώ στολίστηκε ἀνάμεσα στὰ φουντωτὰ δεντροῦκια. Κεῖνο πού εἶδα εἶναι, πὸς ἄφκερα τὸ λίγο ἔντις τὸ φώναξε ἡ Παπαδιᾶ νὰ ἔβγαινε νὰ καλωσόριζε τὸν μουσαφίρη πού ἦρθε μαζί με τὸν Παπᾶ, σὰν ἀγριο-λούλουδο ξεπρόβαλε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πράσινα δεντροῦκια.

Τὰ καστανά του μπόλικά μαλλιά, δεμένα κάτω ἀπὸ τὶς δυὸ πλεξοῦδες ὡς ἀπάνω στὴν κορφή με μιὰ κίτρινη μεταξωτὴ κορδέλα ὡς τρία δάχτυλα πλατιά, στολίζανε τὸ πρόσωπό του σὰ στεφάνι. Ἡ μπορλιὰ οἱ χάντρες, μιὰ χρυσή, μιὰ ἄσπρη περασμένες, με τρία πεντόλιρα στὴ μέση, πρεπομαχοῦσαν στὸ λαιμό του. Ἡ φούστα του, τῆς παπαδιᾶς τὸ νυφικό, λαχανιθωριὰ και τέτοια-τέτοια χρυσὰ μεγάλα τριαντάφ'λλα, φέτος τὸ χάλισε και τῶκανε γιὰ τὸν ἑαυτό του. Περάταγε και ἔπρεπε ὁ τόπος. Μὲ λίγες φοβισμένες δρασκιλῆς ἔφτασε κοντὰ τους.

— Ἐέρ'ς ποιός εἶν' αὐτός Ἄλισαβώ; ρωτᾶ ὁ παπᾶς.

Τὸ Ἄλισαβώ δὲν τὸν γνωρίζει, στέκεται.

Ἡ παπαδιᾶ πού φύλαγε λίγο κείθε, χαμογελᾶ, κάνει νόημα, πατᾶ και τὸ ξεροβί της μάτι (γιατὶ τὸ ἔξερε αὐτή. Τότες πού ἦρθε ὁ Παπᾶς τῆς τῶπε, πὸς στὸ δρόμο πού βροθῆκαν με τὸ Θεοδωρὴ ταιριάξαν τὴ δουλιὰ), μὰ ὅσο ἔξυπνο και τετραπέρατο τ' Ἄλισαβώ, πάλι δὲν καταλαβαίνει.

— Ἄιντε, μὴ στέκεσαι. Πᾶρε και φίλησε τὸ χέρι τ'. Εἶν' ὁ μπαμπᾶς τοῦ Διαμαντῆ κι' ἀπὸ τώρα κ' ὕστερα και δικός σου. Σ' ἀρραβώνισα με τὸ Διαμαντῆ.

Ἀπὸ τὴ χαρὰ του κοκκίνισε τὸ Ἄλισαβώ. Νιὰ πῶ ἄλλο τι πῆρε τὸ ἀπλωμένο χέρι τοῦ μπάριμπα Θεοδωρῆ, τὸ φίλησε και, σὰν ἀποτραβήχτηκε, μέσα στὴ χούφ'τα του εἶχε και μιὰ λίρα χρυσή.

Κεῖνη τὴν ὥρα δὲν κάθησε πολὺ ὁ Θεοδωρῆς. Ἐνα μονάχα στὸ πόδι ἦπιε. Ὑστερα πῆγε, φώναξε νὰ ξεκίναγε τᾶμάξι. Φτάσανε σὲ λίγο. Ἡ Πιπίνα λίγο ἔλειψε νὰ τᾶχανε ἀπὸ τὴ χαρὰ της. Ξεζέψανε στὸ ἴδιο μέρος τοῦ Παπᾶ. Ὅλη τὴ μέρα, φάγανε ἦπιανε, γλεντήσανε μαζί. Ὁ Διαμαντῆς κατόπι εἶπε και τὸ ὄνειρο πού εἶδε ἀπὸ βραδὺς και σὰν τὸ ἀκούσανε οἱ ἄλλοι τοῦ εἶπανε: «Σὲ καλό του βγῆκε». Ἡ Σουφιῶ πού ήτανε κι' αὐτὴ στὸ παναγύρι, σὰν ἔμαθε τᾶρραβωνιάσματα, μήτε κοντὰ δὲν πῆγε.

ΤΟ ΜΑΣΚΑΡΕΜΑ

— Τυφλή είσαι ; Θεέμ σχώρεσεμ' νά την πεϊ κανένας κείνην ἐκεῖ. Κοτζάμ κοπέλλα για παντριά και νά μὴ βλέπει τὰ τρογυρνά της, τὸ τί τῆς γίν'ται ! Ἄμ διές δὰ και σὺ λίγο τὰ πλάγια σου ! Νὰ διεῖς ἄθροπος περνᾶ για βόδ'. Λίγο ἔλειψε νά την πατήσω. Και νᾶλεγε μπάρεμ⁽¹⁾ οὐχ, μπάρεμπα Μιλτιάδη, δὲ σ'εῖδα, σχώρισε μ', σχωρνοῦνταν. Μὰ κείνη, γύο'σε τὸ μούτρο της και γελοῦσε **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** (Ἡμερολογίου Παναγία μ' ἡμαρτον).

*
**

Ἄπο βραδύς τὰ μιλήσανε και τὸ πρωῖ, νύχτα ἦτανε κόμα σὰ σήκωσε τὸν κανακάρη⁽²⁾ γυιό του τὸν Ἄνεστώ, νά πήγαινε για καλύβωμα τὰ βόδια. Κι' ἄτός του, ὡς πὺν νά σηκωθεί, νά νυφτεῖ, νά κάνει τὸ σταυρό του και νά πιεῖ τὸ τσιγάρο του, ἔφιασε ἡ ὥρα πὺν ὁ κόσμος ἀρχίζει πὰ νάπολνᾶ τὰ γελάδια του για τὴν ἀγέλη. Ὅποτε, σὰ σήκωσε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς θυμωνιές και τὸν ἄνθρωπο πὺν εἶχε μὲ τὸ μέροκάματο και τὸν εἶπε νά ἔχει τὰ μάτια του τέσσερα και νά μὴ λείψει ἀπὸ τᾶλώνι, ξεκίνησε για τὸ σπίτι του ξυπόλυτος, μὲ τὸ φαρδύ ἄσπρο του σῶβρακο και μὲ

(1) Τοῦλάχιστον.— (2) Μονάκριβος.

μὰ καλομαζωμένη δεματοτρουχιὰ στὸν ὄμο του, ὁ Μιλτιάδης ὁ Τεκ-Ταμπάνογλους.

Στὸ ἄλώνι δὲν εἶχε και τόση δουλιὰ, γιατί τὰ βόδια του θᾶρχότανε ἀργά. Ἄνθρωπο πάλι για νά τὸ φυλάγει εἶχε. Αὐτὸς τί θᾶκανε πὺν θὰ καθότανε κεῖ ; Ἄς πήγαινε σπίτι του, μιὰ πὺν εἶχε και ἀρχινημένο πλεμάτι νά τὸ τέλειωνε.

Καλά. Μὰ πόσο τὸ μετάνοιωσε ! Καλιότερα νά μὴ πήγαινε. Δυὸ δρασκελιές ἤθελε κόμα για νά μπεῖ μέσα στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του, και νά. Τῆς Νεραλούδας ἡ θυγατέρα, μὲ δυὸ κουβάδες νερὸ πὰ χέρια της τὸν περιέκοψε τὸ δρόμο του !

Πειράχτηκε ὁ Μιλτιάδης, μὰ ὄχι κι' ὡς τόσο. Μὰ σὰν παραπέρασε αὐτὴ λίγο τὸ δρόμο και γυρίζοντας πὺν εἶδε και γέλασε κι' ὄλα. Ἐ! τότες πὰ, φουρκίστηκε ὁ Μιλτιάδης, ἔκανε νά ριχτεῖ ἀπάνω της νά την πιάσει ἀπὸ κείνες τὶς μακρὺς της μαῦρες πλεξουδάρες, νά τὴ φέρει τρεῖς γύροι και νά τὴν ἔδειχτε κείνος, πὺν σέβονται τὸ μεγαλιότερο και τί θὰ πεῖ Τεκ-Ταμπάνογλους.

Ἡ γυναῖκα του ὁμως ἡ Εἰρηنيώ, πὺν θαρρεῖς ὁ Θεὸς νά τὴν ἔστειλε, κείνη τὴν ὥρα ἔβγαζε τὴν ἀγελάδα της για τὴν ἀγέλη και σὰν εἶδε ὄλα αὐτὰ, τότε τραβᾶ μονομιᾶς ἀπὸ τὸν γιακά τῆς σαλταμάρκας του μέσα στὸ σπίτι, γιατί ἤξερε αὐτὴ τί ἦτανε ὁ ἄντρας της και τί μπορούσε νά κάνει ἀπάνω στὸ θυμὸ του. Και μὲ χίλια δυὸ λόγια τὸν ἔπεισε νά μὴ κακοκαρδίζεται μὲ τέτοιες σὰν τῆς Νεραλούδας τὴ θυγατέρα, πὺν και ἡ μάννα της προτοῦ νά παντρευτεῖ, μὲ πόσους δὲν ἀκούστηκε πὺν τὰ ταίριαξε και τὰ χάλασε πάλι, ὡς και μὲ τὸν Τσιφτοῦ τὸ Δημητρό.

Κι' ὄντας μιὰ γυναῖκα εἶνε τέτοια στὰ καμώματά της καὶ στὰ φερσίματά της, τί φυλάγει νὰ γίνει κανένας κ' ἢ θυγατέρα; Τί ἄλλο, ἀπὸ τὴ μάννα της καὶ ἓνα ποκάμ'σο ἀνώτερη;

Μὲ τέτοια λόγια ἡ Εἰρηγιὼ κατάφερε τὸ θυμωμένο ἄντρα της νὰ ἡσυχάσει καὶ νὰ καθίσει κάτω ἀπὸ τὴ κληματαριὰ μέσα στὸν πηχτὸ τὸν ἴσκιο καὶ νὰ πλέκει τὸ πλεμάτι του. Τὴ γλῶσσα του μονάχα δὲ μπόρεσε νὰ σταματήσει καὶ γι' αὐτὸ ὁ Μιλτιάδης, πότε πότε δούλευε καὶ πότε πάλι σταματοῦσε τὴ δουλιὰ καὶ μπόμπευε τῆς Νεραλούδας τὴ θυγατέρα.

— Τυφλὴ εἶσαι; Θεέμ σχώρεσε μ', νὰ τὴν πει κανένας κείνην ἐκεῖ.....

* * ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ὁ ἥλιος τόσο ψηλὰ εἶχε φυγεῖ ἀπὸ τὸν ἀμπέλιων τὸ ὕψωμα, πὺ μμποροῦσε ἓνας νὰ τὸν ἀγγίξει ἄν, πατώντας στοὺς ὤμους ἀλλουνοῦ, τεντωνώτανε λίγο παραπάνω.

Κι' ὁ Μιλτιάδης σὰν ἀπόπλε τὸ βαρύγλυκο καφφέ του, ἔτσι πὼς καθότανε σταυροπόδι, ξεπέρασε τὴ βρακοζώνα ἀπὸ τὸ σῶβρακό του, τὴ μόνη πού τὸ βάσταγε στὴ μέση του καὶ τὴν ἔρριξε στῆς Εἰρηγιῶς τὰ χέρια νὰ τὴν πλύνει, γιὰτὶ ἔτσι πὺ ἔσκυψε αὐτὸς προχτὲς νὰ πιεῖ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση, λασπώθηκε αὐτῆ.

Ἡ Εἰρηγιὼ σηκώθηκε νᾶφερνε ἀπ' τὸ ντουλάπι καινούργια βρακοζώνα καί, ἔκανε δὲν ἔκανε τέσσερες δρασκελιές, ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ δυὸ γυναῖκες μπαίνουνε, μὲ τὶς δουλιές τους στὰ χέρια, μέσα στὸ σπίτι!

Ἦτανε ἡ Φρατίνα μαζί μὲ τὴ νύφη της τὴν

Εὐδοκία. Ἡ πρώτη μαλλί ἀνοίγε, ἡ δευτέρα τρίκλωνο ἔγνεθε στὴ ρόκα της. Πηγαίνανε νὰ συντροφέβανε τὴν Εἰρηγιὼ μιὰ καὶ ξέρανε πὼς ὁ ἄντρας της κοιμώτανε στᾶλώνι.

Ἡ Εὐδοκία, σὰν εἶδε τὸ Μιλτιάδη, ντροπιάστηκε. Νιόνυφη, βλέπεις, καὶ εἶπε κρυφὰ στὴν πεθερά της νὰ γυρίζανε πίσω. Μαὐτὴ δὲν τὸ παραδέχτηκε. Μιά καὶ μπήκανε μέσα στὸ σπίτι δὲν ἦτανε σωστὸ νὰ γυρίζανε πίσω. Ἄς ἦτανε κι' ὁ Μιλτιάδης μέσα. Τὸν ἤξερε αὐτὴ τὶ ἄνθρωπος ἦτανε ἀπὸ δῶ καὶ τόσα χρόνια.

Μπήκανε δὲ μπήκανε αὐτὲς μέσα στὸ σπίτι, ἔκοψε τὸν δρόμο της ἡ Εἰρηγιὼ. Τὴν εἶπε ὅμως κι' ὁ Μιλτιάδης νᾶφίσει γιὰ ὑστερότερα τὴ δουλιὰ της, γιὰτὶ ἦτανε ντροπὴ μπροστὰ σὲ γυναῖκες νὰ κάθεται καὶ νὰ πλέκει βρακοζώνα στὸ σῶβρακό του. Σὰ φεύγανε αὐτὲς, τότες ἄς γινότανε αὐτὴ ἡ δουλιὰ. Μιά αὐτὸς καὶ δὲ θὰ σηκωνότανε ἀπὸ τὸν τόπο του, τί πείραζε πὺ θᾶτανε καὶ λυτὸ τὸ σῶβρακό του; Ἄς καθότανε ἔτσι πὼς καθότανε. Καὶ ἔτσι ἔκατσε κι' ὅλας ὡς πὺ ἤρθανε κοντά, ἡ Φρατίνα μὲ τὴ νύφη της τὴν Εὐδοκία.

* *

Ὁ Μιλτιάδης ἄς ἦτανε καὶ θυμωμένος, πάλι, μήτε τὸν τρόπο του ἔχασε, μήτε τὸ φέρσιμό του. Καθιστός, ὑστερα ἀπὸ τὸ καλωσορίστε πὺ τις εἶπε, τράβηξε τὸ προσκέφαλο κατὰ τὸν ἴσκιο, γιὰ νὰ καθήσει ἡ Φρατίνα. Κατόπι ἄρχισε νὰ καθαρίζει καὶ τὸν τόπο, ἀπὸ καμμιά πέτρα γιὰ πούπουλο πὺ βρισκότανε ἐκεῖ κοντά καὶ ὄλο πάσχισε νὰ κρύψει τὸ θυμὸ του. Μὰ ὅσο καὶ νὰ πάσχισε, μπροστὰ στὴ Φρα-

τίνα δὲ μπόρεσε νὰ τὸ καταφέρει. Παλιὰ γυναῖκα βλέπεις αὐτή, τὸ κατάλαβε μονομιᾶς πὼς ὁ Μιλτιάδης εἶχε μέσα του στεναχώρια καὶ γι' αὐτὸ ὕστερα ἀπὸ τὴ κουβέντα πὺν τότε ξάνοιξε γιὰ τάλάνια καὶ γιὰ τὰ γεννήματα, τότε ρώτησε καὶ γιὰ πῶς λόγῳ φαινότανε σὰ σταναχωρημένος.

Ὁ Μιλτιάδης στὴν ἀρχὴ δὲ θέλησε νὰ τὸ πεῖ. Ὑστερότερα ὅμως τὸ εἶπε πὼς, αὐτὸ κι' αὐτὸ ἔπαθε ἀπὸ τῆς Νεραλούδας τῆ θυγατέρα καὶ πὼς αὐτὸ δὲν τότε σταναχωροῦσε τόσο, (γιατί, τῆς Νεραλούδας ἢ θυγατέρα πάλι τῆς Νεραλούδας ἢ θυγατέρα θάτανε κι' ὁ Μιλτιάδης δὲ θάχανε τὴν ὑπόληψή του, πάλι Μιλτιάδης θάτανε μὲ τὸνομά του) ὅσο τὸν σταναχωροῦσε τὸ ἄλλο, πὼς θὰ πάθαινε κατιτίς μὰ καὶ μεροδεύτηκε μὲ γυναῖκα. **ΔΕΚΑΔΗΜΙΑ** Γιατί τὸς σταναχωρημένους ὅσοι φορὲς μεροδεύονται μὲ γυναῖκα, γιὰ τὸ βόδι τοῦ θάρρωστοῦσε, γιὰ στὸ σπίτι του ζημιὰ θὰ γίνονταν, γιὰ ἄλλο τι θὰ πάθαινε. Γι' αὐτὸ καὶ σήμερον φυλαγότανε καὶ δὲ βγῆκε ἔξω στὸν καφερέ, μὴ τυχὸν καὶ μάλωνε μὲ κανέναν.

Μὰ ὁ καημένος ὅσο καὶ νὰ προφυλαγότανε, δὲ μπόρεσε νὰ τ' ἀποφύγει!

Ἔτσι πὼς μιλοῦσαν, ἀπὸ κειθε μεριά ἀπὸ τὸ σπίτι, τῆς γειτόνισσας τῆς Δοξακιῶς ὁ ἀνυπρόκοπος ὁ γυιὸς ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ σπίτι τους ἀπάνω στὸ ντουβάρη καὶ πολέμαγε νὰ φτάξει τὰ ρόδια ἀπὸ τὴ ροδιά τοῦ Μιλτιάδη. Δυὸ ἔκανε κάθε χρονιά καὶ τὰ φύλαγε πιά ἢ Εἰρηνιώ, σὰν τὰ δυὸ τῆς μάτια, πὺν λέγει ὁ λόγος. Λίγο ἀκόμα ἤθελε νὰ τὰ φτάσει καὶ τότε βλέπει ὁ Μιλτιάδης! Δὲ χάνει καιρό, σηκώνεται μονομιᾶς νὰ

πάρει πέτρα νὰ τὸνε χτυπήσει, μὰ μόλις σηκώθηκε, Ἄ!!! φωνάξανε ὅλες μαζί οἱ γυναικες.

Εἶχε μασκαρευτεῖ ὁ Μιλτιάδης. Ἔπεσε τὸ σώβρακό του!

Φώναξε κείνος.

— Κλείστε τὰ μάτια σας!

Μὰ δὲν πρόκανε.

ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΤΖΙΧΑΝ Ο ΚΑΤΣΙΒΕΛΟΣ

Πέστε το σπίτι, πέστε το τόπο. Ήρμηο ήτανε. Δέν είχε νοικοκύρη. Ποῦ εἶχε ὁ μπάριμπα Φώτ'ς τὸν καφφενέ του μὲ τὸ μπακαλικὸ μαζί; Ἰσα-ἴσα, ἐκεῖ κοντὰ ἔπεφτε κι' αὐτό. Δεξὶ χέρι ἔστριβες τὸν καφφενέ, πέρναγες τοῦ Κρουωνά τὸ σπίτι, κατόπι ἐρχότανε τῆς Ἀλεξαντρινωῦς καὶ ὕστερα ἄρχιζε αὐτό. Ἐφτανε ὡς τοῦ Θεγδόσ' Ἀραμπατζῆ τὸ σπίτι.

Πέρα-πέρα, ἀπὸ τὴ μεριά τοῦ δρόμου, ἔνα ντουβάρει εἶχε κεραπτισένιο, μὲ σὲ κεραπτισένιο περμένονο, κ' ἔνας πὸν πέρναγε ἀπὸ τὸ δρόμο, χωρὶς νὰ σηκωνότανε στὰ δάχτυλά του πάνω, ἔβλεπε καλὰ καλὰ μὲς στὴν αὐλή.

Πόρτες ὄλο κι' ὄλο εἶχε δυό. Μιὰ στὴν πάνω ἄκρα, κατὰ τοῦ Ἀραμπατζῆ τὸ σπίτι, μιὰ στὴν κάτω, κατὰ τῆς Ἀλεξαντρινωῦς. Ἡ πρώτη ἦτανε τῆς ἀχερώνας. Ἀνοιγοσφαλνοῦσε. Ἡ δεύτερη, σάπια, σαρακοφαγωμένη, βγαλμένη ἀπὸ τὸν ἀπάνω μεντεσέ, ἔτσι πὼς ἔγειρε ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς κι' ἀκούμπησε πρὸς τὰ πίσω, ἀπάνω στὸ ντουβάρει τῆς Ἀλεξαντρινωῦς, ἔτσι ἔμεινε κι' ὄλας. Βουλευτὸ δὲν ἦτανε ἀπὸ τὸν τόπο τῆς νὰ σαλευτεῖ. Κράνοιχτη, μήτε σφάλναγε, μήτε κουνιούνταν. Ὡς τὸν χαλκά τῆς φτάσανε τὰ σκουπίδια καὶ οἱ στάχτες, ποῦρριχνε κεῖ ὁ μαχαλάς.

Παῦτοῦ κανέννας ἔμπαινε μὲς στὴν αὐλή. Ἐμπαι-

νε παῦτοῦ κανέννας μέσα στὴν αὐλή, καὶ σὰ σὲ Τούρκικα μνήματα γάμπαινε μέσα. Σὰ σὲ φειδότοπο σωστό. Μαγκοῦτες, ἀγκανοὶ κι' ἄλλα ἀγριοχόρτα ἴσαμε ἀνθρωπίσιο μποῖ ἦτανε φντρωμένα. Κεῖθε ἀπὸ τὴν αὐλή, ὡς δεκαπέντε δρασκελιές βαθιά, ἦτανε τὸ γκρεμισμένιο σπίτι. Φαινότανε ὀλόρθα μονάχα τὰ τέσσερά του τὰ ντουβάρια, τὰ σιδερένια κάγκελα ἐνοῦ παραθυριοῦ, καὶ μέσα ἔξω, ὄλο πέτρες κομουλιές, ἀνακατεμένες μὲ κεραπίτσια καὶ σπασμένα κεραμίδια. Ἀπὸ ὄλα τοῦ σπιτιοῦ, ἡ ἀχερώνα του φύλαγε μονάχα. Μὰ κι' αὐτὴ, χάρβαλο πές.

Τὸ δόθε τὸ ντουβάρει τῆς, κατὰ τὸ δρόμο, ἦτανε καλό. Ἄς εἶνε καὶ τὰ δυό τῆς πλαγινὰ τὰ ἄλλα. Τὸ ἄλλο, τὸ ἴσ' ἀντίκου ἀπ' τὴν πόρτα, ἦτανε ὀλότελα περμένονο κ' ἡ σχεπὴ πὸν βάσταγε σ' αὐτὸ ἐπάνω ἔγειρε ἀπὸ τὴ γῆ. Ἡ δόθε ἡ μισὴ ἡ ἀχερώνα, μπορεὶ νὰ πει κανέννας, ἦτανε κόμα καλή. Μὰ κι' αὐτὴ ἔτσι πὸν ἔσταζε σὲ πεντ'-ἔξη μεριές, δὲν ἄξιζε γιὰ τίποτες πές. Γιὰ τὸ τί δὲν ἔβαλε ἡ Ἀλεξαντρινωῦ καὶ φέτος τ'ἀχερό τῆς μέσα. Πέρισυ δυὸ ἀμάξια ἔβαλε καὶ μήτε δυὸ κοφίνια δὲ μπόρεσε νὰ ξεδιαλέξει. Βράχτηκε καὶ σάπισε καὶ ὕστερα μὲ τὸ δανεικό, τρέμαξε ὡς πὸν νὰ ξεχειμωνιάσει τὴν ἀγελαδίτσα τῆς, πὸν ἦτανε σὰ βίθρα κι' ἀπόμεικε δυὸ κόκκαλα ὡς τὸν καιρό!

Ποιανοῦ ἦτανε αὐτὸ τὸ σπίτι, δὲν τὸ ἤξερε κανέννας. Ὁ νοικοκύρης του, ὁ Σκοπιανὸς ὁ Σάββας, πέθανε ἀπὸ καιρό. Ἡ γυναῖκα του σὰν πέθανε αὐτός, πῆγε πίσω στὸ Σκοπό, γιὰτὶ ἀπὸ κεῖ ἦτανε κι' αὐτὴ. Παιδιά τίποτε δὲν ἦχανε καὶ ποιὸς ξέρεὶ πιά, πέθανε κι' αὐτὴ ἐκεῖ, τί ἔκανε, μιὰ φορὰ δὲν ξανα-

φάνηκε νάρθει. Τώρα ποιὸς ξέρει σέ ποιὸν νὰ ἔπεφτε αὐτὸ τὸ σπίτι. Μὰ τί μᾶς νοιάζει; Μιὰ φορὰ, ἔρημο ἦτανε. Μπαινόβγαινε μέσα ὅποιος νᾶταν. Νά, καὶ ἡ Ἀλεξαντρινώ, ἄς ποῦμε, πέρισυ ἔβαλε μέσα στὴν ἀχερώνα τᾶχερό της. Προπέρισυ πάλι, ὁ Θεγδός, ἀραμπατζίδικο τὴν εἶχε γιὰ κάμποσο καιρὸ. Πιὸ πρῶτα κάθησε μέσα ἡ κατσιβέλα ἡ Μαλαματοῦ δυὸ χρόνια. Καὶ τώρα, ἔχει δὲν ἔχει δυό-τρεῖς μῆνες πού προμαζεύτηκε μέσα ὁ Τζιχάν.

*
* *

Κατσιβελος ἦτανε ὁ Τζιχάν. Τότε ξέρανε ὅλοι στὸ χωριό. Ἔνα μπόι, ἴσαμε κεῖ πάνω. Τὰ ἐξήντα θὰ τᾶχε περασμένα, μὰ τὰ μαλλιά του μαῦρα, κατὰ-μαυρα σὰν πίσσα. Λιγνός, ψιλλός, βαθιά πελάγοιός. Τὸ τσιγάρο ἀπὸ τὸ στόμα του δὲν ἐγκαλοντοῦσε. Μεγπάταγε σκυφτά-σκυφτά, καὶ τὰ χέρια του γιὰ πίσω τῶνα μὲ τᾶλλο θὰ τᾶχε πιασμένα, γιὰ χωμένα μέσα στοῦ ποτουριοῦ τὶς τσέπες. Καὶ τὸ περπάτημά του, ὅλο μεγάλες-μεγάλες δρασκελιές, σὰ νὰ μέτραγε χωράφι. Κάρτης (¹) κατσιβελος, χοντροκοκκαλιάρης, στὸ κεφάλι του γιὰ φέσι φόραγε ἓνα μαντήλι λερωμένο. Ἔδενε τὶς δυὸ ἀντικρινές του ἄκρες πάνω ἀπὸ τὸ δεξί του φρύδι, κ' οἱ δυὸ οἱ ἄλλες, μὰ πάνω στὴν ἄλλη, ἀπλωνότανε πάνω ἀπὸ τὸ ζερβὶ ταυτί του καὶ σκεπάζανε τὸ μισὸ τὸ σβέροκο.

Τὸ καλοκαίρι, ρίχνοντας ἓνα τσουβάλι ἀδειανὸ στὸ ξεσαμάρωτό του γαῖδουράκι, μόνος του γύριζε

(¹) Μεγάλος.

στάλωνα κ' ἔπαιζε ζουρνά. Μάζευε σιτάρι κ' ὄ,τι τοῦ δίδαν' ἄλλο. Τὸ χειμῶνα πῶλι, μασιές, παγίδες, πυροστιές πωλοῦσε μέσα στὸ χωριό. Τὶς ἔκανε ἀτός του.

Καθότανε ὡς τὰ τώρα μὲ τὴ νύφη του μαζί. Μὰ γιὰ νὰ προμαζευτεῖ στὴν ἀχερώνα, φαίνεται τὸν ἔδιωξε αὐτή.

Ἀπὸ τὴ γειτονιά, πρῶτος ὁ μπάριμπα Φώτ'ς τὸ ἔμαθε πού πῆγε ὁ Τζιχάν μέσα στὴν ἀχερώνα. Καὶ κεῖνο, ὄχι ἀπὸ τὸν ἴδιονε, πού ἔπινε ἀπὸ νωρὶς κρασί στὸν καφφενέ του, μὰ κόμα ὕστερα, τὸ βράδυ, ὄντας θέλησε κατσικία νὰ σφαλνοῦσε μέσα στὴν ἀχερώνα, μὰ καὶ δὲν εἶχε τὸ σπίτι του ἀλλή. Ἦτανε ἀποκρη-όμερες. Τ' ἀγόρασε ὅλα κ' ὅλα δέκα ἀπ' τὸ χωριὸ τὸ Ἀϊβαλῆ, γιὰ νὰ τὰ σφάζει. Γιατὶ ὁ μπάριμπα Φώτ'ς, τέτοιες-τέτοιες μέρες ἔκανε καὶ τὸν κασιάπη. Τὸ μαγαζὶ μασάτε εἶχε. Τὸ μαγαζὶ δικό του, κάπως τόλεγε κ' ἀτός του, τί θὰ γινότανε κοντὰ στ' ἄλλα, πού θὰ κρέμαγε κ' ἓνα γκιοβντέ (¹) κριγιάς; Τὸ κασαπλίκι μιὰ φορὰ ἐρχότανε ἀπὸ τὸ χέρι του. Κέρδος θᾶχε, ζημιὰ δὲν θᾶχε.

Μεσημέρι συμφώνησε τὰ κατσικία, κ' ὡς πού νὰ τὰ φέρουνε ἀπ' τὸ χωριὸ στὸ μαγαζὶ, νύχτωσε κ' ὅλας. Ἀραδιάστηκε στὰ σπίτια του ὁ κόσμος. Μονάχα ἓνα εἰκοσιπεντάρικο ρακί, μέσα στὸ δρόμι, κέρασε μάνε-μάνε τὸν τσομπάνο στὸ ποδάρι γιὰ νὰ ξεκουρα-στεῖ. Ὑστερα ἔρριξε στὶς πλάτες του ἀπάνω τὸ παλιτό, κλείδωσε τὸ μαγαζὶ, ἄναψε τὸ καντήλι καί, προφυλάγοντας τὴ φλόγα μὲ τὴ μιά του χούφτα νὰ μὴ σβύσει, τράβηξε κατὰ τὴν ἀχερώνα. Τὸ κατόπι του ξεκίνησε

(¹) Ἔνα ὀλόκληρο σφαγμένο καθκριμένο ζῷο.

κι' ὁ τσομπάνος μαζί μὲ τὰ κατοίκια χτυπώντας τα μὲ τὴ σαλταμάρα του νὰ προχωροῦσαν.

Σὲ λίγο φτάσανε στὴν ἀχερώνα. Ἡ πόρτα τῆς ἦτανε κλειστή, κι' ὁ μπάρομπα Φώτ'ς γιὰ νὰ τὴν ἀνοίξει, μιὰ καὶ τὰ χέρια του δὲν ἦτανε ἀδειανά, πλαγίνισε κατὰ τὴν πόρτα, πάτησε τὸ δεξί του πόδι ἀπάνω στὸ κατώφλι, καὶ ἔτσι πλαγινὰ πὼς ἦταν, ἔσπρωξε μὲ τὸν ἀγκώνα του καὶ μὲ τὸ γόνατό του τὴν πόρτα νὰ ἀνοίξει. Μὲ τὸ πρῶτο δὲ μπόρεσε ν'ἀνοίξει. Βάζει τὰ δυνατά του, ξανασπρώχνει, ἀνοίξε φαρδιά πλατιά ἢ πόρτα. Μὰ μὲ τὸ ἀνοιγμά της, ἔσβυσε τὸ καντήλι, σκουντούφλησε ὁ ἴδιος, λίγο ἔλειψε νὰ πέσει καί, ξεχωρα παυτά, ἄκουσε καὶ ἕναν ἀπὸ μέσα νὰ φωνάζει Τουρκικά.

— Ἔ! Κίμ βάρ ;(1)

Τὰ χροιάστηκε ὁ μπάρομπα Φώτ'ς, γιὰ τὴν ἡχοίαν ἦτανε φοβιτσιάρης, μὰ ἔτσι ξαφνικά π'ἀκούστηκε ἢ φωνὴ πὸ μέσα νὰ φωνάζει, στὸν τόπο του κι' ὁποῖος νάτανε ἄλλος, θὰ κοντοστεκότανε κομμάτι. Ὁ ἴδιος του ἤξερε τὴν ἀχερώνα ἀδειανή. Τώρα ἀνθρωπο ἀκούγει ἀπὸ μέσα νὰ φωνάζει. Γιὰ στάσου νὰ διοῦμε ποῦ θὰ βγεῖ αὐτό, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του καὶ φώναξε κι' αὐτός του, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴν ἀχερώνα θυμωμένα Τουρκικά, ἀφορμὲς πὼς δὲ φοβήθηκε.

— Μπέν(2) μπάρομπα Φώτ'. Σὲν κίμσιν ;(3) Βὲ νὲ ἀρίορσον μπου Σαμανλικτά ;(4).

Λέγοντας αὐτά, ἀποτραβιούτανε καὶ πίσω-πίσω.

— Ὡ! Ἔλα, ἔλα μπάρομπα Φώτ'. Τζιχάν

(1) Ποιὸς εἶναι ; —(2) Ἐγώ.—(3) Σὺ ποιὸς εἶσαι ;
(4) Καὶ τί ζητᾷς μέσα σαυτὴν τὴν ἀχερώνα.

εἶμιγώ. Πέρασ' μέσα ντὲ νὰ διοῦμ'. Ὅρίστε.

Θύμαξε ὁ μπάρομπα Φώτ'ς, σὰν ἄκουσε νὰ φωνάζει ἀπὸ μέσα ὁ Τζιχάν. Ἄναψε τὸ καντήλι του, μπαίνει μέσα βλέπει, ὁ Τζιχάν μοναχός του μέσα στὴν ἀχερώνα.

Ἄκουμισμένος στὸ ζερβί του τὸν ἀγκώνα, μὲ τὸ κεφάλι του κατὰ τοῦ δρόμου τὸ ντουβάρι καὶ λίγο κεῖθε ἀπὸ τὸ τζάκι, ἦτανε ξαπλωμένος ἀπάνω σ' ἕνα ἀδειανὸ τσουβάλι, ἀπλωμένο σὲ μιὰ μισοτριμμένη τρύπια ψάθα, καταγῆς. Τὸ πάπλωμά του γλίτζα καὶ ξεσκισμένο τόσο, σὲ μεριὲς ποῦ φαινότανε καὶ τὰ μπαμπάκια του ἀκόμα. Γιὰ προσκέφαλό του εἶχε τὴν παλιά του σαλταμάρα τυλιγμένη μὲ τὸ ξεφτισμένο τουζινοῦκι ἀπὸ τὰ ποδάρια του, τὸ γαϊδουράκι του, δεμένο σ' ἕνα ξύλο, χοίπ, χοίπ, χοίπ, κότσала μασοῦσε μέσα σ' ἕνα σκαφίδι. Μὰ κι' αὐτό, βλέποντας κανέναν τὸ πὼς δὲν πάταγε στὸ ἕνα του πσινὸ ποδάρι, κάνοντας νὰ μεταιοπιστεῖ, καταλάβαινε πὼς δὲν ἦτανε καὶ τόσο στά καλά του. Ὑστερα, τὸ ἴδιο πόδι ἦτανε καὶ δεμένο πάνω ἀπὸ τὸ νύχι καμμιὰ πιθαμή, μὲ ἕνα κομμάτι παλιοτσουβάλι. Ὅλα τὰ σάπια ἄχερα τῆς Ἀλεξαντρινωῦς, τὰ εἶχε συμμαζέψει ὁ Τζιχάν κατὰ τὸ γρομμισμένο μέρος τῆς σκεπῆς καὶ τὰ ἔκανε σὰ ντουβάρι. Τὸ μουχάνι(1) του δὲν τῶστησε ἀκόμα, μὰ βλέποντας κανέναν τὴ γούρνα ποῦ ἀνοίξε λίγο κάτω ἀπὸ τὸ τζάκι καὶ κοντά της τὴ γκαζόκασσα τὴ μισογεμισμένη σίδερα παλιά, καταλάβαινε πὼς κεῖ κοντὰ θὰ τῶστηκε κι' αὐτό. Ἄλλο, μιὰ

(1) Τὸ φουσερό τῶν γύφτων ποῦ ἀνάβουνε φωτιά.

προβιά μονάχα εἶχε ὁ Τζιχάν, μπροστά στοῦ τζάκι ἀπλωμένη. Σ' αὐτὴν καθότανε ἀπάνω σταυροπόδι κι' ὄντας δούλευε στοῦ μουχάνι. Ἄμα πάλι ἤθελε τό γαῖ-δουράκι του νὰ σαμαρώσει, τὴν ἔβαζε γιὰ κατασάρκι. Λίγο κεῖθε ἀπὸ τὴν προβιά φαινότανε στημένο τὸ σαμάρι. Αὐτοῦ καθότανε ὁ ἕνας κι' ἄλλος, πὺν θὰ πηγαίνανε γιὰ καμμιά δουλειά. Σ' αὐτὸ πλάι φύλαγε καὶ ἡ λαγίνα τὸ νερό, στουπωμένη μὲ ἕνα κοτσάνι καλαμπόκι. Στὸ ντουβάρι, πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, καμμιά δυὸ πιθαμὲς ψηλά, κρεμότανε μὲ ἕνα σπάγγο ὁ ζουρνάς. Στὸ τζάκι μέσα, καταγῆς, δόθε ἀπὸ τὴ στάχτη καὶ κατὰ τὴ μεριά πὺν πλάγιαζε αὐτός, εἶχε τὸν τζεζβέ⁽¹⁾ του, τὸ φλυτζάνι, τὸ κομπόδεμα μὲ τὸν καπνὸ καὶ τοῦ τσακμακιοῦ τὴν πέτσινη σακούλα. Λίγο πάνω παῦτὴ κρεμότανε τὸ κατὰ τὴν ντουβάρια. Κεῖθε μεριά ἀπὸ τὴ σχαχτή, ἀπάνω σὲ μιά πυροστιά, φύλαγε ὁ μαῦρος χωματένιος τετζερές, σκεπασμένος μ' ἕνα καλάκι σκουριασμένο ἀπὸ τενεκέ. Καὶ πλάι στοῦν τετζερέ, ἀκουμπισμένο στοῦ ντουβάρια, τὸ μπουκάλι τοῦ λαδιοῦ. Ὁ λαιμός του ἦτανε σπασμένος, μὰ τὸ βούλωμά του τῶχε, μισὸ μαῦρο μακαρά. Ἄπὸ ὄλη τὴ σκεπή, σὰν κρούσταλα καταΐβαιναν τὰ ρογοπά-νια⁽²⁾ καὶ μέσα σ' ὄλη τὴν ἀχερώνα, ἕνα κρίτσι, κρίτσι, ἀκουγάτανε ἀπὸ τὰ σαράκια πὺν τρώγανε τὶς δίπλες της καὶ τὰ μικρότερα της ξύλα.

- Καλησπέρα Τζιχάν.
- Καλησπέρα τσορματζή. ⁽³⁾
- Πότε ἦρτες δῶ Τζιχάν;
- Σήμερις.

(1) Καφεμπρίκι. — (2) Ἀραχνιές. — (3) Ἀφαιτικό.

— Ἐμ, δὲ κάθου'να ναί, στοῦν ἀπάν' τοῦ μα-χαλά;

— Κάθουμ'να, ἀμὰ μεδιουξι ἡ νύφ'μας.

— Μπρὲ παιδί! Ἐμ γιατί σ' ἐδιουξι Τζιχάν;

— Ἀμπάμ, δὲ τοῦ ξέρο'ς ναὶ μπάρ-μπα Φώτ; Ἄμα ἔχει ἕνας ἄθρουπους οὔλοιοι τοῦν θέλ'να, κι' ἄμα δὲν ἔχει, τότες δὲ γυρίζει νὰ τὸν διεϊκανεΐ-νας. Ἄπὸ τότες πὺν πέθανε οὐ Μαργαρίτ'ς οὐ γυιός μου, κ' ἔπεσα κ' ἐγὼ κι' ἀρρώστια, ὅσο εἶχα πεντ' ἔξη λί-ρες γιὰ τὰ γεροντάματάμ', ἡμουνα καλός. Σὺν τίς ἔφαγαμ', ντίο - ντίο, ντίο - ντίο, ἔφαγαμ' νὰ μὲ τρώγεται ὄλη τὴ μέρα, ντέ καὶ καλὰ νὰ που-λήσω τὸ γαδούρ'. Κι γὼ πάλι δὲν τοῦ πουλῶ, γιατί ὕστερις πῶς γιὰ θὰ βγάλουμ' τοῦ ψουμί μας μπάρμπα Φώτ; Στὸν θέρου νὰ πάμ, στοῦν μύ-λου νὰ πάμ', στάλῶνια νὰ πάμ', οὔλου χρειάζιτι τοῦ προἄμα. Τί λὲς ἀμὰ καὶ σὺ τῶρα μπάρμπα Φώτ; Στὸν ψουμί πὺν τρώμ', δὲ λέγω ναὶ καλὰ;

— Καλὰ λὲς Τζιχάν, μπά! Τί θὰ πεῖ καημένε! Πουλιέται χίτ'ς τὸ προἄμα πὺν βγάξ' κανένας τοῦ ψουμίτ';

— Ἀμὰ ἄντε ντέ!

— Δὲ σὲ χρειάζεται Τζιχάν. Νὰ μὴ τὸ' πλήσεις.

— Μπαρμπα Φώτ' σύ πῶς γιὰ ἔτ' πόψα κατὰ δῶ;

ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

— "Αστα Τζιχάν. Νά, ἀγόρασα καὶ γώ δέκα κατσικία νὰ τὰ σφάξω, τέτοιες μέρες τώρα, καὶ τᾶφερα νὰ τὰ σφαλήξω δῶ. Δὲ τὸ ἤξερα ποὺ μπῆκες μέσα σύ.

— "Ἐμ δὲν πειράζ' δὲν πειράζ' μπάρμπα Φώτ'. Χίτς κασαβέι (1) μὴ τ' ὄχ'ς. Τί θὰ γένει ποὺ θὰ κοιμηθοῦνα; Ψυχὴ ἔχνα κι' αὐτά. Βάλτα μέσα. Εἶνι μιγάλ' ἢ ἀχυρόνα. Κι γὼ χουρῶ κι κεῖνα.

Μιὰ καὶ ἔστρεξε ὁ Τζιχάν, ἔβαλε μέσα τὰ κατσικία του ὁ μπάρμπα Φώτ'ς μὲ τὸν τσομπάνο, τὸν καληνυχτήσανε κι' ὁ Τζιχάν σὰ φύγανε αὐτοί, σηκώθηκε ἀκούμπησε ἓνα σίδερο σίσω στὴν πόρτα, καὶ ὕστερα ἔπεσε κοιμήθηκε κι' αὐτό.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

* *

Τόσο. Ἴσαμε δυὸ ὀκάδες θᾶτανε τὸ ἀλεύρι ποὺ τῆς ἔστειλε ἀπὸ βραδύς, μέσα σ' ἓνα μαντήλι γιὰ μῆνυμα, μὲ τὸ ἀγοράκι τῆς ἢ Κυριακιώ, νὰ πηγαινε γιὰ αὐριο στὸ σπίτι τῆς νὰ τὴν κουβάλαγε νερὸ ἀπὸ τὸ ρέμα.

Πῆρε τὸ ἀλεύρι ἢ νύφη τοῦ Τζιχάν, τὸ ἀδειασε μέσα στὴ σίτα, ἔδωσε πίσω στὸ παιδὶ τὸ ἀδειανὸ μαντήλι καὶ ἅμα ἔφυγε αὐτό, ἔκατσε καὶ τὸ κοσκίνησε μέσα στὴ ζυμώτρια τῆ σκάφη.

Αὐριο θὰ τὸ ζύμωνε. Θὰ τὸ ἔκανε προῖ-προῖ μέσα στὸν ταβὰ μιὰ πῆτα. Μὰ τὸ κοσκίνησε ἀπὸ βραδύς, γιὰτὶ ἀπὸ νωρὶς δὲν ἔστησε φασόλια. Καὶ

(1) Βάσανο, ἔννοια.

κεῖ ποὺ θὰ τρώγανε ἀπόψε μὲ τὸ ψωμὶ σκόρδο κι' ἀλάτι, ἂς ἔκανε λίγο κουρκούτι μέσα στὸ τηγάνι, ποὺ ὅσο καὶ νὰ ἦτανε, κοντὰ στὸ σκόρδο, φαγὶ ζεστὸ λογίζονταν αὐτό. Ὅσο ἀλεύρι χρειαζότανε γιὰ τὸ κουρκούτι, τὸ ξεχώρισε ἢ νύφη τοῦ Τζιχάν μέσα σ' ἓνα ταψί. Τὸ ἄλλο τὸ καλοπρομάζεψε μέσα στὴ σκάφη, ἔβαλε κι' ἀπὸ πάνω του τὴ σίτα μὲ τὰ λίγα πίτυρα ποὺ εἶχε μέσα καί, ἔτσι πὼς ἦτανε ἢ σκάφη, τὴν ἔβαλε πάνω στὴν κάσσα.

Ἡ κάσσα, μαζὶ μὲ τὸ σεντούκι βαλμένα στὴ γραμμὴ, χωρίζανε τὸ μέρος ποὺ καθότανε ἢ νύφη τοῦ Τζιχάν σὲ δυό. Αὐτὸ πρῶτα ἦτανε ἀχούρι. Μιὰ πόρτα στὸ δρόμο, τέσσερα ντουβάρια, καὶ μῆτε παρὰθυρο, μῆτε φεγγίτη εἶχε. Μὰ σὰν τὸ νοικιάστηκε αὐτὸ, ἔβγαλε τὸ παρὰθυρο, τὸ ἄλειψε στὰ ντουβάρια ἄσπρο καὶ ἀνοιξε φεγγίτη στὴ σκεπή. Ἄμα δὲν εἶχε μέσα του καὶ τὸ παχνί, ζόρι θὰ τὸ ἔπαιρνε κανένας γιὰ ἀχούρι. Μάκρος ὡς δέκα δρασκελιές θὰ εἶχε. Φάρδος πάλι πέντε. Τὸ παχνί του ἄρχιζε ἀπὸ κάτω-κάτω, ἐρχότανε σύρριζα στὸ ἓνα πλαγινὸ ντουβάρι, καὶ ἔφτανε ὡς τὴ μέση. Ἴσα-ἴσα, κεῖ ποὺ τέλειωνε αὐτό, εἶχε βαλμένο τὸ σεντούκι τῆς ἢ νύφη τοῦ Τζιχάν. Στὴ γραμμὴ ἐρχότανε ἢ κάσσα κι' ἀπόμνησκε ἓνα ἀνοίχτωμα μικρό, ὡς τὸ ἄλλο πλαγινὸ ντουβάρι. Παῦτοῦ μπαινοδιαβαίνανε ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στ' ἄλλο. Στὸ σεντούκι πάνω δίπλωνε καὶ ἔβαζε τὰ στρώματά τῆς ἢ νύφη τοῦ Τζιχάν. Στὴν κάσσα πάλι πάνω, τὸ ἓνα, τ' ἄλλο καὶ τὴ ζυμώτρια τῆ σκάφη. Τὸ δόθε χώρισμα γιὰ κάμαρα τὸ εἶχε. Κοιμώτανε ἢ φαμελιά. Αὐτοῦ ἦτανε καὶ τὸ τζάκι. Στὸ κεῖθε χώρισμα δένανε

τὸ γαϊδουράκι, κοιμότανε ὁ Τζιχάν μὲς στὸ παχνὶ καὶ εἶχε καὶ τὸ μουχάνι του στημένο.

Τὸ κουρκούτι γένηκε. Τὸ κατέβασε ἀπ' τὴ φωτιά. Ἔβαλε νὰ φᾶνε. Φώναξε καὶ τὸν Τζιχάν, νὰ ἔτρωγε κι' αὐτός. Μὰ κείνος, γκούχου, γκούχου, βήχοντας, εἶπε πὼς δὲν ἤθελε νὰ φάγει.

— Ἐμ μὲ τί μοῦτρα θὰ φᾶς γιὰ; Δέκα μέρες πάει πού κάνεις ἓνα μπαλιτά, σήμερις τὸν πούλησες, νέ παράδες εἶδαμι, νέ τίποτις. Τὰ ἔσκασες, τὰ ἔφαγες, τὰ ἤπιες!

— Ἐμ τοῦ γαδούρῳ πού τοῦ καλύβουσα, δὲν ἔδουκα ναί παράδες;

— Χμ! Ἐμ γιατί τοῦ καλύβουσε τοῦ γαδούρῳ; Τὰ πέταλα ἀλάληματα Σάματις θὰ τοῦ ζέψεις στὴ δουκάνησ' νάσ' ἀλωνίσ' τάλωνί σ' ναί; Γιὰ τοῦ καλύβουσε νὰ τὰ νεβαίν'ς καὶ νὰ πηγαίνει τακατάκστα καλτερίμια! Ἐμ κείνου ψόφ'σι ἀπάνου στὰ πουδάριατ'! Τοῦ βγάζεις νὰ πᾶς νὰ τοῦ πουτίσεις κι' οὔλου σαλινά-μπαλινά⁽¹⁾ παγαίνει! Τατάρ-κουρντοῦ⁽²⁾ μου ἔχει, τί ἔχει! Κι' μήτε τῶδωσες τὸν Τοῦρκο πού τὸν τύφλαινε ἢ Παναγία καὶ τὸ γύρεψε νὰ τὰγοράσ'!

— Καλά, καλά. Τὴν ἀνοιξη θὰ τὸ διεῖς σὺ τί θὰ γίνει κείνος!

(1) Μιά ἐδῶ μιὰ ἐκεῖ. — (2) Ἀρρώστεια ζῶων.

— Χμ! Τότες μπάκ,⁽¹⁾ θὰ γιουμίσ' φλουριά τὸν κόρφουσ'!

* Ἄλλο τίποτες δὲν τὴν εἶπε ὁ Τζιχάν. Αὐτὴ μουρμούριξε ἀκόμα λίγο καὶ κατόπι, σὰ φάγανε, αὐτὴ καὶ τὰ δύο τῆς κοριτσάκια, σήκωσε τὸ τραπέζι, ἔστρωσε, πλαγιάσανε τὰ παιδιὰ, καὶ κατόπι κοιμήθηκε κι' αὐτή.

* *

Ὁ Τζιχάν, ἦτανε καὶ φορές, πού ὄντας πήγαινε τὸ γαϊδουράκι του στὸ ρέμα καὶ ἔπινε νερό, ὕστερα τὸ ἄφηνε μοναχό του καὶ πήγαινε πίσω στὸ σπίτι. Μὰ τὸ κατόπι του ποῦ πήγαινε κι' αὐτός, τὸ ἔδενε πάλι στὸ παχνὶ καὶ τῶβαζε νὰ τρώγει τὸ ἄχερό του. Ψές, κι' ἄπὸς τοῦ κόμα, πῶς γένηκε αὐτό, δὲ μπόρεσε νὰ τὸ κατάλαβει. Ἐπειὸς τοῦ τῶβαζε τὸ ἄφησε λυτό, μοναχό του λύθηκε τὸ προᾶμα, δὲν τὸ κατάλαβε καλά.

Δὲν ἤθελε πολὺ νὰ ξημερώσει καὶ ἔτσι πὼς κοιμόντανε αὐτοί, φαίνεται μυρίστηκε αὐτὸ τάλεורי καὶ σιγά-σιγά, τραβᾶ κατὰ τὴ σκάφη. Τρώγει πρῶτα τὰ πίτυρα μέσα ἀπὸ τὴ σίτα, τὴν παραμερίζει ὕστερα μὲ τὴ μούρη του σὲ μιὰ μεριά, ἀρχίζει τὸ κοσκινισμένο τὸ ἀλεύρι, κι' ἄμα τέλειωσε κι' αὐτό, σὰ νὰ μὴ εἶχε τίποτε καμωμένο ἀποτραβιέται πάλι κατὰ τὸ παχνὶ καὶ στρώνεται στὰ σαπάχερα⁽³⁾ ἀπάνω.

Δὲν περνᾶ πολὺ κι' ὁ γερεζικός⁽³⁾ ὁ πετεινὸς τῆς Κανελιῶς ἀπὸ τὸ διπλανὸ τὸ σπίτι, σὰ χτύπησε τὶς φτεροῦκλες του δύο-τρεῖς φορές, μπήγει τὴ χον-

(1) Διές. — (2) Σάπια ἄχερα πού στρώνουνε γιὰ νὰ κοιμῶνται τὰ ζῶα. — (3) Ράτσα πετεινῶν.

τρῆ φωνή του. Κίρ-κιρί-κουουουουου! Ξύπνησε ἡ νύφη τοῦ Τζιχάν. Ρίχνει τὰ μάτια της ἀπάνω στο φεγγίτη, μαυρογάλαζος αὐτός. "Ἄλλη φορὰ, δὲ σηκω- νότανε τόσο νωρίς. Σήμερα σηκώθηκε γιατί ξέχωρα πὸν θὰ πήγαινε στῆς Κυριακιῶς τὸ σπίτι, νὰ τὴν κουβάλαγε νερὸ ἀπὸ τὸ ρέμα, εἶχε νὰ ζύμωνε καὶ πῆτα. Τὸ ἀλεύρι ἄς τῶχε κοσκινισμένο. "Ἐπρεπε νὰ ζέσταινε νερό.

Ὁ Τζιχάν, κείνη τὴν ὥρα ποιὸς ξέρει τί ὄνειρο θὰ ἔβλεπε στὸν ὕπνο του ἀπάνω μέσα στο παχνί, καὶ σὰν ἔπαψε τὸ ροχαλιτὸ τὸ γύρισε στο γέλιο. Χά, χά, χά! γέλασε τρεῖς φορές, μιὰ πάνω στὴν ἄλλη, δυνατά.

Φουκαρά, Τζιχάν! Στὸν ὕπνο σου γελᾶς, μὰ στὸν ξύπνο σου νὰ διοῦμε.

Καθιστῆ μέσα στο στῶμα **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** ἡ νύφη τοῦ Τζιχάν τὸ ἀντερί της **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** καὶ ἔβγαλε ἀπὸ το βραδύ, σὰν ἔπεσε νὰ κοιμηθεῖ. Ὑστερα σηκώθηκε, ἀναψε τὸ καντήλι, ἄδειασε μέσα στο μπακίρι τὴ λαγίνα τὸ νε- ρό, ἀναψε φωτιά στο τζάκι, τὸ ἔβαλε νὰ ζεσταθεῖ καὶ σὰ σήκωσε τὸ στῶμα της νὰ ἀνοίγε τὸ μέρος νὰ ζύμωνε τὴν πῆτα, πῆγε κατὰ τὴν κάσσα νὰ ἔ- παιρνε τὴ σκάφη. Παίρνει τὴ σίτα ἀπὸ πάνω της νὰ τὴν ἔβαζε σὲ μιὰ μεριά, βλέπει, πίτυρα δὲν ἔχει μέ- σα. Βάζει τὸ χέρι της μέσα στὴ σκάφη, πασπατεύει γιὰ ἀλεύρι, μήτε ἀλεύρι βρίσκει. Μάνε-μάνε, τρέχει παίρνει ἀπὸ τὸ τζάκι τὸ καντήλι, ξαναβλέπει, τίποτε. Περνᾶ ἀπὸ τὸ ἀνοίχτωμα, φέγγει στο κεῖθε μέρος, σκύβει, βλέπει καταγῆς, τί νὰ διεῖ! Ἄλεύρια χυμένα καταγῆς, πίτυρα σκόρπια δῶ καὶ κεῖ καὶ λυτὸ τὸ γαιδουράκι. Τὸ τί γένηκε, τὸ κατάλαβε μονομιᾶς. "Αναψε. Κι' ἀπὸ τὴν ὀργισμάδα της, ἔτσι πὼς γκούρ-

λωσε τὰ μάτια καὶ μισοανοίχτηκε τὸ στόμα της χωρὶς νὰ θέλει, γένηκε—μακρὸνὰ ἔπὸ δῶ—σὰ νὰ μὴν ἦτανε στὸν ἑαυτό της.

Μάνε-μάνε σκαλώνει τὸ καντήλι στο ντουβάρει, ἀρπάζει τὴν δεξιάκα πούφερνε νερό, καὶ σηκώνοντάς τὴν μὲ τὰ δύο της χέρια, ὅσο μπορούσε ἀψηλά, βλα- στημώντας τὴν κατέβαζε μὲ ὄλη της τὴ δύναμη καὶ ὅπου τύχαινε ἀπάνω στο γαιδουράκι. Αὐτό, μετατο- πιζότανε ἐδῶ καὶ κεῖ, στράβωνε τὰ πσινά του τὰ ποδάκια καὶ ὅλο βογκοῦσε σιγανά, ὄντας ἔπεφε τὸ ξύλο.

Ξύπνησε ὁ Τζιχάν.

— Γιατί τὸ δέρονεις τὸ γαδούρ' μαροῖ; Τί σ' ἔκανε τὸ προᾶμα; **Αὐτὴν ἀποκρίθῃ** αὐτή. Τὴ δουλειά της πάλι. **Ε!** Σ' ἐνὰ λεγῶ! Μὴ τὸ χτυπᾶς τὸ προᾶμα. **Εἶναι ἁμαρτία!**

Σταμάτησε. Καὶ ἔτσι πὼς ἦτανε μὲ ἀφρισμένο στόμα, μὲ ζαλισμένα ξέπλεχτα μαλλιά, μὲ μάτια γκουρλωμένα, καὶ μὲ τὸ ἓνα στήθι της μισοβγαζμένο ἔξω ἀπὸ τὸ ροῦχο, βλέπει ἄγρια μέσα στὰ μάτια τὸν Τζιχάν καὶ τοῦ φωνάζει δυνατά.

— Σήκου λήγουρα. Νὰ πάρεις τοῦ γαδούρ' σ' κὶ νὰ παγέν' τι! Εἶ- δεμὴ θὰ τοῦ σκουτώσου. "Ἐφαγι τὰ λεύρι.

— "Ἐμ πὸν ἔφαγι ἀλεύρι πρέπ' νὰ τοῦ σκουτώσεις; Πρά...

— Σήκου σὶ λένα λήγουρα. "Αἶν- τε νὰ παγαίν'ς κὶ σύ κὶ κείνου. Δὲ σᾶς θέλου.

Καὶ χωρὶς νὰ ἔχανε καιρό, πηγαίνει ἀνοίγει τὴν πόρτα, βγάζει ἔξω μοναχὴ τῆς τῷ γαϊδουράκι πρῶτα καὶ κατόπι τὰ ἄλλα πράγματα τοῦ Τζιχάν. Μουχάνι, παλιοσίδερα, προβιά, σαμάρι, τεντζερέ, ὡς πὺν νὰ κατεβεῖ ὁ Τζιχάν ἀπ' τὸ παχνί, ἡ νύφη του τὰ πέταξε ὅλα ἔξω. Μένανε μονάχα κόμα κείνα πὺν κοιμότανε καὶ ὁ ζουρνάς. Χωρὶς νὰ πλογηθεῖ καθόλου, τύλιξε τὸ ἀδειανὸ τσουβάλι μέσα στὴ μισοτρυμμένη τρύπια ψάθα, τὰ πῆρε κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλη. Στὸ ἴδιο χέρι πῆρε τὸ ζουρνά καὶ μὲ τᾶλλο πιάνοντας ἀπὸ τὴ μιά του ἄκρα τὸ πάπλωμα πὺν τὸ φωτόθηκε στὸν ὄμο, βγῆκε ἔξω καὶ αὐτός. Τὰ ἔρριξε ὅλα μαζί πάνω στὴν γκαζόκασσα τὴ μισογεμισμένη σίδερα παλιά, κάθησε κι' αὐτός του πάνω. Τὸ κατόπι του, βγαίνει καὶ ἡ νύφη του μὲ τὸν ἄλογο τῆς ζουρνάκι. Σφαλνίει δυνατὰ τὴν πόρτα, τὴν κλειδώνει καλά καλά, βάζει τὸ κλειδὶ στὴν τζέπη τῆς καὶ τραβᾷ κατὰ τῆς Κυριακιῶς τὸ σπίτι.

— Χόρτασες τώρα. Τὴν εἶπε μονάχα, φεύγοντας ὁ Τζιχάν. Μὰ δὲν τὸν ἀποκρίθηκε αὐτή.

Σὰν πέρασε λίγη ὥρα, σηκώθηκε ἀπὸ τὸν τόπο του πὺν καθότανε, ὁ Τζιχάν, παίρνει τὸ γαϊδουράκι του πὺν ἔτρωγε ἐκεῖ κοντὰ ἀγκάθια. Τὸ τραβᾷ ἀπ' τὸ γιολάρι, κούτσαινε αὐτό. Σκύβει, τὸ βλέπει, τὶ νὰ διεῖ. Ἀπὸ τὸ ξύλο, πρίστηκε τὸ ἓνα του τὸ πιαινὸ ποδάρι καὶ σὲ δυό-τρεῖς μεριές πάνω ἀπὸ τὸ νύχι, ἔτρεχε καὶ αἷμα. Τίποτε δὲν τὸ ἔκανε κείνη τὴν ὥρα ὁ Τζιχάν, μὰ σὰν πῆγε στὴν ἀχυρώνα τὸ γιάτρεψε. Τὸ ἔβαλε λαπά.

* * *

Ποῦ, ἄλλες χρονιές τέτοιο καιρό. Ἄς ἦτανε καὶ

πέρισυ ἀκόμα. Ἔσταζε καὶ πάγωνε, σὰ φύσαγε κείνος ὁ βορριάς. Οἱ τρεχουλιές μέσα στὶς δρόμοι, δλάκερες βδομάδες φυλάγανε κοκκαλιασμένες. Φέτος, ποιὸς ξέρει γιατί, ἡ χρονιά τὸ εἶχε τὶ τὸ εἶχε, ἄς ἦτανε καὶ μέσα στοῦ χειμῶνα τὴν καρδιά, δὲν ἔκανε καὶ τόσο κρύο. Μὰ κι' ὁ καιρὸς νὰ πεῖς, δὲν ξάνοιγε κι' αὐτός. Ὅλο συννεφιασμένος, καὶ σήμερα ἅμα δὲν ἔβρεχε, αὔριο τὸ δίχως ἄλλο. Οἱ δρόμοι ἔξω, λάσπη καὶ κακὸ γεμάτοι. Κατὰ τοῦ μπάριμπα Φώτη τὸ μπακαλικό, ἦτανε καὶ λίγο καλά. Εἶχε λιγάκι καλντερίμι. Μὰ ἅμα ἔλεγε νὰ ἔστριβες κατὰ τοῦ Κρουωνᾶ τὸ σπίτι, ἄστα. Ἐπρεπε ὡς τὸ γόνατο ποδήματα νὰ εἶχες. Πέρα μεριά, κατὰ τῆς Ἀλεξαντρινωῶς, κόμα πὺν χειρότερα. Κι' ἅμα πεῖς κατὰ τὸ γκρεμισμένο σπίτι, ἐκεῖ πιά δὲν πῶνε. Θύλασσα τὰ νερά κ' οἱ λάσπες. Πλέκανε κακία. Περίτηδες τὸ εἶχανε, μοναχὸ του ἔπεσε ἓνα κομματί ἀπὸ τὸ ντουβάρι τῆς αὐλῆς κοντὰ στὴν ἀχυρώνα, δὲν τὸ ξέρω. Μιά φορά, μὰ καὶ ἦτανε ἀβόλετο ἓνας νὰ πέρναγε ἀπὸ τὸ δρόμο, μπαίνανε ὅλο ἀπὸ κεῖ, περνούσανε μέσα ἀπὸ τὴν αὐλὴ καὶ βγαίνανε ἀπὸ τὴ γκρεμισμένη πόρτα. Ἀπὸ τῆς Ἀλεξαντρινωῶς τὸ σπίτι ὡς τὸ μπακαλικό καὶ σύριζα ἀπ' τὰ ντουβάρια, ἓνα δρομάκι, ἴσαμε μιά πιθαμὴ στενὸ εἶχε μονάχα, καμωμένο ἀπὸ πατημασιές. Μὰ καὶ κείνο ἔτσι πὺν κορότανε δῶ καὶ κεῖ ἀπ' τὰ νερά, γιὰ νὰ πέρναγε κανένας πατώντας πάνω στὶς βαλμένες πέτρες, δῶ καὶ κεῖ, κᾶπως τόλεγε κ' ἡ Ἀλεξαντρινωῶ, ἔπρεπε νὰ ἦτανε τζαμπάζης.⁽¹⁾ Αὐτή, ἀπὸ τότες πὺν γλύστρηξε πάνω ἀπὸ τὴν πέτρα καὶ ξέχωρα πὺν λασπώθηκε τὸ

(1) Ἀκροβάτης.

δλοκαίνουργιο γαλάζιο της τσοράπι, ἴσαμε πάνω στο καλάμι καὶ ἔχασε καὶ τὰ τρία της μεταλλικά μέσα στη λάσπη πού τῆς πέσανε ἀπὸ τὰ χέρια της μαζί με τὸ χουνὶ τὸ κόκκινο πιπέρι, τὴν ὥρα πού ἔκανε γιὰ νὰ πιαστεῖ ἀπ' τὸ ντουβάρι, πού νὰ ξαναπέρναγε ἄλλη φορὰ παυτοῦ! Ἄμα ἤθελε γιὰ νὰ ψουνίσει, ἔβγαινε ὄλο ἀπὸ τὸ σπίτι της ἔξω στῆς πόρτας τὸ κατώφλι καὶ σὰν ἔβλεπε κάνα παιδί, τὸ φώναζε νὰ τὴν ψούνιζε ἀπὸ τὸν μάρμπα Φώτη. Μὰ σάμπως πηγαίνανε κι' αὐτά; Ὅλο ἔπρεπε νὰ τὰ τάξει καιτίς καὶ πάλι με χίλια ζόρια. Χμ! Ποιὸς τὰ παρακάλαγε αὐτά, μὰ τί νὰ κάνει. Ἐφταιξε πού ἀρρώστησε ὁ Τζιχάν. Δεξὶ χέρι τὸν εἶχε, δυὸ μῆνες τώρα πού καθότανε μέσα στὴν ἀχυρώνα. Ὁ καημένος πιά, τί ἀρρώστεια εἶχε καὶ μήτε κοίτονταν, μήτε ἔπαινε ἀπὸ τὸν ἀπὸ τὸν τόσο καιρὸ μήτε ἕνας ἀπὸ τὶς ἀκοὶ του δὲν πῆγαινε νὰ τόνε διεῖ. Ὁ Γκολές, ὁ ἀνεπιός του πού πήγαινε μονάχα καὶ πότιζε κάθε πρωτὶ τὸ γαῖδουράκι.

— Μπρέ Γκολές, τί φκιάνει ὁ νταγῆς σου ὁ Τζιχάν; Ἄρρουστους ναὶ εἶνι, ἄρρουστους; Τὸν ρώτησε ἕνα πρωτὶ, πού πέρναγε ἀπ' τὸ κατώφλι της νὰ πήγαινε νὰ πότιζε τὸ γαῖδουράκι.

Αὐτὸς ὁ μούκανος (1), κοτζάμ ἄντρας γένηκε, ἡ μητροῦά του ἤθελε νὰ τὸν παντρέψει, μονάχα χαμογέλασε καὶ μήτε ἔκρινε μήτε γύρισε νὰ διεῖ.

— Σένα λέγω μπρὲ Γκολές; Δὲν ἀκοῦς ναὶ;

— Ἄ μ π α μ, τί εἶναι;

— Οὐ νταγῆς σου, λέγω, τί φκιάνει. Ἄρρουστους εἶναι, ἄρρουστους;

(1) Κεῖνος πού βαριέται νὰ παντήσει.

— Ἄ μ π α μ, ποῦ τοῦ ξέρου γώ. Νά, κάθιτι οὔλη μέρα κοντὰ στοῦ τζάκι, ἀπάνου στη προβιά κι βήχει.

— Ἔμ γιατί δὲν τοῦ πουτίς κείνους τοῦ γαδούρ;

— Κρουώνει, λέγει, ἄμα βγεῖ ὄξου.

— Ἔχει μάρμ (1) ξύλα, Γκολές;

— Ποῦ νὰ τὰ βρεῖ τὰ ξύλα! Μέσα στοῦ τζάκιτ' οὔλου σάπια ἄχυρα ἀνάφτ'.

— Μπὰ τὸν καημένου! Στέκα σὰν εἶνι Γκολές, νά σε φέρω λίγα ξύλα νὰ τὸν πᾶς.

— Κα λὰ φέρε μ'.

Σὲ λιγάκι ξαναγύρισε ἡ Ἀλεξαντρινώ στὴν πόρτα. Νά τῆς ἔφερε λίγα ξύλα ξηρά καί, μέσα σὲ μιὰ κεισέτα, μισὸ ψάμι καὶ ἕνα κομμάτι λαοδί. Τὰ ἔδωσε ὅλα τὸν Γκολές νὰ τὰ πήγαινε στὸν Τζιχάν. Αὐτὸς τὰ πῆρε καὶ σκυφτά - σκυφτά, ἔφυγε χαμογελώντας πάλι. Γκολές αὐτός. Τί νὰ τὸν κάνεις; Κοτζάμ παλλήκαρος γιὰ παντριὰ καὶ τὰκίλι (2) του ποῦ νὰ κόψει κόμα! Μαζὶ με τὰ σαλὰ παιδιὰ, ἔφραζε μέσα στὶς δρόμοι τὰ νερά με χῶμα, νὰ μὴ τρέχουν.

*
**

Σήμερα, ἄς ἔπαψε κι' ἀπ' τὸ πρωτὶ νὰ βρέχει, πάλι βλέποντας κανέναν τὸν καιρὸ ἔτσι μαυροσυνεφιασμένο, χωρὶς ἄλλο δὲ θὰ ἔπεφτε καὶ τόσο ἔξω, λέγοντας πὼς κατὰ τὰ μεσάνυχτα θὰ ἄρχιζε νὰ ξαναβρέχει.

(1) Τοῦλάχιστο. — (2) Μυαλό.

Κι' ἀλήθεια κι' ὅλα. Λίγο ὕστερα πού φωνάζανε τὰ πετεινάκια γιὰ δεύτερη φορά, πάνω στά κεραμίδια σὰ νὰ δρεμονίζανε σιγάσι, ἀκούστηκε νὰ πέφτει ἡ σιγανὴ βροχή.

Ἄς ἦτανε καὶ τόσο νωρὸς ἀκόμα, ὁ Τζιχάν, σὰν ξύπνησε, δὲν κοιμήθηκε ξανά. Σηκώθηκε, ἀναψε τὸ καντήλι, ντύθηκε, τῆσε τὸ γαϊδουράκι καὶ ὕστερα σὰν πῆρε λίγα σάπια ἄχαρα ἀπὸ κεῖ πού τάχε μαζεμένα νὰ φράζανε τῆς ἀχυρώνας τὸ γκρεμισμένο τὸ ντουβάρη, πῆγε ἔκατσε κοντὰ σὲ τζάκι σταυροπόδι ἀπάνω στὴν προβιά καὶ τᾶναψε. Ἀπὸ πάνω τους, σταυρωτά, ἀράδιασε ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρινῶς τὰ ξύλα καὶ σὰ πῆρανε κι' αὐτὰ φωτιά, ἔτριψε τὰ χέρια του δυὸ τρεῖς φορές, ἀκούμπησε τὶς ἀγκῶνες του πάνω στά γόνατά του καὶ μέ τὶς ~~ἀγκῶνες~~ ~~κατὰ τὴν ἄλλη~~ ~~κατὰ τὴν ἄλλη~~ γυρισμένες ἄρχισε νὰ πυρώνεται ὁ Τζιχάν.

Στὸν τόπο του, ἕνας πού εἶχε πρόβατα, τὸ χορτάρι πού θὰ φύτρωνε στὴ γῆ καὶ τὸ πῶς θὰ ἔβγαζε ἀνέξοδα ὡς τὸν καιρὸ τὰ πρόβατά του, θὰ λογάριαζε τὸ δίχως ἄλλο κείνη τὴν ὥρα, ἀκούγοντας νὰ πέφτει ἔξω τὴ σιγανὴ χειμωνιάτικη βροχή. Ἐνας πάλι γεωργός, τὸ χωράφι του, πού θάχε κάμωμα καλό, ὕστερα ἀπὸ δυὸ τρεῖς μέρες ἅμα σταμάταγε αὐτὴ.

Ὁ Τζιχάν, πού μήτε πρόβατα, μήτε χωράφι εἶχε, τέτοιες ἐννοίες καὶ λογαριασμοὶ δὲν τὶς περνοῦσε ἀπ' τὸ νοῦ του. Ὁ Τζιχάν, τὰ πρῶτα του, τὰ περασμένα του θυμήθηκε κείνη τὴν ὥρα. Καὶ σὰν ἔγειρε τὸ κεφάλι του πάνω στὴ μιά του χούφτα, ἄρχινησε νὰ συλλογιέται.

«Ἐ! Τζιχάν, Τζιχάν! Ζουρναιζὴ χουβαρντὰ

Τζιχάν! Ποῦ εἶναι τὰ πρῶτα σου; Ποῦ εἶναι οἱ θυγατέρες σου; Ποῦ εἶναι οἱ γιοὶ σου; Σὲ τέτοια γεροντάματα ἦτανε γραφτὸ νὰ πέσεις; Σὺ! πού ὄντας πάντρεβες τὸν πρῶτο σου τὸ γυιὸ τὸ Χρῆστο καὶ ἔπαιρνες ἀπὸ τὴν Τσόρολου (1) νύφη, ἔκανες ὅλα τὰ τουρκοχώρια πού περνούσατε ἔπο μέσα νὰ θαμάζανε τὸ ντουγούνι (2). Τί ἦτανε κείνο Τζιχάν; Ντουγούνι γιὰ σὰ Σαρχάνλιώτικο παναγύρι ἔμοιαζε, ὄντας ἀπὸ τὸ Κουσοῦ - μπαγίρ, κατέβαινε ἡ νύφη; Εἰκοσιδυὸ τζαμπάζιδες ὄλοι τους ἕνας κ' ἕνας, οἱ μισοὶ μὲ σελωμένα ντεμίρ-μπασιλίδικα (3) μπινέκια ἄτια, οἱ μισοὶ μὲ ξεσέλωτα, κατσάκικα (4) ἀτζαμίδικα φοράδια ἀπὸ χεργκελέ, (5) πηγαίνανε καβαλλάρηδες μπροστά. Κατόπι τῶν ἐρχότανε ἐσύ, πομάκικα τραγούδια λαλώντας ὅλο με τὸ ζουρνά σου. Τὸ ἴσο στά τραγούδια σου, τέσσερες τζουράδες (6) κι' ἑφτὰ ζουρνάδες τὸ κρατοῦσαν καὶ τέσσερα νταβούλια πάλι χτυπούσανε τὸ χρόνο. Ὑστερα ἀπὸ σᾶς, ἐρχότανε σιγὰ-σιγὰ τὸ στολισμένο βουβαλάμαξο τῆς νύφης καὶ στὴ σειρά πέντε-δέκα ἄλλα γαϊδουράμαξα ὅλα γεμάτα κόσμο. Πεζοὶ πάλι νὰ πεῖς, ἄντρες φορεμένοι μὲ καινούρια παπιστένια ἀντερὰ καὶ γυναῖκες καλοστολισμένες μὲ πράσινα, κίτρινα καὶ πορτοκαλιὰ τσεμπέρια, ἕνα σωρὸ ἐρχότανε κατόπι. Καὶ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμο, σὺ τὸν διέταζες Τζιχάν! Ποῦ εἶναι τώρα κείνα;

Ἐμ στὸ Σαρχάνλι παναγυρί, ποιὸς ἀπὸ τοὺς

(1) Τυρολόη. — (2) Γάμος. — (3) Σιδηροχαλίνωτα. (4) Γρεχάτα. — (5) Ἀγέλη ἀπὸ ἄλογα. — (6) Μικροὶ ζουρνάδες.

παλεστάδες πάλευε με ὄρεξη, Τζιχάν, σάν δὲν ἦσουνα ἔσου, νά τοὺς λάλαγες τὸ πελεβάνικο τραγοῦδι ;

Ἔμ, ὁ Ἄλῆ ἀγᾶς ἀπὸ τὸ χωριὸ τὸ Ἄλατζό-
γλου ; Ποῦ κάθουσαν ἔσου καὶ ποῦ αὐτός ; Μὰ ὄντας
θάκανε σουνέτι (1) τὸν Μουσταφᾶ τὸ γυιό του, με
ἄνθρωπο δικό του, ἀπὸ μιὰ βδομάδα, σῆστειλε μέσα
σὲ ὀλόχουσο τσεβρὲ μιὰ λίρα γιὰ καπάρο, νά πήγαι-
νες νά ἐπαιζες στὸ σπίτι του ζουρνά. Καὶ στὸ γύρι-
σμά σου πάλι στὸ χωριό, μέσα στὸ Μενέξα τὸ τσατάκι
ποῦ σοῦ στήσανε καρτέρι, ἀρματωμένοι με μπαλτά-
δες, τρία Γκατζάλια Τοῦρκοι, γιὰ νά σοῦπαιρναν τὸ
ὀλόγιομο μαντήλι σου με γρόσια καὶ κάρτα ἀπὸ με-
τζιντιέ ; Θυμᾶσαι τότες Τζιχάν ; Ὁ νιαβουλτζής ὁ
σύντροφός σου ἄρχισε νά τρέμει σάν ἄκουσε τὸ
«Νταβράνμα!» (2) ποῦ φώναξε αὐτὸ. Μὴ κατῆ-
ἔροριξες σαυτὸν τὸ μαντήλι με τὰ γρόσια καὶ τραβή-
ξες ἀπ' τὸ ζουρνάρι σου τὸν μπιντιομὲ τσιφτέ (3) καὶ
σηκῶνοντας τοὺς πειτεινούς του, τοὺς κοίταξες μιὰ
ἄγρια-ἄγρια καὶ φώναξες ἀντριωμένα, Τουρκικά.

— Κίμ ξερκέκσα μπουγιουρσούν(4) Βαλ-λαχί ἀντάμ
ὀλντουρετζέιμ (5).

Μάνε-μάνε τοὺς εἶδες νά σκορπιοῦνται ἕνας ἐδῶ,
κι' ἄλλος ἐκεῖ, μέσα στὰ μπουζαγλίκια(6). Ποῦ εἶναι
κεῖνα τὰ νιάτα σου Τζιχάν ;

Ἐρχότανε χρονιά πού, ὄχι μονάχα κείνοι οἱ
λεντζιπέριδες(7) ποῦ εἶχανε ἕνα ζευγάρι βόδια, μὰ

(1) Περιτομή.—(2) «Μὴ κουνηθεῖς!».—(3) Δίκανο
πιστόλι με τίς κάνες μιὰ πάνω στὴν ἄλλη.—(4) «Ὅποιος
εἶνε ἄντρας ἄς ὀρίσει!».—(5) «Μὰ τὸ Θεὸ ἄνθρωπο θὰ
σκοτώσω!».—(6) Βοσκότοπος.—(7) Γεωργοί.

κόμα καὶ οἱ Πουλούκ-σαϊμπίδες(1), τραβούσανε κομ-
μάτι ζόρι ἀπὸ τὸ πού δὲν τοὺς ταίριαζε ἡ χρονιά.
Μὰ ἀπὸ σένα, μήτε τὸ σιτάρι σου ἔλειψε μέσα ἀπὸ
τὸ σπίτι, μήτε ἀπὸ τὴ σακούλα σου παράς.

Μέσα στὸν καφφενὲ σάν πιανούσουνα σὲ κέφι,
στὴν παρέα σου με τὸ μπακίρι ἔφερνε τὸ κρασί ὁ καφ-
φειτζής. Λογάριαζες παρά σύ, τότες, Τζιχάν! Ὁ ζουρ-
νὰς ποῦ κρέμεται στὸ ντουβάρι ἄς ἦτανε καλά. Ναί.
Κεῖνος εἶναι. Μὴ τὸν βλέπεις. Σάν καὶ σένα ἀγνώρι-
στος γένηκε κι' αὐτός. Βλέπεις ; Τὸ χουνί του ψίληνε
κι' ἀλόμηκε ἴσαμε τσέφλιο ἀπὸ σουσάκα(2) κ' οἱ αὐ-
λάκιές του ποῦ φαίνονται μέσα γενήκανε κι' αὐτὲς
ἀπὸ τὰ σάλια σου ποῦ τρέχανε ἀπὸ σαράντα χρόνια
τώρα πὼς τὸν παίζεις. Μὴ τὸν βλέπεις. Ξεκρέμασέ
τονε ἀπὸ τὸ ντουβάρι. Ὅσο καὶ νᾶναι τρασκασμένος,
ἔτσι ἔτσι ἔτσι με βραχιόλια ἀπὸ τενεκέ,
ραμμένος με ψιλὸ τέλι στὸ χουνί καὶ στὰ μέρη ποῦ
ξεφυσάει, βουλωμένος με κίτρινο κερί, πάλι δὲ θὰ
σοῦ χαλάσει τὸ χατήρι, μιὰ ποῦ σοῦρθε ἡ ὄρεξη νά
τὸν λαλήσεις. Τώρα, θὰ πεῖς πὼς βήχεις κι' ὄλα καὶ
θὰ κόβεται παυτὸ στὸ παίξιμό σου. Ἔ! Τὶ νά γί-
νει ; Ὅσο μπορέσεις.»

Καὶ ἔτσι πὼς καθότανε ἀπάνω στὴ προβιά σταυ-
ροπόδι ὁ Τζιχάν, ἄπλωσε τὸ χέρι του, ξεκρέμασε τὸ
ζουρνά ἀπ' τὸ καρφὶ καὶ τὸν ἔβαλε στὰ γόνατά του
πάνω. Κατόπι, σκάλιξε σὲ μιὰ σκουριάρα τενεκεδένια
ταμπακέρα, ἤρε τὴ γλώσσα ποῦθελε αὐτὸς καὶ τὴν
ταίριαξε πάνω στὸ στόμα τοῦ ζουρνά. Φύσιξε λίγο

(1) Ἰδιοκίηται μεγάλου ἀρότρου.—(2) Εἶδος
κολοκυθιοῦ.

καὶ ἔπαιξε δυὸ τρεῖς σκάλες. Βούηξε ἡ ἀχυρώνα. Χαμογέλασε αὐτός. Τὸν ξαναπαράτησε, γιατί ξέχωρα πού ἀνοίξε ἡ πόρτα καὶ μπῆκε μέσα ὁ Γκολές νά-παιρνε νά πότιζε τὸ γαῖδουράκι, τὸν ἔπιασε καὶ βή-χας. Ὁ Γκολές τὸν ρώταγε πῶς τοῦ ἦρθε ὄρεξη κι' ἔπαιξε ἀπ' τὸ πρωῖ ζουρνά, μὰ κείνος δὲν ἀκουγε καλά, γιατί τὸν ἔπνιγε ὁ βήχας καὶ θαρρώοντας πῶς τὸν ρώταγε ἂν ἔπρεπε νά πότιζε τὸ γαῖδουράκι πού ἦτανε τόσο πρωῖ, βήχοντας τὸν ἔλεγε κοφτιά-κοφτιά, πῶς δὲν πείραζε πού ἦτανε πρωῖ, ἄς τὸ πῆγαινε στὸ ρέμα νά ἔπινε νερό.

Πῆγε ὁ Γκολές, ἔλυσε τὸ γαῖδουράκι καὶ φεύ-γοντας νά πῆγαινε νά τὸ πότιζε στὸ ρέμα, ξαναέ-κλεισε πίσω του τὴν πόρτα.

Ὁ Τζιχάν, σὰν ἔπαψε νά βῆκει σφοῖνιζε τὰ μάτια του καλά-καλά, ἀνασπινάριζε τὰ φουφιά τὰ ξύλα, καὶ ξαναπαίρνει τὸ ζουρνά στὰ χέρια. Ἄρχισε νά παίζει. Ὡς πού νά βρεῖ τραγούδι, ἔπαιξε ἄλλα ἄντ' ἄλλα. Διάλεγε. Κ' ἕνας πού θὰ τὸν ἀκουγε, θὰ ἔλεγε, χωρὶς ἄλλο, πῶς δὲν ξέρεῖ νά παίζει. Μὰ σὰν ἔφερε στὸ νοῦ του τό:

«Ἄτεσίμ γιάνμανταν, τουτουνοῦμ τουτέρ», καὶ ἄρχισε νά λαλαεῖ τὸ ζουρνά του ὁ Τζιχάν, πῶς ξεπιάνονται μιὰ μὲ τὴν ἄλληνε οἱ τσαλακωμένες τρί-χες τοῦ σφαγμένου κατσικιού, ὄντας τὸ φουσκώνει ἀπ' τὸ πισινό του τὸ ποδάρι ὁ κασάπης, ἔτσι ξεμπερ-δεύονται κ' οἱ τρίχες ἀπὸ τὰ γκρίζα γένια τοῦ Τζιχάν κάτω στὸ λαιμό καὶ πάνω στὶς μαγοῦλες του, λαλών-τας τὸ ζουρνά.

Στὶς χαμηλές φωνές τοῦ τραγουδιοῦ, γκούρλωνε τὰ μάτια του, χαμήλωνε τὸ κεφάλι καὶ τὸ χουνὶ ἀπ'

τὸ ζουρνά ἀκούμπαγε ὡς κάτω στὴ γῆ. Στὶς ψηλές του πάλι, σφάλναγε τὰ μάτια του, σήκωνε τὶς ἀγκώ-νες του καὶ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ πάνω καὶ ἔτσι πῶς καθότανε σταυροπόδι ἀπάνω στὴν προβιά, πότε-πότε σάλευε καὶ τὰ γόνατά του.

Ἔστερα ἀπὸ τὸ «Ἄτεσίμ γιάνμανταν....» τὸ γύρισε στὸ

«Ἄσὰ ἰντίμ Σεργκὲ μπαλκανί».

Κατόπι στὸ

«Γεσιλικιτέ ὀτουρανλά»

Μπουλμπούλ καντὲ ντολντουρανλά».

Καὶ σὰ τέλειωσε κι' αὐτό, τὸ γύρισε κατόπι στὸ πιὸ ἀγαπημένο του τραγούδι :

«Γουγκέκ σουρέρ σεφαῖ
Ἄλτσάκ γιαπάρ γιουβαῖ»

Στὶς πιὸ γλυκὲς μεριές αὐτοῦ τοῦ τραγουδιοῦ, ὁ Τζιχάν ἀφήνοντας στὸ ἕνα χέρι τὸ ζουρνά, ἔπαιρνε μὲ τᾶλλο τὸ μανγῆλι πού φόραγε γιὰ φέσι στὸ κεφά-λι. Τὸ ἔκανε μέσα στὴ χούφτα του κουβάρι καὶ τὸ στρούμωνε μέσα στὸ χουνὶ γιὰ νά ἔβγαινε πιὸ μαλα-κιά φωνή.

Πάνω σὲ μιὰ τέτοια γλυκιὰ μεριά τοῦ τραγου-διοῦ, κόβει μονομιᾶς τὸ λάλημά του. Τὸν ἔπνιξε ὁ βήχας. Ἀφήνει τὸ ζουρνά πλάϊ στὸ τᾶκι κι' ἀρχί-ζει τὸ γκούχου, γκούχου. Ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ βήξιμο, τὸν ἦρθε ἀναγούλα. Δὲ μπόρεσε νά βασταχτεῖ στὸν τόπο του πού καθότανε σταυροπόδι. Ξεμπλέκει τὰ πόδια του καὶ πλαγινίζει κάτω στὴ γῆ. Ἄρχισε νά ξερνάει αἰ-μα. Γέμισε ὁ τόπος. Τρεῖς φορές ἔκανε νάνασηκωθεῖ,

δὲν μπόρεσε. Ἀκούστηκε λίγο νὰ ρουχαλίζει, καὶ κατόπι δὲ ξανασάλεψε. Πέθανε ὁ Τζιχάν.

Ἐκλεγε ὁ καημένος ὁ Γκολὲς σὰν ἦρθε ὑστερότερα καὶ βοῆξε τὸν νταγή του πεθαμένον.

Ὁ κόσμος ποὺ μαζεύτηκε καὶ τὸν ρωτοῦσε πότε πέθανε, κλαίγοντας τοὺς ἔλεγε αὐτός.

— Ἀμπάμ, τώρα ἔπαιζε τὸ ζουρνάτ'ι τὸν Τζιχάν, ὡς τὸ βράδυ τὸν σήκωσε ἡ Ἐκκλησιά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ο ΒΟΥΒΟΣ

— Μὴν πᾶς παιδίμ' ἀπὸ κεῖ. Φοβᾶμαι τέτοια ὥρα μονάχο νὰ γυρίζεις μέσα στὰ ὄρμνια (¹). Ὁ μπαμπᾶς σου, ὁ σχωρεμένος, τόσω χρονῶ ποὺ γένηκε, κεῖνο τὸ δρόμο δὲν τότε γνώριζε. Ἄγριον, ἔλεγε — Θεὸς φυλάξει — πὼς τὸν εἶχε ἀκουστά. Νά, δρόμος ἴσιος καὶ φεχτερός σὰ τὸ φεγγάρι. Πᾶνε αὐτοῦ. Μπορεῖ νὰ βοεῖς καὶ συντροφιά.

ΑΘΗΝΩΝ

* *

Τὰ πρόβατά του μένανε κάθε βράδυ, λίγο παραπάνω ἀπὸ τὴν Ἐρμινα τὸν ποταμὸ. Γιὰ νὰ πήγαινε ἀπὸ τὰ πρόβατα στὸ χωριό του, ἔπρεπε ἢ περνώντας τὸ γεφύρι τοῦ ποταμοῦ νὰ περπατοῦσε μισὴ ὥρα ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ χωράφια, ἢ νὰπαιρνε κεῖνο τὸ δρόμο ποὺ ἔσκιζε τὸ δάσος, ἀφοῦ πρωτίτερα ἔβρεχε τὰ πόδια του δυὸ - τρία δάχτυλα πάνω ἀπὸ τὰ γόνατα, περνώντας τὸ ποτάμι ἀπὸ κάποιο διαβατό του μέρος. Ὁ δεύτερος ὁ δρόμος ἦτανε καὶ λίγο κοντώτερος. Ἄλλες φορὲς σὰν πήγαινε σπίτι κ' ἔπαιρνε τὸ ψωμί του, γύριζε πίσω στὰ πρόβατα, παίρνοντας τὸν πιὸ μακρυνὸ δρόμο, καὶ κεῖνο μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ ἔβγαζε καὶ ξανάβαζε τὰ τσαρούχια. Κεῖνη τὴ βραδιά,

(¹) Δάση.

σά σφιχτόδεσε τὰ τσαρούχια του καὶ πῆρε τὸ δισάκι του μὲ τὰ ψωμιά στὸν ὄμο, εἴτε γιατί ἦιανε ἀξένοιαστος, ἐπειδὴς τὰ πρόβατά του ἀπὸ νωρὴς γρεκιάσανε δίπλα στὰ γελάδια τοῦ Τσιφλικιοῦ, εἴτε γιατί ἡ βραδιά μὲ τὸ φεγγάρι τῆς τοῦ φάνηκε πῶς μαγικά ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, δὲν ἄκουσε τῆς μίννας του τὰ λόγια, μονάχα «καλά, καλά», φώναξε γιὰ νὰ μὴ τὴ χολοσκάσει καὶ ξεκίνησε τῆς μπάμπου Ἄλεξοῦς ὁ Δῆμος νὰ πάγει γιὰ τὰ πρόβατά του, ὄχι πιά ἀπὸ τὸ συνηθισμένο δρόμο, μὰ ἀπὸ κείνονε πὺ πέρναγε ἀπὸ τὸ δάσος.

Τὸ τελευταῖο σπῖτι τοῦ χωριοῦ ἄφησε πίσω του καὶ ἡ γλυκεῖα βραδιά, σὰν πείστηκε καλὰ-καλὰ πὺς ὁ τσομπάνος ἦτανε θαυμαστής τῆς τῶν ξαλάφρωμα ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ φορτιοῦ του. Καὶ κατόπι μὲ τὸ σιγανὸ ἀεράκι τῆς, φύσησε μέσα στὴ καρδιά του τὴν ἔμπνευση νὰ τὴν ἐξυμνήσει.

Μὰ τί νᾶκανε αὐτὸς γιὰ νὰ τὴν ἐξυμνοῦσε; Μήπως ἐπαινώντας τὰ μαγικά θέλητρα καὶ στολῖδια τῆς ἑνα-ἑνα, παίρνοντας πρῶτα τὸμορφότερο; Ἄς εἶναι. Καὶ ἔτσι πὺς πῆγαινε, σηκώνει τὰ μάτια του γιὰ νὰ διαλέξει τὸμορφότερο. Μὰ κείνα προβάλανε τίς ὁμορφιές τους ὅλα μονομιᾶς. Εἶπε νὰ πάρει γιὰ πρῶτο τᾶστρα πὺς φαινότανε καὶ σὰν τὰ διαμάντια λαμπερά. Μὰ, ντροπιάζετε τὸ φεγγαράκι, μισοκριβιέται σᾶνα σύννεφο, γίνεται ὁμορφότερο. Ἀπὸ τὴ χαρὰ του ἔφεξε ὁλόλαμπρο. Τὴ χαρὰ του τὴ ζήλεψε τὸ δάσος, φανερώνει στὴ λάμψη τοῦ φεγγαριοῦ τὰ κάλλια του καὶ κερδίζει αὐτό. Θυμώνει τότες τὸ ἀεράκι, γίνεται δροσερότερο καὶ προτιμῆται αὐτό.

Ὁ Δῆμος κόβει τὸ δρόμο του κατόπι καὶ σὰν

κάθησε κάτω ἀπὸ ἕνα μοναχικὸ δέντρο, ὡς δέκα δρασκελιές ξέμακρο ἀπὸ τὸ δάσος, ἄρχισε νὰ τρογουδᾷ τὰ μαγικά θέλητρα τῆς νύχτας, παίρνοντας πρῶτα ἀπὸ τὸ δροσερὸ ἀεράκι. Κι' αὐτὸ γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσει, δρόσιζε τὰ στήθια του καὶ τοῦ ἔφερε μέσα ἀπὸ τὸ δάσος μυρωδιές λογιῶ-λογιῶ καὶ πολλές.

* *

Σ' αὐτὸ τὸ μέρος, ἔτσι σὰ ναρκωμένος ἀπὸ εὐχαρίστηση ὁ Δῆμος, μπορεῖ νὰ καθότανε ἀκόμα πολλὴ ὥρα, ἅμα τὸ μεσονυχτιάτικο λάλημα τῶν πετειναριῶν τοῦ τσιφλικιοῦ δὲν τοῦ θύμιζε πὺς ἡ ὥρα ἦτανε περασμένη.

Σὰν ἄκουσε αὐτῶν τὸ λάλημα ὁ Δῆμος, σηκώνεται ξετινάζεται, κι' ἅμα φορτώθηκε τὰ δισάκι του καὶ τὸ προτιμῆται ὄμο, ξεκίνησε στὸ δρόμο γιὰ τὰ πρόβατά του.

Δὲν προχώρησε πολὺ μέσα στὸ δάσος καὶ ἔτσι ἀξένοιαστα πὺς περιπατοῦσε, τοῦ φάνηκε σὰ μιὰ φωνὴ φλογέρας νὰ χτύπησε σιαυτιά του.

— Χμ! Ποιὸς ἄραγε νᾶπαιζε φλογέρα τέτοια ὥρα; Μήπως ὁ Θεοδωρὴς ὁ Μυλωνὰς ψάρευε μ' ἀγγίστρια στὸ ποτάμι καί, μιὰ πὺς ἔλεγε αὐτὸς πὺς τὸ ψάρι ἔρχεται καὶ πέφτει σὰν τυφλό, ἀκούγοντας φλογέρα νὰ παίζει, πῆρε μαζί του κανένα τσομπάνο νὰ παίζει καὶ νᾶδινε κι' αὐτουνοῦ κανένα ὀκάδικο σὰν πιάνανε;

Γι' αὐτόνε πίστεψε ὁ Δῆμος πὺς ἦτανε καὶ ξεκίνησε νὰ πάγει. Ὑστερα ἔκανε κ' ἕνα ἄλλο λογαριασμό. Μπορεῖ νᾶβγαξε καὶ κανένα δυὸ ψάρια. Γιατὶ καὶ γειτόνοι μὲ τὸν μπάμπου Θεοδωρὴ ἦτανε. Μὰ καὶ

γειτόνοι νὰ μὴν ἦτανε, σὰν ἔβγαζε ὁ Δῆμος μέσα ἀπὸ τὸ δισάκι του τὸ μπουκάλι τῆ μαστίχα, ὁ μπάριμπα Θεοδωρῆς ὄχι μονάχα ἓνα θὰ τοῦδινε, μὰ καὶ ὅλα ὅσα εἶχε πιασμένα. Καὶ σὲ κείνονε, θ'ἄδινε ὁ Θεὸς ἄλλα ὡς τὸ πρωῒ.

Τὸ μέρος ἀπὸ ὅπου ἀκουγότανε ἡ φλογέρα, δὲ θὰ ἀργοῦσε καὶ πολὺ ὡς που νὰ τὸ βρεῖ ὁ Δῆμος, γιατί αὐτῆ, πάντα καὶ πιὸ πολὺ ἀκουγότανε ὅσο αὐτὸς προχωροῦσε. Τὸ κατάλαβε. Κόντεβε πιά νὰ φτάσει στὸ μέρος αὐτὸ καὶ σκέφτηκε νὰ προχωροῦσε κόμα λίγο, νὰ κρυβότανε πίσω ἀπὸ κανένα δέντρο καὶ μὲ μιὰ ἀγρία φωνὴ πού θ'ἄβγαζε, νὰ φοβέριζε τὸ μυλωνὰ ἅμα τὸν ἔβλεπε.

Ἄξαφνα ἡ φλογέρα ἔπαψε νὰ παίζει, κι' ὁ Δῆμος γιὰ νὰ μὴ προδοθεῖ ἀπὸ τὸ περπατήμα του καὶ τὸν ἀκούσει ὁ μπάριμπα Θεοδωρῆς, ἔσπευξε νὰ σταματήσει καὶ μὲ μεγάλη ἀλαφρότητα καὶ προσοχή, ἄρχισε νὰ σέρνεται μὲ τὴν κοιλιὰ, ὡς που ἔφτασε σὲνα τέτοιο δέντρο ποῦθελε καὶ κρυβιέται πίσω του. Καὶ τώρα, μὲ τὴν ἐλπίδα ὁ τσομπάνος νὰ φοβέριζε τὸ μυλωνὰ, ἅμα τὸν ἔβλεπε, ἄρχισε νὰ προβάλλει τὸ κεφάλι του σιγὰ-σιγὰ πλαῖι ἀπὸ τὸ δέντρο, πιάνοντάς το ἀπαλὰ μὲ τὰ δυὸ του χέρια.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ πού ἔρριξε ὁ Δῆμος, ἓνα λειβαδάκι ξαπλώθηκε στὰ μάτια του μπροστά. Τὰ πράσινα χορτάρια τῆς μιᾶς πλευρᾶς του ποτίζονταν ἀπὸ τὰ καθάρια τὰ νερὰ τοῦ ἡσυχου ποταμοῦ, ὅπως καὶ τρεῖς βαγιές. Ἄπ' αὐτὲς πάλι οἱ δυὸ πιὸ ἀνεχόρταγες, δὲν ἔφτανε πού ρουφούσανε καθάριο νερὸ ἀπὸ τίς ρίζες τους, μὰ ἀφοῦ λυγίσανε ὡς κάτω στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ποταμοῦ, ἡ μιὰ τὸν κορμὸ τῆς κ' ἡ

ἄλλη τὰ φουντωτὰ κλωνιά τῆς, ροφοῦσαν ἀνεχόρταγα. Οἱ ἄλλες πλευρὲς τοῦ λειβαδιοῦ στολίζονταν γύρο-γύρο μὲ λογιῶ-λογιῶ δέντρα. Ἄπ' αὐτὰ τὰ πιὸ ψηλὰ σμίγανε τὶς κορφές τους πάνω-πάνω καὶ τὰ χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἀντικρυνὴ πλευρὰ ἀφίνανε νὰ φαίνεται λίγη σκεπὴ ἀπὸ τὸ μύλο καὶ ὅλο του τὸ τζάκι. Τὰ πιὸ πολλὰ κορμιὰ τῶν δέντρων τὰ περιπλέκανε πυκνόφυλλες βατσινιές, καὶ ἄγριες κληματαριές. Ἄπ' αὐτὲς πολλὲς ἀφίνανε τὰ κλωνιά τους μὲ τὰ πλατιά φύλλα νὰ πηγαίνουνε πολὺ ψηλά, τυλιγμένα στὰ κλωνιά τῶν δέντρων. Ἄλλες πάλι, νὰ ξαπλώνωνται κάτω στὸ λειβάδι, φτάνοντας πολλὲς φορὲς καὶ ὡς τὴ μέση του. Ἐκεῖ, στὴ μέση τοῦ λειβαδιοῦ, σὰν ἀπὸ χέρι φυτεμμένες τρεῖς ἄγριες τριανταφυλλιές μὲ τὰ φορτωμένα ἀπὸ τριαντάφυλλα κλωνιά τους, ἀγκυλωτὰ ἀπὸ πάνω καὶ γύρο-γύρο, μιὰ ἀγριομαστιχιά.

Ὁ Δῆμος κρυμμένος πίσω ἀπὸ τὸ δέντρο, παρατήρησε ὅλο αὐτὸ τὸ λειβαδάκι, μὰ δὲν εἶδε πουθενὰ τὸ μυλωνὰ. Εἶπε τότες μὲ τὸ νοῦ του νὰ προχώραγε μέσα στὸ λειβαδάκι καὶ βλέποντας ἐκεῖ πιὸ προσεχτικά, μπορεῖ νὰ ἔβλεπε τὸ μυλωνὰ ξαπλωμένο πουθενά.

Ἄφησε τὸ δέντρο καὶ περπατώντας σιγὰ-σιγὰ στὰ δάχτυλά του πάνω, ἔφτασε στοῦ ποταμοῦ τὴν ἄκρη. Ἐκεῖ παρατήρησε καλά, μὰ δὲν εἶδε τὸ μυλωνὰ. Γυρῶνὰ πίσω, προχωρεῖ πρὸς τὴ μέση τοῦ λειβαδιοῦ, μὰ μήτε κεῖ φαίνεται. Λίγο ἀκόμα ἤθελε νὰ φτάσει στὶς ἀγριοτριανταφυλλιές καὶ σταματᾷ. Πέρασε κακὸ ἀπὸ τὸ νοῦ του. Ἄρχισε νὰ φοβάται. Μήπως τὴ φλογέρα πού ἀκουσε τέτοια ὦρα τὴν ἔπαιζε κανένα

ξωτικό! "Αξαφνα σηκωθήκανε οί τρέχες του. Μπουμπούκιασε τὸ κορμί του. "Αρχισε νὰ τρέμει. Δέν μποροῦσε νὰ πάρει τὴν ἀνίσσα του καλά. Σὰν ἓνα κροτό νάκουσε πίσω του! Γυρίζει, βλέπει, τί νὰ διεῖ! "Εβραζε τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ! Καὶ μονομιᾶς βγαίνουνε ἀπὸ μέσα τρία κάτασπρα περιστέρια κι' ἀρχινοῦνε νὰ πετοῦν, τὰ δυὸ δλόγυρα στὶς ἀγριοτριανταφυλλίες, τὸ ἄλλο ἀπὸ πάνω του! Κάνει νὰ τὸ διώξει, μὰ ἀπ' τὸν φόβο του, δέν μπορεί νὰ βγάλει φωνή. Δέθηκε ἡ γλῶσσα του. Σωριάστηκε καταγῆς.

Τὸ περιστέρι φεύγει ἀπὸ κοντά του, ἀνταμώνεται με τ' ἄλλα καὶ τὰ τρία τους μαζί, σὰ σταθήκανε στὸν ἀέρα με ἀντικρουτὰ τὰ στόματά τους, ἀρχίσανε νὰ βγάζουν ἀπὸ μέσα σπίθες πράσινες καὶ κόκκινες, τόσες πολλές τοῦ σκεπαστήκανε δλότελα καὶ δέ φαινότανε καθόλου. Κατόπι ἐκείνη ἠκούστηκε. Σκάσανε οἱ σπίθες καὶ στὸν τόπο τους φανήκανε ν' ἀπλώνωνται στὸν ἀέρα πανώριες πλουμιστὲς κοπέλλες ἀσπροφορεμένες, μ' ἀφράτα κι' ὀμὰ ζωγραφιστά, με μεγάλα μαῦρα μάτια, με χείλια χαμογελαστά, ἄλλες μαυρομαλλοῦσες κι' ἄλλες ξανθομαλλοῦσες κι' ὅλες με ξέπλεγα ἀφράτα μαλλιά. Οἱ τρεῖς ἀπ' αὐτὲς καθίσανε πάνω στὶς ἀγριοτριανταφυλλίες καὶ παίρνοντας τὰ κλωνιά τους ἓνα-ἓνα χωρὶς νὰ τὰ κόβουνε, στολίζανε ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. "Ἄλλες τέσσαρες πιάσανε κάθε μιὰ ἀπὸ μιὰ πλευρὰ τοῦ λειβαδιοῦ, καθήσανε στὰ φουντωτὰ κλωνιά τῶν δέντρων, κι' ἀρχίσανε νὰ παίζουνε καὶ οἱ ἑφτά, ἄλλες βιολιά, ἄλλες φλογέρες, κι' ἄλλες ἄλλα ὄργανα με μεγάλες χορδές, δικὰ τους ξωτικά. Οἱ ἄλλες πὺν μένανε καὶ θάτανε ὡς δέκα, δώσανε ἢ μιὰ στὴν ἄλλη τὰ γυμνά τους χέρια κι' ἀρχίσανε νὰ

χορεύουνε γύρο στὶς ἀγριοτριανταφυλλίες. Τρεῖς γύρους φέρανε μονάχα καὶ μονομιᾶς, κείνες ποῦχανε τὰ ὄργανα πάσανε νὰ παίζουν, κ' οἱ ἄλλες σταματήσαν τὸ χορὸ.

Εἶδανε τὸν τσομπάνο σωριασμένο καταγῆς. "Ὅλες τότες τρέξανε στὸ ποτάμι καὶ παίρνοντας δροσερὸ νερὸ, ἄλλες με χουσὰ τάσια κι' ἄλλες με τίς χουφτες τους, τοῦ χύνανε πάνω στὸ κεφάλι, ὡς πὺν τότε φέρανε στὸν ἑαυτό του. Μαζευτήκανε κατόπι γύρο του καὶ βλέποντές τον, χαμογελοῦσαν. Μιὰ παυτὲς, πὺν θάτανε φοίνεται βασίλισσά τους, ξανθομαλλοῦσσα με μεγάλα μαῦρα μάτια, προχώρησε πὺν κοντὰ καὶ χαϊδεύοντάς τον στὰ μαλλιά του, τότε ρώτησε χαμογελαστά.

ΑΟΨΗΝΩΝ

Κείνος φώναξε.

— "Οχι.

— Χά, χά, χά! Γελάσανε τότες ὅλες μαζί οἱ Νεραίισες καὶ μονομιᾶς χαθήκανε μέσα στὸ ποτάμι.

"Απὸ τότες χάθηκε κ' ἡ μιὰ τοῦ Δήμου, κ' ἔμεινε βουβός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ